

**МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И
БЛАГОУСТРОЙСТВОТО**

**РЕГИОНАЛЕН ПЛАН
ЗА РАЗВИТИЕ НА
ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН
ЗА ПЛАНИРАНЕ
2007-2013 ГОДИНА**

ДЕКЕМВРИ, 2005 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	2
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ	3
СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ	4
ВЪВЕДЕНИЕ	5
2. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ	7
2.1. Природо-географска характеристика	7
2.1.1. Географско положение	7
2.1.2. Полезни изкопаеми	9
2.1.3. Защитени територии	11
2.2. Околна среда.....	14
2.2.1. Въздух.....	14
2.2.2. Водни ресурси.....	17
2.2.3. Почви	22
2.2.4. Биоразнообразие.....	23
2.3. Инфраструктура и селищно развитие.....	25
2.3.1. Селищна мрежа, градско развитие и агломерационни връзки	25
2.3.2. Транспорт	26
2.3.3. Водоснабдяване и канализация.....	31
2.3.4. Битови отпадъци.....	33
2.3.5. Комуникации	35
2.3.6. Електроснабдяване.....	38
2.4. Човешки ресурси	42
2.4.1. Население и демографски тенденции.....	42
2.4.2. Заетост	46
2.4.3. Социална инфраструктура.....	53
2.5. Икономическо развитие.....	64
2.5.1. Обща характеристика на регионалната икономика.....	64
2.5.2. Конкурентоспособност, инвестиции и иновации	68
2.5.3. Промисленост	72
2.5.4. Туризм.....	74
2.5.5. Селско стопанство	77
2.5.6. Горско стопанство	84
2.6. SWOT анализ	88
2.7. Определяне на районите за целенасочено въздействие.....	89
3. СТРАТЕГИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ	94
3.1. Визия за развитие и стратегически цели.....	96
3.2. Приоритети	97
3.3. Индикативна финансова таблица.....	116
4. ПРИНЦИПИ НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ	120
5. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ, ОЦЕНКА И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО	123
6. ПРИЛОЖЕНИЯ	136

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АИАП	-	Агенция за икономически анализи и прогнози
БВП	-	Брутен вътрешен продукт
ВЕИ	-	Възобновяеми енергийни източници
ВУ	-	Висше училище
ГКПП	-	Граничен контролен пропускателен пункт
ЗРР	-	Закон за регионално развитие
ЕК	-	Европейска комисия
ЕС	-	Европейски съюз
ЕП	-	Естествен прираст
ИКТ	-	Информационни и комуникационни технологии
ЕСПЛ	-	Еквивалентна скорост по права линия
МЗГ	-	Министерство на земеделието и горите
МОСВ	-	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	-	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП	-	Малки и средни предприятия
МТК	-	Международен транспортен коридор
НП	-	Национален парк
НПО	-	Неправителствена организация
НСИ	-	Национален статистически институт
ПДК	-	Пределно допустима концентрация
ПРООН	-	Програма за развитие на Организацията на обединените нации
РПР	-	Регионален план за развитие
РУГ	-	Регионално управление по горите
РЦВ	-	Райони за целенасочено въздействие
СФ	-	Структурни фондове
ЮЗРП	-	Югозападен район за планиране

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

1. Заустени и третиранни отпадъчни води по области за 2002г.
2. Класификация на минералните и термални води по дебит
3. Пречиствателни станции за отпадни води (ПСОВ)
4. Дружествата "В и К" на територията на ЮЗРП според вида на собственост
5. Битови депа и отпадъци по райони за планиране и области през 2003 г.
6. Регионални депа за отпадъци
7. Цифровизация на главните телефонни постове в градове и села по области
8. Трудоспособно население по области
9. Свободни работни места и регистрирани безработни по области за 2004г.
10. Брой средни и начални училища по области и форма на собственост
11. Болнични заведения, болнични легла, лекари и стоматолози в ЮЗРП
12. Население на един лекар и стоматолог за 2000 - 2003 г. по области в Югозападен район
13. Заведения и дейности за социални услуги в ЮЗРП
14. Разпределение на недвижимите паметници на културата /НПК/ и културните институции на територията на ЮЗРП
15. Динамика на предприятията в ЮЗРП по големина за периода 1999-2003
16. Настанителна база и реализирани нощувки в ЮЗРП по области за периода 1999-2003 г.
17. Реколтирани площи с лозя в периода 2001-2003 г.
18. Брой животни в ЮЗРП през 2001 – 2003 г. (в хил.)
19. Общ горски фонд към отделните РУГ в ЮЗРП
20. Гори(в ха) към отделните РУГ в ЮЗРП
21. Анализ силни и слаби страни, възможности и заплахи
22. Обхват на РЦВ на територията на Югозападния район за планиране
23. Индикативна финансова таблица

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ

1. Територия на областите в ЮЗРП
2. Дял на населението в ЮЗРП по области
3. Естествен прираст на населението в ЮЗРП
4. Възрастова структура на населението по области
5. Образователна структура на населението в ЮЗРП (в %)
6. Коефициенти на икономическа активност (%)
7. Коефициент на заетост (%)
8. Заетост по сектори през 2003(%)
9. Заети лица по образование през 2003 (%)
10. Коефициент на безработица (%)
11. Относителен дял на регистрираните безработни младежи и на продължително безработните (%)
12. Брутен вътрешен продукт по области в ЮЗРП за 2002г.(%)
13. Брутен вътрешен продукт по области в ЮЗРП за периода 1999-2002г.(млн. лв.)
14. Нетни приходи от продажбите в предприятията от нефинансовия сектор в ЮЗРП по области за периода 1999-2003г. (в хил.)
15. Дял на чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия към 31.12.2003г. по области в ЮЗРП
16. Продукция на предприятията и подразделенията от промишлеността по райони за планиране за периода 1999-2003 г. (в хил. лв.)
17. Относителен дял на реализирани нощувки по области в ЮЗРП през 2003г.
18. Разпределение на използваемата земя по области в ЮЗРП през 2004 г. (в проценти)
19. Структура на обработваемата земя по области в ЮЗРП за 2004г.
20. Площи с овощни насаждения по области в ЮЗРП за 2004 г.
21. Относителен дял на реколтирани овощни насаждения по видове в ЮЗРП
22. Връзки между стратегическите цели и приоритетите в Плана за развитие на Югозападния район за планиране

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Регионалният план за развитие на Югозападен район за планиране е разработен от “Прайм Консултинг” ООД (www.primebg.com) в съответствие с изискванията на Закона за регионалното развитие, приет от Народното събрание на Република България през м. февруари 2004 г., публикуван в ДВ, бр. 14 от 20.02.2004г. и измененията публикувани в ДВ, бр.32 / 2005г.

Той определя целите и приоритетите за развитието на плановия район като елемент от развитието на страната. Неотменима част от Плана за развитие е индикативната финансова рамка.

Регионалният план за развитие е разработен и в съответствие с предвижданията на Националната стратегия за регионално развитие.

Планът за развитие на Югозападен район за планиране като програма за реализация обхваща периода 2007 – 2013 г., когато страната ни ще бъде пълноправен член на Европейския съюз и ще съобразява своите планови документи с плановите периоди на Европейския съюз и техните финансови рамки. Така планът се превръща в основа за разработване на Националната оперативна програма за регионално развитие.

Планът е разработен в период, когато Република България вече приключи преговорите за присъединяване към Европейския съюз и навлезе в периода на бързи трансформации, както на организационни структури, така и на подготовка на документи, регулиращи устойчивото и балансирано регионално развитие. До началото на 2007 г. страната ни трябва да разработи и приеме всички необходими планови и регулиращи документи, за да е в състояние да започне активното си участие като равноправен член на ЕС с усвояването на вече определената финансова рамка за периода 2007 – 2009 г.

Именно в този контекст е разработен Регионалният план за развитие на Югозападен район за планиране, който отговаря на основните изисквания на регионалната политика в периода на пълноправно участие в ЕС:

- последователност и съответствие с регламентите и изискванията на ЕС;
- дългосрочност на целите и приоритетите;
- краткосрочност на програмата за реализация и индикативната финансова таблица в рамките на специфични периоди;

- възможност за развитие в следващ специфичен период, когато средата за реализация на конкретните мерки ще бъде променена и същевременно постигането на целите ще се основава на постигнатото в периода 2007 – 2013г.

Регионалният план за развитие съдържа анализ на икономическото и социалното развитие на района за планиране; анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи; визия за развитие, стратегически цели, приоритети, специфичните цели и мерки за развитие; индикативна финансова таблица, обобщаваща възможните ресурси за реализация на приоритети и мерки; реда и начина за осигуряване на информация и публичност на плана, системите за наблюдение и оценка.

Основните методи, използвани при разработването на Регионалния план за развитие на Югозападен район за планиране са:

- балансирано и поетапно планиране на ресурсите на базата на анализ на ситуацията и постигнатите резултати;
- интегрирано развитие на дейностите в съответствие с ресурсите, традициите, националната и регионална рамка за развитие;
- идентифициране на спецификата на района, в т.ч. число съответните области и/или общини и ориентиране на ресурсите и дейностите в посока нейното развитие.

Принципите, на които се базира Плана на развитие са изцяло подчинени на принципите на балансираното развитие на политиката на Европейския съюз за регионално развитие – единен подход, концентрация на ресурсите, партньорство, публичност и прозрачност, допълняемост на финансирането, координация на дейностите, съгласуваност на политиките, инструментите и дейностите, спазване на законовата и подзаконова нормативна уредба на страната и регулациите на Европейския съюз.

2. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ

2.1. Природо-географска характеристика

2.1.1. Географско положение

Югозападният район за планиране обхваща [площ от 20 306,4¹](#) кв.км. и е втори по големина на територията от районите за планиране в Р. България. На север района граничи с областите Монтана и Враца от Северозападен район за планиране и област Ловеч от Северен централен район за планиране, а на изток с областите Пловдив, Пазарджик и Смолян от Южен централен район за планиране.

Южната и западната граница на Югозападния район съвпадат с държавната граница, като района граничи с 3 държави:

- южна граница – Република Гърция;
- западна граница – Република Сърбия и Черна гора и Република Македония.

[ЮЗРП се състои от 5 административни области – София град, област Софийска, Перник, Кюстендил и Благоевград, които включват 52 общини.](#)²

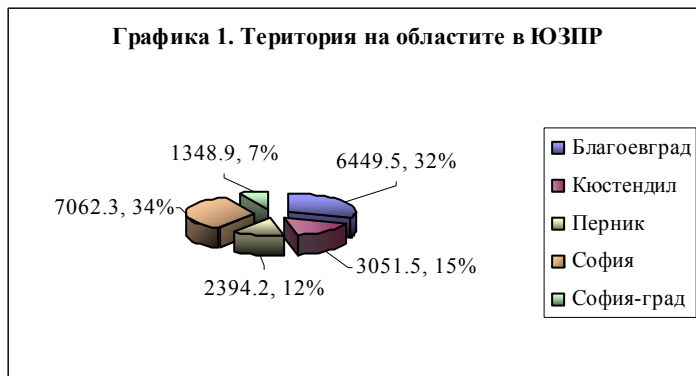
Територията на областите и разположените в тях общини са както следва:

- Област София град с територия - 1348,90 кв.км. и една община - Столична;
- Софийска област с територия - 7062,33 кв.км. и 22 общини- Антон, Божурище, Ботевград, Годеч, Горна Малина, Долна баня, Драгоман, Елин Пелин, Етрополе, Златица, Ихтиман, Копривщица, Костенец, Костинброд, Мирково, Пирдоп, Правец, Самоков, Своге, Сливница, Чавдар, Челопеч;
- Област Кюстендил с територия 3051,52 кв.км. и 9 общини – Бобовдол, Бобошево, Дупница, Кочериново, Кюстендил, Невестино, Рила, Сапарева баня, Трекляно;
- Област Перник с територия 2394,22 кв.км. и 6 общини – Брезник, Земен, Ковачевци, Перник, Радомир, Трън;
- Област Благоевград с територия - 6449,47 кв.км. и 14 общини – Банско, Белица, Благоевград, Гоце Делчев, Гърмен, Кресна, Петрич, Разлог, Сандански, Сатовча, Симитли, Струмяни, Хаджидимово, Якоруда.

¹ Вж. Приложение №2. Население и територия по области и общини в ЮЗРП

² Вж. Приложение №1. Административна карта на Югозападния район за планиране

Със своето най-многобройно население (2 110 036 души към 31.12.2003 г.) и най-значителен икономически принос, ЮЗРП се определя като един от най-важните райони за цялостното развитие на страната.

Друг съществен фактор за развитието на ЮЗРП е границата му със Сърбия и Черна гора, Македония и Гърция. На територията на района функционира 7 гранични контролно пропускателни пункта,

като 3 са на границата със Сърбия и Черна гора (Олтоманци, Стрезимировци, Калотина), 3 на границата с Македония (Златарево, Станке Лисичково и Гюешево) и 1 на границата с Гърция (Кулата). От българска страна на границата с Гърция е изградено и ГКПП - Илинден, за откриването на който е необходимо да бъде построена пътна връзка от гръцка страна. Предвижда се да бъдат изградени и 3 нови ГКПП на границата с Македония – Невестино/Делчево, Симитли/Пехчево, Струмјани/Берово.

През територията на ЮЗРП минават важни национални пътища и три от десетте международни транспортни коридора:

- коридор № 10 (Централна Европа-Белград-София- Истанбул);
- коридор № 4 (Северна и Централна Европа-Видин-София-Атина);
- коридор № 8 (Италия-Албания-Македония-София-Бургас-(Варна)-Кавказките републики).

Релефът на ЮЗРП е разнообразен - основно планински, съчетан с равнинен. Тук се намират най-високите планини в България – Рила, Пирин, западните части на Родопи, а също и Осоговска планина, Малешевска, Витоша, част от Стара планина, които имат значителен принос за развитието на туризма в страната.

Според географското си разположение Югозападният планов район попада в умерено континенталната подобласт на европейско-континентална област като включва три климатични района с техните подрайони и части.

2.1.2. Полезни изкопаеми

Енергийни полезни изкопаеми

Най-широко разпространени полезни изкопаеми в България са лигнитните въглища. Техните запаси възлизат на 4,5 млрд. т. (изчислени в натурално топливо) в 18 басейна.

В ЮЗРП се намира един от важните лигнитни басейни в страната – Софийският. Той е некомпактен и обхваща Софийската котловина. Състои се от находища в Станянци, Алдомировци, Храбърско, Кътина, мина “Чукурово” (Габра), като общите запаси са 68 млн.т. Близостта на находището до София значително улеснява неговата експлоатация. Намира приложение в електроцентралите в София за производство на електроенергия и за битови нужди.

Други находища на лигнитни въглища има в община Гоце Делчев с 4,6 млн.т. запаси, в област Кюстендил – мина “Бистрица” с 32 млн.т. запаси.

Втори по стопанско значение са кафявите въглища. Техните запаси в страната достигат 300 млн.т. Те са висококалорични и намират приложение за промишлени цели и в бита.

В ЮЗРП се намират най-големите басейни на кафяви въглища – Бобовдолски басейн (162 млн. т. запас), който е с най-голямо стопанско значение и въглищата от басейна се използват главно от ТЕЦ “Бобов дол” и басейна в Перник (37 млн.т.), който е на изчерпване. Друго находище на кафяви въглища има при с. Брежани, община Симитли (със запаси 23 млн.т.).

В ЮЗРП има находища и на най-калоричните антрацитни въглища. Най-голямо количество от тях се намира в Западна Стара планина, в Свогенския басейн със запас от 2,5 млн т. Поради високото им пепелно съдържание се налага тяхното обогатяване във фабриката при гара Томпсън. Антрацитните въглища намират приложение предимно в стъктларската, кибритената и вародобивната промишленост.

Рудни полезни изкопаеми

В ЮЗРП се намира най-голямото находище на желязна руда (Кремиковци), като запасите му възлизат на 202 млн.т. при средно метално съдържание 30,2%, разположени на малка дълбочина. Освен желязна руда, Кремиковското находище съдържа големи количества манган (6,2%) и барит (18%), а също олово (0,4%), цинк и други примеси. Компактността на находището и малката дълбочина компенсират

ниското средно съдържание на метал и сложната технология на извличане на желязото. В миналото кремиковското находище е определило развитието на черната металургия, както в района така и в цялата страна, но понастоящем запасите на железни руди не могат да осигурят необходимите количества руда и се налага внос.

Манганова руда има само в село Пожарево (община Божурище). Ограничено е находището и на оловно-цинкова руда, което се намира в Осоговската планина при с. Гюешево със запаси от 18 млн. т. Ниското съдържание на метал налага осъществяването на флотация на рудата.

Едно от най-големите находища на медна руда се намира в ЮЗРП - мина "Елаците" (община Етрополе), със запаси от 274 млн.т. Там е открито и находище на самородно злато, но в малки количества и изисква специална преработка за извличането му. Самородно злато има също и в Трънско – мина "Злата" и Осогово. Най-голямото находище на злато, съдържащо се в медната руда е при село Челопеч, Софийска област (запаси 54,5 хил. т.). Находищата на сребро, платина и молибденови руди в ЮЗРП са в малки количества. Те се намират при с.Росово (община Кюстендил) и гара Бов (община Своге). Находища на антимон са открити при с. Рибново (община Гърмен), а на никел при с. Лялево (община Гоце Делчев).

Като цяло проучването, разработването и експлоатацията на нови находища е свързано с редица екологични проблеми, което затруднява тяхната стопанска приложимост.

Нерудни полезни изкопаеми

Югозападният район за планиране е беден на нерудни полезни изкопаеми. С основно стопанско значение е добива на мрамор. Редица находища в Пирин се експлоатират, като основните са в с. Илинденци (община Струмьяни), и в община Гоце Делчев.

В района се срещат предимно варовици - в Радомирско, с.Земен (област Перник) Сливница, Драгоман (Софийска област), находища на глина в с. Нови хан (Софийска област), огнеупорна глина в Сливница и Годеч, глина за тухли и керамика в Годеч, Ботевград, Костинброд, Костенец (Софийска област), кварцов пясък в Божурище, Елин Пелин (Софийска област), с. Глоговица (община Трън), каолин в с. Нови хан и гр. Елин Пелин (община Елин Пелин), фосфорит в Кюстендилско, флуорит в с. Палат (област Благоевград), азбест в с. Коларово, с. Обидим, с. Никудин (област Благоевград), гранит в Рила планина, сиенит и андезит във Витоша. На територията на община Ихтиман, в

близост до с.Белица е открито находище на вермикулит – рядко срещана глина с изключително широк спектър на приложение. Районът е богат на кариери за строителни материали, които с оглед на активното жилищно и промишлено строителство през последните години са добра предпоставка за развитие на района, тъй като инвестиционния процес в България все повече се засилва и това осигурява голям пазар за тази продукция.

Разработването на нерудните полезни изкопаеми в ЮЗРП има предимно местно или регионално значение. Тяхната експлоатация е целесъобразна и необходима, тъй като не се изисква влагане на сериозни инвестиции и техническо и технологично оборудване.

Така наличните ресурси в района са били използвани за развитие на минната и добивна промишленост. В резултат определени общини са силно зависими най-вече от мините и тяхното финансово състояние. Изчерпването на някои находища, реструктурирането на икономиката, процеса на приватизация налагат необходимост от търсене на други производства, които да поемат работещите в минната промишленост. От друга страна, модернизирането на процесите на добив и обработка биха повишили значително конкурентоспособността на предприятията от сектора, което ще окаже силно влияние върху местното икономическо развитие и заетостта. Съществен проблем се явява опазването на околната среда при тези производства. Противоречието между икономически ползи и обществен интерес по отношение на околната среда следва да намери оптимално решение.

2.1.3. Защитени територии

Защитените природни територии в обхвата на Югозападния район на планиране са пряко свързани с проблема за опазване на природната среда и са неделима част от всички сфери на социално-икономическия живот на района. Те представляват площи, в които се опазва биологичното и ландшафтното разнообразие, природните и свързаните с тях културни ресурси, като се регулират чрез законови и други ефективни средства. В района широко представителство имат и шестте категории съгласно Закона за защитените територии.

Национални паркове

В Югозападния район за планиране влизат напълно два от трите Национални парка в страната (НП “Рила” и НП “Пирин”) и незначителна част от третия (НП

“Централен Балкан”). В техните граници се включват и други защитени природни обекти, които остават под определения за тях режим.

Национален Парк “Пирин” (40 332.4 ха) е с алпийски характер на ландшафтите, с наличие на 75 бр. върхове над 2000 м, 35 бр. циркуси и към тях 186 бр. езера. Горите заемат 38% от парковата територия със значително преобладаване на иглолистните видове, от които преобладават чистите насаждения. Поради голямото значение на парка за опазване на биологичното и ландшафтното разнообразие на България, той е включен в списъка на Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на световното природно и културно наследство.

Национален Парк “Рила” (81 046.0 ха) защитава най-обширната територия от българската субалпийска и алпийска зона с наличие на 40 върха с височина над 2000 м, над 120 постоянни и 30 временни ледникови езера. Горите в парка заемат 66% от неговата територия, а високопланинските ливади и пасища заемат 34%. Разпространени са естествени горски растителни съобщества от обикновен смърч, бял бор, обикновена ела, обикновен бук и бяла мура. В границите на парка съществуват около 1400 висши растителни вида, което представлява 38,35% от флората на страната. Около 100 вида от тях са вписани в Червената книга на застрашените и редките видове. Установени и определени като защитени са 121 вида безгръбначни и гръбначни, като в Червената книга влизат 29 вида от тях. На територията на парка попадат четири резервата с обща площ 16220 ха, които имат по-висок защитен статут. Те са включени в списъка на ООН на националните паркове и еквивалентните на тях резервати.

Национален парк “Централен Балкан” (71 669,5ха.) обхваща част от общините Антон (3293,9 ха) и Пирдоп (102,1 ха) от Софийска област. Той е единственият парк в страната и Югоизточна Европа член на мрежата «PAN Parks» - Европейска мрежа от представителни защитени територии³.

Природни паркове

В Югозападния район за планиране изцяло влизат териториите на два от общо десетте природни парка в страната (ПП “Витоша” и ПП “Рилски манастир”) и части от ПП “Врачански Балкан”. Техният защитен режим е значително по-ограничен от този на националните паркове. Има рестрикции, свързани със стопанската дейност на

³ <http://www.bg-parks.net/>

териториите на сравнително голяма площ, основните възможности са свързани с отдиха, туризма и рекреацията.

Природен парк “Витоша” (26 606.6 ха) е първият природен парк, обявен в България. Типични за ландшафта на парка са каменните реки и сипеите в резултат на специфичните изветрителни процеси на геоложката основа. В неговите граници се намират резерватите Бистришко бранище и Торфено бранище. На база изградена инфраструктура и провежданите благоустройствени мероприятия се създават отлични условия за отдих, туризъм, ски спортове, езда, колоездене, алпинизъм и други форми на рекреация.

Природен парк “Рилски манастир” (27 370.7 ха) обхваща горната част на водосбора на р. Рилска и целия водосбор на р. Илиина. Характерни ландшафти са срутищата, сипеите и сипейните конуси, скалисти върхове с дълбоки циркусни гнезда под тях, стръмните улеи, придружени от каменопади. В резултат на екзарационната дейност са се образували 26 ледникови езера. В границите на парка попада резервата Риломанастирска гора, както и самият Рилски манастир. Паркът има важно значение за развитието на туризма, като през него минават много туристически маршрути от локално, национално и международно значение.

Природен парк “Врачански Балкан” с площ 4907,8 ха, като от тях 2586,1ха горски фонд попадат на територията на община Своге, Софийска област. Паркът обхваща по-голямата част от Врачанската планина и масива на Лакатнишките скали.

Резервати

В Югозападния район за планиране за резервати и поддържани резервати са обявени отделни местности или кътове от природата в които се опазват представителни или уникални за страната природни екосистеми. В резерватите се забраняват всякакви действия, които нарушават самобитния характер на природата. С цел неутрализиране на неблагоприятни външни въздействия около някои от резерватите са обявени буферни зони. В поддържаните резервати се допускат някои поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни дейности. На територията на Югозападния район на планиране съществуват [20 броя резервати](#)⁴ с обща площ от 29 538.6 ха и 1 449.3 ха буферна зона. Тяхното разпределение по области е в

⁴ Вж. Приложение №3. Резервати в Югозападния район за планиране

Благоевградска област – 9, в Кюстендилска област – 4, в Софийска област – 6 и област Перник – 1.

Природни забележителности

За природни забележителности в Югозападния район за планиране са обявени обекти с геоложки, палеонтоложки или друг характер, които независимо от средата където се намират имат научна, културна, историческа или естетическа стойност. На територията на района съществуват 70 броя природни забележителности с обща площ 2 296.0 ха.

Защитени местности

Тази категория защитени природни територии е най-подходяща за провеждане на дейности по съхраняване на биологичното разнообразие и има сравнително по-лек статут на защита. Като цяло защитените местности са в добро състояние и изпълняват своите функции по предназначение.

Възможностите за икономическо и териториално развитие, които предлагат защитените територии зависят в много голяма степен от законово разрешените дейности в съответните територии, но въпреки това следва да се разглеждат като уникален ресурс, който може да се използва за развитието на туризма, респективно подобряване качеството на живот на местното население.

2.2. Околна среда

2.2.1. Въздух

Поради интензивното икономическо развитие на региона, както и функционирането на предприятия от тежката промишленост, на територията на ЮЗРП се отчита замърсяване с редица замърсители. Тяхното вредно влияние е силно изразено в София, Перник, Пирдоп, Златица и Бобовдол, като се наблюдава и завишение на определени стойности в общините, през които преминават силно натоварените транспортни артерии. Превишаването на установените норми на един или няколко замърсители на въздуха изисква необходимостта от изготвянето на Програми за оценка и управление качеството на атмосферния въздух. Утвърдените от Министерството на околната среда и водите за изготвяне на подобен тип програми са: Столичен, Перник,

Пирдоп, Златица и Челопеч от Софийска област. Към средата на 2005г. са приети програми за районите Столичен и Перник, в които е направена оценка и са определени мерки за подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

По отделните замърсители характерни за Югозападния район за планиране измерванията показват следната ситуация:

Обща прах и фини прахови частици

Прахът е основен замърсител на въздуха. Основни източници на прах са промишлеността, транспорта и енергетиката. През първата половина на 2005год., в 6 пункта на територията на Югозападния планов район се отчита превишение на средноденоношната норма на концентрация на прах (ПДКср.дн.) – София-град, София-Кремиковци, Перник, Пирдоп, Златица и Благоевград. С най-високи превишения на нормата се регистрират в София-град и Пирдоп съответно с 4.0 (ПДК ср.дн.) и 3.9 (ПДК ср.дн.)⁵. Отчетените превишения на нормата са предпоставка и за високата чистота на превишаване на деноношната норма, която в София е 100% от дните (април –юни 2005год.) и 58.1% от дните в Пирдоп през първото тримесечие на 2005год.

По отношение на фините прахови частици най-високите измерени концентрации, превишаващи средноденоношната норма (ср.дн.) за опазване на човешкото здраве са регистрирани в София/Гара Яна – 4.2 пъти ср.дн.⁶ ($270 \mu\text{g}/\text{m}^3$), Перник 2.2 пъти ср.дн. ($141 \mu\text{g}/\text{m}^3$) и Пирдоп 2.04 пъти ср.дн. ($133 \mu\text{g}/\text{m}^3$)

Серен оксид

Основни замърсители със серни окиси се явяват промишлените предприятия на територията на ЮЗРП. Основните източници на серен оксид са процесите, свързани с изгаряне на твърди и течни горива съдържащи сяра. Замърсяването със серен оксид представлява проблем за качеството на въздуха основно в Бобовдол, Перник и Пирдоп (от 1.2 до 3.5 пъти над ПДК ср.год.). От общо 129 980т. вредни емисии за района, в Бобов дол са отчетени 82 381,32т., в Перник – 23 450,76т., в Пирдоп – 16 080,78т., или 93,8% от емисиите са концентрирани в тези три населени места⁷.

⁵ Източник: Изпълнителна агенция по околна среда

⁶ Източник: Изпълнителна агенция по околна среда, Бюлетин второ тримесечие на 2005г.

⁷ Източник: НСИ, Районите и областите в България 2003

Сероводород

Най-високи превишавания на територията на ЮЗРП са регистрирани в София - 10.1 ПДК ср.дн., като най-висок процент на дните с превишаване на ПДК ср.дн. е регистриран в Пирдоп - 79.4%⁸.

Азотен оксид

Най-силно замърсяване се отчита в София (7 098,08т.), Бобовдол (4 302,30т.), Перник (1 842,51т.). В района се отделят общо 13 957,73т. азотен оксид, което е 6,66% от общото количество за страната. Основни замърсители с азотен оксид се явява енергетиката.

Въглероден оксид

От общо 98 788т. замърсяване за страната, 75,30% от вредните емисии на въглероден оксид са отчетени в плановия район, като само за София стойностите са 66 937т., или 67,76% от общото за страната. По-силна концентрация се отчита и в Перник и Ихтиман.

Метан

Много сериозно е замърсяването с метан на територията на плановия район. Основен причинител на това замърсяване е автомобилния транспорт⁹ – градска концентрация за София, влиянието на магистралите “Хемус”, “Тракия” и основните транспортни артерии за останалите населени места. В района са отчетени общо 309 995т. емисии на метан, 62,92% от общо за страната. Най-силно замърсени са София (250 230т. – 50,79% от общото количество за страната), Бобовдол (33 730т.), Перник (9 427т.), Симитли (6727т.), Годеч (2 314т.), Елин Пелин (2 055т.).

Въглероден диоксид

В Бобовдол, Перник и София са отчетени най-високите стойности на вредни емисии. Въпреки това общото количество, измерено в района е 21,07% от общото за страната.

Аерозоли на сяната киселина

Концентрира се в Златица и Пирдоп. Там през 100% от дните се отчита превишение над ПДК средно дневно.

⁸ Източник: Изпълнителна агенция по околна среда

⁹ Основен източник на замърсяване се явяват дизеловите двигатели в автомобилния транспорт

Фенол

Най-високи концентрации, превишаващи еднократната норма на фенол са измерени в София – от 1.4 ПДКм.е. до 2.7 5ПДК м.е¹⁰.

Озон

Контролира се в 12 пункта. В един пункт е регистрирано превишение на Праг за информиране на населението (180 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), Праг за растителна защита (200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) и Праг за предупреждаване на населението (300 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). Максималната концентрация е измерена в София (Орлов мост) - (451 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

Оловни аерозоли

Основен източник на замърсяване е металургичния комбинат Кремиковци. Замърсяването и влошаване качеството на въздуха рефлектира крайно негативно върху човешкото здраве и чувствителните екосистеми. От друга страна страната има задължения, възникнали по силата на международни споразумения и договори. Поради тази причина е необходимо да се извършват мероприятия за ограничаване на емисиите от тежки метали, изпускани от металургични заводи и в резултат от употребата на оловни бензини, ограничаване на емисиите от прахови частици от производството на електро - и топлоенергия, от металургичния и други сектори.

2.2.2. Водни ресурси

Водите от Югозападния район за планиране попадат в Западнобеломорския и част от Източнбеломорския и Дунавския район за басейново управление на водите, като Благоевград е определен за център на Западнобеломорски район. В него са включени водосборните басейни на реките Струма и Места. Поречията на тези реки са най-водоносните сред речните басейни в страната, с най-голям годишен обем на отточните водни количества.

Басейнът на р. Струма заема югозападния дял на България до границите със Сърбия, Македония и Гърция. Общата площ на горното и средното поречие на реката до държавната граница е 10797 км². Водосборът обхваща една десета част от територията на страната и е вторият по големина след поречието на р. Марица. Река Струма има 42 притока от първи и втори порядък. По-големите от тях са реките Конска, Драговищица, Бистрица, Джерман, Рилска, Илийна, Благоевградска Бистрица и Санданска Бистрица. Най-големите язовири са Студена (община Перник) и Пчелина

¹⁰ Източник: Изпълнителна агенция по околна среда

(община Ковачевци). По поречието на р.Струма са изградени 14 ВЕЦ, като тенденцията е за продължаващо изграждане на нови съоръжения, предмет на частна инициатива.

Водосбора на река Места 2767,1 км² покрива 20 % от площта на района. Върху тях се формират 1131 млн.м³ повърхностни води в средна по отток година. Това са 32,6 % от оттока в този район. В национален мащаб р. Места заема 2,49 % от площта и формира 6,5 % от оттока. По-големи притоци са р.Доспатска – най-големият приток, който се влива в Места на гръцка територия, Бистрица, Канина, Мътница, Брезнишка, Глазна, Златарица, Добринишка, Ретиже.

В поречието са построени 3 ВЕЦ - ВЕЦ “Якоруда” ползва езерни води, ВЕЦ “Разлог” – дневно изравнени води от водохващане на р. Бяла и мощен карстов извор, ВЕЦ “Топлика” е на напоителен канал.

С най-голямо стопанско значение е р.Искър, която осигурява вода за столичния град, захранвайки язовир “Искър”. Площта на водосборната област на р.Искър е 8 646 км² за цялото поречие, като основни притоци на река Искър са 25 реки. По-големи от тях са Палакария (39,2 км), Стари Искър (65,2 км), Сливнишка река (38,1 км), Батулийска (40,2 км), Малък Искър (85,5 км). В поречието са изградени 8 ВЕЦ и се провеждат проучвателни мероприятия за изграждане на нови съоръжения..

За диагностичната категоризация на р. Искър, реката е разделена на 14 участъка. Дължината на всеки участък е определена от физикогеографските особености, основните източници на замърсяване и информацията, с която се разполага.

С най-слабо стопанско значение за развитието на региона е река Ерма, която води началото си от Република Сърбия и Черна гора. В горната си част тя се образува от множество рекички, които имат планински характер. При с. Стрезимировци р. Ерма влиза в българска територия. Коритото на реката е с широчина 12-14 м и с няколко високи брегове (1-2 м). Почти цялата речна долина тук се използва от местното население за отглеждане на най-различни земеделски култури. Влива се в р. Нишава при с. Градище. По-важен приток на р. Ерма на наша територия е р. Ябланица. Площта на водосборната област (на българска територия) е 523 км².

Общо в плановия район са изградени 218 874 дка напоителни системи, от които 172 740 дка по поречието на р.Искър, 40128 дка по поречието на р.Струма и 6006 дка по поречието на р.Места.

По отношение качеството на водите плановия район е с най-голям брой речни участъци с нарушен екологичен статус. Общо 14 участъка са категоризирани с такива показатели в басейните на реките Струма, Искър и Места.

Изхвърлянето на непречистени битови и промишлени води е основната причина за нарушеното състояние на водите и речните участъци.

Таблица №1 - Заустени и третиранни отпадъчни води в ЮЗРП по области за 2002г.

Райони за планиране и области	Заустени отпадъчни води	в т.ч. третиранни		Заустени от наблюдаваните стопански единици			Заустени от обществената канализация			Заустени от домакинствата, несвързани с обществена канализация
	общо	общо	в т.ч. с биологични и други методи	общо	в т.ч. третиранни		общо	в т.ч. третиранни		
					общо	в т.ч. с биологични и други методи		общо	в т.ч. с биологични и други методи	
България	746446	516834	415466	182119	124660	35755	500697	392174	379712	63631
%	37.48	44.59	43.71	40.76	42.27	14.02	39.29	45.33	46.50	13.84
Югозападен П	279774	230462	181593	74236	52698	5013	196730	177764	176580	8809
Благоевград	16645	1297	251	1661	1297	251	13544	-	-	1440
Кюстендил	26720	16287	15835	9487	1042	590	15507	15245	15245	1726
Перник	27247	17947	17445	9032	685	201	17397	17262	17244	818
София град	181560	174532	129253	49084	45317	38	129664	129215	129215	2812
София	27602	20398	18809	4971	4356	3933	20618	16042	14876	2013

Отчетените данни показват добрата инфраструктурна обезпеченост в плановия район по отношение на заустените отпадъчни води в канализационната мрежа. Над 1/3 от използваните и заустени води в страната са в ЮЗРП. Голяма част от водите се третират и насочват към общата канализационна мрежа. Въпреки това съществуват проблеми от екологичен характер, свързани със събирането и пречистването на водите. Усилията трябва да се насочат към изграждане на ПСОВ и в малките населени места, където е възможно да се прилага технологията на модулните пречиствателни съоръжения. Те са значително по-ефективни като инвестиция, отстранява се необходимостта от голяма площадка, разположена на подходящо място спрямо довеждащите колектори. От друга страна тяхното обслужване не изисква специално образование на персонала, като самото съоръжение се поддържа от малък брой постоянно заети работници. Тези модулни станции са приложими за населени места с население до 15 000 души. Подобно решение е приложимо и за туристически курорти и самостоятелни хотелски комплекси, с което ще се решат значителни екологични проблеми, свързани с пречистването на отпадните битови води.

Хидротермални ресурси

Значителните експлоатационни и потенциални запаси от минерални води са от особено стопанско значение за Югозападния район за планиране. Комплексното им рационално използване има висок социално-икономически и екологичен ефект.

Хидротермалните ресурси на ЮЗРП откриват уникални възможности за развитие на лечебния многосезонен туризъм, оранжерийно производство, геотермална топлофикация и др. Тези дейности могат да се развият в условията на свободно предприемачество и пазарно стопанство при широко участие на частни инвеститори.

Понастоящем [находищата на минерални води](#)¹¹ които имат практическо значение за икономическото развитие на Югозападен регион наброяват 63 бр. Общият регионален експлоатационен ресурс на находищата на минерални води в Югозападен регион възлиза на 831,525 л/сек.

Долината на р.Струма (грабенова система) е една от най-интересните области - богати на термални води, на Балканския полуостров. Само в долината на р.Струма има 39 самостоятелни или свързани находища на термални води, 17 от които все още не се експлоатират, въпреки че са идентифицирани като температура и химически състав на водата.

Таблица №2 - Класификация на минералните и термални води по дебит

Групи	Брой находища	Дебит (л/сек)	Процент от общия дял %
до 5 л/сек	24	58,87	7,08
5-10 л/сек	11	74,335	8,94
10-15 л/сек	11	148,59	17,87
15-20 л/сек	5	87,55	10,53
20-30 л/сек	7	167,18	20,10
30-50 л/сек	2	77	9,26
50-100 л/сек	3	218	26,22

Температурата на минералните води се движи от 17°C до 102°C. Класификацията на минералните води според тяхната температура е направена с оглед да дава представа за възможностите за директно използване на водите както за балнеолечение и профилактика, така и за плувни басейни, отопление на оранжерии, топлофикация, промишлено производство и др.

Най-голям е броят на находищата с хипотермални води – 20 бр. (с температура 20°C до 30°C), следван от много горещите (50°C до 90°C) – 17 бр., умерено горещите (42°C до 50°C) – 13 бр.

Икономическата ефективност се проявява в онези направления и отрасли на стопанството, където термалните минерални води могат да се използват вместо

¹¹ Вж. Приложение №4. Находища на минерални води в Югозападния район за планиране

традиционните топлоенергетични източници и/или имат характер на специфична суровина за някои производства. Тук спадат оранжерийното производство за цветя и зеленчуци, бутилиране на натурални и газирани минерални води, производство на безалкохолни напитки, производство на екстракти, фармацевтични и козметични препарати, както и използването им в комунално - битовото стопанство (хигиенни бани, обществени перални, топлофикация, топлоснабдяване, питейно водоснабдяване).

Социално-икономическа ефективност има балнеолечението и профилактиката, отдиha и почивното дело, спортната дейност, чрез използването на плувни басейни с топли минерални води. Използването на термалните минерални води като топлоенергетичен, балнеолечебен и производствен ресурс не е свързано със замърсяване на околната среда, което има и определен екологичен ефект.

С оглед на общата икономическа и социална ефективност, особено важно е развитието на международен туризъм за балнеолечение и профилактика и експортът на бутилирани минерални води.

Основните насоки за директно перспективно използване на термалните води в Югозападен регион са следните:

- Балнеолечение, профилактика и етапна курортна медицинска рехабилитация;
- Изграждане на плувни басейни;
- Бутилиране на натурални минерални води;
- Производство на безалкохолни напитки;
- Използване на термоминералните води за оранжерийното производство;
- Използване на термоминералните води в комунално-битовото стопанство за топлофикация и други цели;
- Използване на деривати от минерални води и пелоиди във фармацевтичната и козметична промишленост;

Природните дадености позволяват развитието на туризма, особено като се отчита прогнозата, че туристическите потоци ще нарастват с още по-бързи темпове, особено тези, които са свързани с укрепване здравето на хората. Балнеоложкият медицински туризъм, като част от здравния туризъм, се базира главно на принципа за предимството на профилактиката пред лечението. Друго важно предимство на хидротермалните находища в Югозападен район е, че се изискват сравнително ниски инвестиционни разходи за тяхната разработка, поради факта, че водите са ниско-минерализирани, често залягат на малки дълбочини под земната повърхност, имат

температура достигаща до 102°C. Поради техния отличен химически състав не е необходимо същите да бъдат инжектирани обратно във водоносния хоризонт след тяхното използване, тъй като термалните води нямат негативно въздействие върху околната среда, като в много случаи са подходящи и за питейни цели.

Въпреки отличните условия, термалните води в района се използват частично и неефективно. Това е особено валидно за находищата с температура на резервоара повече от 70°C, където топлите води се оставят да изстинат в открити басейни до необходимата температура или се смесват със студена питейна вода от водопроводната мрежа. Това води до промяна и влошаване на нейните лечебни качества. В същото време сградите се отопляват с парни котли работещи със скъпо конвенционално гориво. Намаляването на държавите инвестиции за балнеология доведе до затваряне на някои от балнеоложките центрове, докато законодателните изисквания не позволяват лесното навлизане на частни инвеститори в сектора.

Остарелите, технологично амортизирани инсталации, присъствие на кислород в тръбите, промяна химическия състав на водата също водят до непълноценно усвояване на ресурса.

2.2.3. Почви

Югозападният район са характеризира с разпространението на канелени горски почви, смолници, кафяви горски почви, планинско-ливадни, плитки и неразвити почви, ливадни и ливадно-блатни почви. Така представените почвени типове имат съществено значение за развитието на земеделското производство на територията на ЮЗРП, където са концентрирани 13.2%¹² от площите със селскостопанско предназначение и 13,3% от използваната земеделска площ в страната. Използваната земеделска площ в Югозападния район за планиране през 2003 г. възлиза на 706,7 хил. ха. На тези площи се отглежда широк набор от селскостопански култури – зърнени, технически, бобови, фуражни, овощни насаждения, лозя и др.

Особено благоприятни почвени и климатични условия за отглеждане на трайни насаждения (череша, ябълки, праскови и лозя) съществуват на територията на Благоевградска, Кюстендилска и Софийска области, което се потвърждава от размера на площите, заети с трайни насаждения. За така представените области те са съответно 10 333 ха, 10 572 ха и 4748 ха.

¹² МЗГ, Дирекция “Агростатистика”, Бансик 2003

В южните части на Югозападния планов район (Благоевградска област) се отглеждат тютюневи насаждения под формата на монокултура, което се отразява неблагоприятно върху почвената покривка и води до нейното изтощаване и унищожаване. Необходимо е на използваните площи да се предвиди поетапно засаждане на алтернативни култури като ягоди, малини, арония, различни билки, бадеми, орехи и т.н. с обогатяване на почвата и повишаване ефективността от нейното използване.

Почвената покривка на територията на района е подложена на въздействието на силни ерозионни процеси, което е причина за намаляване на почвеното плодородие и скъсяване на почвения профил. Установява се следното площно разпределение на засегнатите в различна степен от ерозията почвени различия:

- София област – 134 945 дка;
- област Благоевград – 628 800 дка;
- област Кюстендил – 558 885 дка;
- област Перник – 345 274 дка.

На територията на Югозападния административен район се наблюдава замърсяване на почвената покривка с тежки метали и др., или нейното физическо унищожаване при извършване на минно-добивни или преработвателни работи.

Особено силно антропогенно влияние върху почвената покривка се наблюдава в районите с интензивна промишлена дейност (Софийското поле).

Останалите части на Югозападния район са повлияни в значително по-малка степен, като замърсяването или унищожаването на почвената покривка има локален (точков) характер. Такъв например е случая с урановите мини и кариери в района на гр.Симитли, с.Сенокос, с.Игралище и др.

По отношение на засегнатите територии са предприети мерки за тяхното възстановяване чрез биоремедиация и рекултивация. Особено сериозно внимание се обръща на обектите от уранодобива, които оказват негативно влияние върху почвената покривка и ландшафта.

2.2.4. Биоразнообразие

България е страна богата на биологични видове. Вследствие на изключително разнообразните климатични, геоложки, топографски и хидроложки условия Югозападния район има уникална флора и фауна, богато видово разнообразие, включващо бозайници, птици, влечуги, насекоми, висши и нисши растения, гъби. За

целите на опазване на биологичното разнообразие е изготвен и одобрен план за управление на Национален парк “Рила”, разработени са планове за управление на Национален парк “Пирин” и на Природен парк “Витоша”.

Основните проблеми по опазване на биоразнообразието са свързани със замърсяването на въздуха, на почвата, липсата на адекватно обществено разбиране за биологичното разнообразие и за заплахите пред него, силното нарастване на опожарените и обезлесените площи.

Биоразнообразието зависи от всички стопански дейности – строителство, туризъм, селско и горско стопанство, промишленост. Тази комплексност на негативното влияние изисква комбинирани мероприятия при спазване на съответното законодателство и регламентираните способности за въздействие.

2.3. Инфраструктура и селищно развитие

2.3.1. Селищна мрежа, градско развитие и агломерационни връзки

Селищната мрежа в Югозападния район за планиране включва 953 селища, от които 46 градове и 907 села. Структурата на градските центрове включва един много голям град – София (1 113,4 хил. души), три града с население над 40 хил. души – Благоевград (71,1 хил. души), Кюстендил (49,3 хил. души) и Перник (84,5 хил. души), четири града с население над 25 хил. души – Дупница (37,0 хил. души), Петрич (29,9 хил. души), Сандански (26,5 хил. души) и Самоков (27,2 хил. души). Урбанизацията на района е с нормална стойност, като 63% от населението е концентрирано в градове, които са областни центрове.

Териториалната структура на Югозападния район за планиране се характеризира с наличие на всички характерни за България територии, като особено важно значение за градското развитие има столичния град.

Слабоурбанизираните периферни територии са райони, изостанали в социално-икономическото си развитие, поради липса на изявен градски център, граничното или планинското местоположение. Местното население има затруднен достъп до социални, образователни, здравни и административни услуги, условията за професионална реализация са затруднени, като структуроопределящ отрасъл е селското стопанство и/или дърводобива и дървопреработването. Перспективите за развитие на тези райони са свързани с укрепване на агломерационните връзки с локални урбанистични и икономически центрове, развитие на свързани производства. Важен инструмент е трансгранично сътрудничество в териториите, където съвместни инициативи със администрации, НПО и бизнес от двете страни на границата са приложими.

Природните територии без населени места се характеризират със съхранена природна среда, имат важно значение за опазване на биологичното разнообразие и представляват значим ресурс за развитие на туристическо предлагане. Преобладаваща част от териториите без населени места в района за планиране са обхванати от мрежата от Национални и Природни паркове. Основните проблеми в тези територии са свързани с недостатъчната защита на природната среда от антропогенно влияние.

Силноурбанизираните територии са доминирани от значим градски и икономически център, при силно изявиени връзки със съседните селища. Най-значимата територия от този тип в района за планиране е град София и прилежащата Софийска агломерация. Близостта до столицата е катализатор на икономическо развитие в общините Божурище, Своге, Ихтиман, Елин Пелин и Костинброд. Основните проблеми са провокирани от специфичната за района за планиране свръхконцентрация на население в столицата, което води до “претоварване” на градската среда, Силноурбанизираните територии в ЮЗРП са с нарушен комфорт на обитаване или са с натрупани екологични проблеми. Градските центрове се характеризират с амортизирана физическа среда и сграден фонд, вкл. едропанелно строителство, амортизирана и с недостатъчен капацитет инженерно-техническа инфраструктура, затруднени транспортни комуникации, наличие на големи производствени площи, в лошо техническо състояние, недостиг на зелени площи.

Перспективите са свързани с развитие на Софийската агломерация и изнасяне на икономическите дейности извън столицата, които да доведат до формиране на градски центрове в близост до град София, развитие на локални икономически центрове в районите за икономически растеж и “изнасяне” на свързаните производства в съседните слаборазвити територии

2.3.2. Транспорт

Пътна инфраструктура

По отношение на [транспортната мрежа](#)¹³ изключително важна роля оказва факта, че Югозападния район за планиране граничи с три държави - Сърбия и Черна гора, Македония и Гърция.

През територията на ЮЗРП минават три от десетте главни международни транспортни коридора, а именно:

- Коридор №10 /Централна Европа – Белград – София- Истанбул/, от които 70 км от магистрала “Тракия” в посока София – Истанбул- до границата с Южен централен район за планиране. На границата със Сърбия и Черна гора по този коридор е разположен и ГКПП Калотина.

¹³ Вж. Приложение № 5. Транспортна мрежа в Югозападния район за планиране

- Коридор №4 /Северна и Централна Европа-Видин-София-Атина/, от които 72 км от магистрала “Хемус”. На границата с Гърция по този коридор е разположен ГКПП Кулата.
- Коридор №8 /Италия–Албания-Македония-София-Бургас/Варна/-Кавказките републики/, от които 70 км от магистрала ”Тракия” в посока София – Истанбул - до границата с ЮЦРП. На границата с Македония по този коридор се намира ГКПП Гюешево.

Други важни първокласни пътища, разположени радиално спрямо столицата са Е79-Румъния-Видин-Кулата-Гърция, Е83-Румъния-Русе-София, Е871-София-Гюешево-Македония, Е772-София-Ябланица-Шумен-Варна.

Към настоящия момент на територията на Югозападен район за планиране функционират 7 ГКПП, открити за автомобилен трафик - един с Гърция / Кулата/, три с Македония /Златарево, Станке Лисичково и Гюешево/ и три със Сърбия и Черна гора /Олтоманци, Стрезимировци, Калотина/.

Предстои откриването на ГККП Илинден и изграждане на свързващ път Струмјани - Берово (Македония), на който ще бъде изграден и ГКПП. Съгласно подписана спогодба между двете страни на 14.06.1999г. се предвижда откриването на още два ГКПП при Невестино и Симитли.

Средната [гъстота на пътната мрежа](#)¹⁴ за района е 338.7 км. / 1000 км², показател сравним с обобщената стойност за страната. Разположението на пътищата в този планов регион се обуславя от местонахождението на столицата София на територията му. Във времето част от четвъртокласната пътна мрежа е функционално определена като третокласна, което обяснява и значителните разлики в определени случаи в данните. Преминаването на магистралите се отчита само за територията на Софийска област, като през София-град не преминават пътища от републиканската пътна мрежа.

По гъстота на пътната мрежа района се характеризира с висока изграденост на основни артерии – магистрала и първокласни пътища, спрямо средните показатели за страната, докато пътищата с местно значение са съотносими към територията и населените места на плановия район.

Като цяло [изградеността на пътната мрежа](#)¹⁵ е основно от пътища с асфалтова настилка – 96.74%. От останалите пътища според вида на настилката най-висок е дела

¹⁴ Вж. Приложение №6. Пътна мрежа в ЮЗРП според класа на пътя и по вид настилки

¹⁵ Вж. Приложение №6. Пътна мрежа в ЮЗРП според класа на пътя и по вид настилки

на пътищата без настилка -2,07% от пътищата в ЮЗРП, като най-много те са в област Благоевград, следват областите София и Кюстендил, без това обаче да има значение за стопанския живот, тъй като това са периферни пътища с местно значение. Поради ясно изразения планински и полупланински релеф на района, значителна част от пътищата до по-малките населени места са от нисък функционален клас. Това важи и за пътищата до стратегическите туристически обекти, което създава трудности при предоставяне на услуги в областта на междуградския обществен транспорт.

Поради хроничния недостиг на средства за поддържане и отлаганите във времето ремонтни работи състоянието на пътната мрежа е незадоволително, особено в частта общински пътища и третокласна пътна мрежа. Това представлява съществен ограничителен фактор, който затруднява интегрирането на районите помежду им и в европейското пространство, ограничава мобилността на работната сила, понижава достъпа до различните видове услуги. Наред с периферността по отношение на географското разположение се добавя и транспортна изолация поради некачествена или недоизградена пътна инфраструктура.

Най-спешна по отношение техническите характеристики на пътя е необходимостта от ремонтните работи на второкласни и третокласни пътища с надобщинско значение в плановия район. Състоянието на пътната инфраструктура в периферната западна част на областите Благоевград и Кюстендил също е незадоволително, като има населени места до които не достига асфалтов път.

Незадоволително е състоянието на някои основни пътни артерии - южната дъга на Софийски околновръстен път, където се наблюдава много голямо насищане от моторни превозни средства. Същото се отнася и до участъците Софийски околновръстен път–Даскалово и участъка Даскалово–Перник, като на последния със средства от Европейската инвестиционна банка се извършва реконструкция и разширение като част от мащабния проект за магистрала “Струма”.

Икономическото развитие на района се основава на добрата транспортна осигуреност по отношение на останалите планови региони и връзките със съседните държави. За оптимизирането на транспортната инфраструктура е наложително изграждането на магистрални пътища, които да осигурят бърз и сигурен достъп до основните населени места, както и да осъществят връзка на републиканската и общинска пътна мрежа с международните транспортни коридори.

Изграждането на магистрала “Струма” по трасето София – Кулата ще осигури надеждно и бързо преминаване на трафика по направление Централна Европа – Гърция

и връзката с пристанищата на Средиземно море. Проектирането на магистралата е стартирано, но е спряно поради липса на средства за довършване на проектирането и висока провизионна стойност на инвестицията. Съществува проблем и с преминаването ѝ през Кресненското дефиле, определено като територия с уникална флора и фауна.

Магистрала “Тракия” в отсечката Калотина - София е друго важно за района съоръжение, чието изграждане е предвидено в концесионния договор, сключен за доизграждането и експлоатирането на цялата магистрала.

От съществено значение за икономическото развитие на плановия район е решаването на проблема с трафика на столичния град. Настоящата инфраструктура и организация на движението не осигурява ефективно икономическо поведение. Необходимостта от разтоварване на трафика и продължаващото развитие на София като агломерация, включваща и съседните общини налага изграждането на пътни артерии, които да гарантират бързото и удобно придвижване на пътничкопотока и стоките, доставяни за консуматорския център.

За по-добро разпределение на трафика на автомобили се предвижда изграждане на автомагистрала “Люлин” с дължина 19.086 км., която ще свърже околоръстния път на София с първокласни пътища E79 и E871 при пътен възел кв.Даскалово. Новата магистрала ще разпределя местния и международен трафик от България и съседните ѝ страни по транспортните коридори София – Гърция и София – Македония.

За постигане на устойчиво социално–икономическо развитие следва да се акцентира към осигуряване на много добра транспортна осигуреност по отношение на връзките на републиканската пътна мрежа с международните коридори. Пътищата с надобщинско и регионално значение също следва да бъдат приведени в техническо състояние, отговарящо на съвременните стандарти. С оглед развитието на района е необходимо да се увеличат инвестициите в пътна инфраструктура, изведена като приоритет в стратегическата част за развитие на плановия район.

Железопътен транспорт

През територията на ЮЗРП преминават няколко важни Транс-европейски коридори:

- Пан-европейски коридор IV: участък Варна – София - Свиленград и участък София – Дупница - Кулата с дължина 211 км., който е разположен изцяло на територията на ЮЗРП;

- Пан-европейски коридор VIII: участък македонска граница - София – Пловдив – Бургас;
- Пан-европейски коридор X : участък: Калотина – Волюяк - София с дължина 59 км, който е разположен изцяло на територията на ЮЗРП и участък София - Пловдив – Свиленград;

Гъстотата на ж.п. мрежата е над средното равнище за страната – 44,8 км. / 1000 км². Поради изразения планински релеф мрежата на железопътната инфраструктура не покрива периферните зони на района или изградената мрежа е от по-нисък клас. Това, както и миграционните процеси към големите градски центрове рефлектира върху намалена заетост на редица крайни отсечки. Като алтернатива на ж.п. транспорта се явяват и автобусните превози, които предлагат значително по-гъвкави решения като маршрути и транспортно разписание. В резултат действието на тези ограничителни и конкурентни фактори и провежданата политика за икономически ефективен ж.п. транспорт бяха затворени част от най-ненатоварени ж.п. линии, като се очаква процеса да се задълбочава.

Алтернативният автобусен транспорт използва предимството на създадената пътна инфраструктура и става все по-предпочитан. Въпреки това има общини в северната и югоизточната част на региона, които са зависими от ж.п. транспорта при осъществяване на връзки със съседни общини и области. Те следва да бъдат подкрепени по отношение запазване функционалността на този вид транспорт.

Развитието на ж.п. инфраструктура ще бъде насочено към модернизиране на основните коридори, дейности по повишаване безопасността на пътуване, както и към изграждане на отклонения към производствени и складови терминали, обслужващи крупния бизнес в плановия район.

Именно наличието на съществуваща ж.п. връзка или възможностите за изграждане на нови отклонения от основната ж.п. мрежа към индустриалните части на градовете ще окаже голямо значение при формулиране инвестиционния избор на корпорациите за установяване на техния бизнес в района.

Въздушен транспорт

В гр. София се намира най-голямото в страната международно летище за пътници и товари, което се разширява и реконструира в съответствие с международните стандарти с цел повишаване качеството и сигурността на обслужване и осигуряване на възможност за обработка на по-голям трафик на пътници и товари.

Значимостта на летището се определя от пътничопотока, който се концентрира в София и след това се разпределя из страната. С оглед развитието на туризма в района летището може да се използва като място за активна реклама на туристически продукти и дестинации.

2.3.3. Водоснабдяване и канализация

За водоснабдяването на населените места с вода за питейно-битови цели се използват само около 8-10% от използваемите водни ресурси на страната. Във всички населените места от региона има изградени централни водоснабдителни системи, с изключение на няколко много малки и отдалечени от общинските центрове села.

За водоснабдяването на гр.София се използват водите на язовирите “Искър” и “Бели Искър”, а за гр.Перник- язовир “Студена”. Останалите населени места ползват вода от повърхностни течащи води или от подземни водоизточници. Подобряване на качеството на водите до изискванията за питейни цели се осъществява чрез пречиствателни станции за питейни води. Необходимо е изграждането на нови пречиствателни съоръжения за областите, където качеството на водата не отговаря на нормите.

Канализационните системи в населените места имат важно значение за поддържането на благоприятна и здравословна жизнена среда, опазване на водните ресурси от замърсяване и поддържане на екологичното равновесие. По степен на изграденост на канализационната мрежа в населените места и пречиствателни станции за отпадни води има значително изоставане спрямо развитието на водоснабдителните системи.

Експлоатационното състояние на изградените канализационни системи не е добро. В част от по-малките селища канализационната мрежа се изгражда по стопански начин, без да се съобразява с нормативните изисквания. Над 20% от изградените канализационни мрежи са физически и морално амортизирани, и се нуждаят от реконструкция, а в някои случаи от цялостна подмяна поради невъзможност да се обслужват отпадните води на всички потребители.

Сравнителната таблица с изградените ПСОВ на територията на района за планиране и общо за страната показва равномерно разпределение, отговарящо на средните стойности. Следва да се отбележи, че обслужваното население в абсолютна стойност е значително повече при сравнение с другите планови райони. Този ефект се

получава заради големия брой население на София и Перник, което се обслужва от съществуващите пречиствателни станции в двата града.

Необходими са дейности по осигуряване пречистването на отпадните води и в по-малките населени места, основно общинските центрове, както и в туристическите центрове, където се наблюдава концентрация на потребление.

Таблица №3 Пречиствателни станции за отпадни води, 2003г.

Райони за планиране и области	ПСОВ	Механично пречистване	Биологично пречистване	Обслужвани селища от ПСОВ	Дял на обслужваното население от ГПСОВ	
					Общо	в това число:
						биологично пречистване
България	55	12	43	67	38.6	37.7
%	23.64	25.00	23.26	23.88		
Югозападен	13	3	10	16	65.6	64.2
Благоевград	-	-	-	-	-	-
Кюстендил	2	-	2	2	55.0	55.0
Перник	4	1	3	5	71.6	71.4
София (столица)	1	-	1	1	93.3	93.3
София	6	2	4	8	28.0	16.9

Таблица №4 - Дружествата "В и К" на територията на ЮЗРП според вида на собственост, към 2003г.

100% държавна	Смесени 51% държавна 49% общинска	100% общинска
Благоевград	Кюстендил	Ботевград
София-област	Перник	Дупница
		Кресна
		Ковачевци
		Петрич
		Сандански
		София-град
		Сапарева баня

На територията на ЮЗРП има 8 общински фирми "ВиК". Те извършват своята дейност на територията на съответната община и са на пряко подчинение на общинските власти. Основен недостатък при повечето от тях са сравнително малкия

брой потребители, които те обслужват – в повечето случаи под 50 000 жители. Това не позволява те да формират достатъчно приходи с цел възвращаемост на необходимите за съответната община инвестиции.

Другата форма на управление на “В и К” дружествата е със 100% държавно участие. На територията на ЮЗРП има две такива дружества – съответно Благоевград и София област. Техните центрове се намират в областните градове. Те са преобразувани в самостоятелни търговски дружества. Тези дружества обслужват значителен брой потребители, общините на територията на цялата област (без тези, чиито дружества са общински). Тази регионална структура дава възможност за по-голямата им финансова стабилност и по-добро техническо и технологично оборудване. Недостатък при тази форма на управление е липсата на достатъчно възможности за участие на общинските власти в управлението на В и К услугите и недостатъчната им ангажираност при изграждане на инфраструктурата.

Изградената след 1998г. ВиК инфраструктура е собственост на общините, на територията на която се намира, съгласно приетите тогава изменения в Закона за общинската собственост. Част от тези системи са актувани като публична общинска собственост, а по-голямата част се използва без да е предадена за стопанисване и експлоатация.

Липсата на критерии и принципи за определяне на собствеността на ВиК инфраструктурата създава изключително сложни проблеми при стопанисването и управлението ѝ, както и невъзможност да се начисляват амортизационни разходи за нейното поддържане и възобновяване.

Изграждането на надеждна и отговаряща на съвременните изисквания водопроводна и канализационна инфраструктура е задължително условие за повишаване атрактивността на региона като място за инвестиции, както и по отношение повишаване качеството на живот за населението.

2.3.4. Битови отпадъци

На територията на Югозападния планов район се отчита тенденция за намаляване на съществуващи проблеми със събирането и обработката на битовите отпадъци. Въпреки това град София среща сериозни трудности с обслужване депонирането на битовите отпадъци. Непрекъснатото нарастване на градското население налага спешно създаване на ново депо, което да замени достигналото своя максимален капацитет депо в Суходол.

Таблица № 5 - Битови депа¹⁶ и отпадъци по райони за планиране и области през 2003 г.

Райони за планиране и области	Депа	Относителен дял на обслужваното население	Събрани битови отпадъци	Депонирани отпадъци	Събрани битови отпадъци на човек от обслужваното население
	Брой	%	Тонове		кг/чов/год
България	706	82,0	3209183	3193597	502
%	9,07		30,69	30,65	97,54
Югозападен	64	95,4	984816	978766	489
Благоевград	27	89,3	164209	161209	548
Кюстендил	10	92,8	89338	86338	616
Перник	6	88,7	153300	153300	1199
София	1	100,0	348850	348850	289
София	20	87,0	229119	229069	994

Въпреки малкото изградени на брой депа за битови отпадъци, средно 95,4% от населението е обхванато от услугата, което е значително над средната норма за страната. По отношение на обслужваното население във връзка със събирането на битовите отпадъци София (100%) е на първо място, а останалите области също са сред водещите области в страната.

Значим е и факта, че така обслужваното население се явява 25,42% от общото население в България, макар и на територията да са разположени само 9,07% от депата.

В тази връзка се провежда последователна политика за осигуряване покритието и на останалите територии и население с депа за битови отпадъци.

В изпълнение на Националната програма за управление на дейностите по отпадъците в периода 1999 – 2002 г. въведени в експлоатация депа в Горна Малина, Гоце Делчев, Сандански и Суходол които отговарят на изискванията на Директива 1999/31/ЕС за депонирането на отпадъците.

С финансиране по Програма ИСПА на ЕС се извършва строителство на депо в Перник. С финансиране от държавния бюджет, се изгражда регионално депо в Петрич.

С приетата Национална програма за управление на дейностите по отпадъците са определени регионалните депа за битови отпадъци, предвидени за изграждане в периода до 2009 г., необходимите средства и източниците за тяхното финансиране.

¹⁶ Депа с организирано сметоизвозване

Разположението на регионалните депа за отпадъци и обслужваните общини е както следва:

Таблица 6 – Регионални депа за отпадъци

Регионално депо	Обслужвани общини
София	Столична община
Горна Малина	Горна Малина, Елин Пелин
Гоце Делчев	Гоце Делчев, Гърмен, Хаджидимово
Сандански	Сандански, Кресна, Струмьяни
Петрич	Петрич
Златица	Златица, Чавдар, Мирково, Пирдоп, Челопеч, Антон, Копривщица
Кочериново	Кочериново, Рила, Бобовдол, Кюстендил, Невестино, Благоевград, Симитли, Сапарева баня, Бобошево, Дупница, Трекляно
Ботевград	Ботевград, Етрополе, Правец
Костенец	Костенец, Ихтиман, Самоков, Долна баня
Костинброд	Костинброд, Своге, Сливница, Божурище, Годеч, Драгоман
Разлог	Разлог, Банско, Белица, Якоруда

С оглед решаване проблемите със замърсяването на околната среда с битови отпадъци е необходимо повишаване на качеството на преработка на събираните за рециклиране отпадъци, както и постепенно въвеждане на схеми за разделно събиране. Изграждането на нови мощности за рециклиране на отпадъци (вкл. центрове за разкомплектоване на стари автомобили), както и увеличаване на видовете отпадъци, събирани с цел рециклиране и повторна употреба ще доведе до значителни икономически и екологични ползи.

Следва да се осигурят финансово и дейностите по почистване на стари замърсявания от големи промишлени предприятия (минали екологични щети) в големите промишлени предприятия на територията на плановия регион.

2.3.5. Комуникации

По отношение развитието на комуникациите, ЮЗРП е детерминиран от водещата роля на столицата в технологичното въвеждане на съвременни комуникации. Към 31.12.2002 г. на територията на Югозападния регион на планиране са разположени 556 броя пощенски, телеграфни и телефонни станции (постове). Броят на станциите, който се падат на 100 000 души е 26, това количество е много под средното за страната (46 станции на 100 000 души). Югозападният планов район разполага с най-много телефонни постове в сравнение с другите региони на планиране. По отношение

на броя телефонни постове, падащи се на сто човека той значително надвишава този за страната (35 телефонни поста на сто човека). На територията на региона са разположени 30.1% от телефонните постове в страната, като на сто човека се падат 42 телефонни поста. На областно ниво най-голям дял от постове са разпределени на територията на столицата, където на сто човека се падат по 49 поста (най-високо в сравнение с другите области на територията на страната). В Софийска област и Кюстендил на сто човека се падат по 36 телефонни поста, а в областите Благоевград и Перник по 29 поста.

Степента на цифровизация на телефонните постове по селата в цялата страна е на много ниско ниво към края на 2002 г., едва 2.8% или 18,458 телефонни поста. Нивото на цифровизация на селата в Югозападния регион е 3.8% (3,651). В градовете процента на цифровизация на телефонните постове е на сравнително по-високо равнище от това в селата – 33,5% (261 007), от общо за България. Основно влияние оказва столичния град, където извършената цифровизация е 88,27% от общата за района. Останалите области изостават сериозно в процеса.

Таблица № 7 - Цифровизация на главните телефонни постове в градове и села по области към 31.12.2002г.

Област	В селата		В градовете		Общо	
	Брой	%	Брой	%	Брой	%
Югозападен	3 651	3,8%	261 007	33,5%	264 658	30,3%
Благоевград	3 411	12,3%	14 282	20,6%	17 693	18,2%
Кюстендил	-	-	4 032	10,0%	4 032	7,0%
Перник	-	-	8 576	26,3%	8 576	19,9%
София (столица)	-	-	233 608	40,3%	233 608	40,3%
София	240	0,6%	509	0,9%	749	0,8%
България	18 458	2,8%	554 873	24,6%	573 331	19,7%

Използването на Интернет и Интернет базирани технологии нараства през последните години. В Югозападния регион на планиране броят на потребителите, които ползват интернет е 55 души на хиляда души от населението. Основната причина районът да е с най-голям брой потребители на хиляда души е влиянието, което оказва столицата върху региона като цяло, като потребителите в другите области са около или под средния брой потребители на хиляда човека за страната.

Регионът е включен в националната програма на правителството за *i-България*, чиято главна цел е да преодолее изоставането и да изгради базата за развитие на трите основни стълба на едно Информационното общество:

- Осигуряване на достъп до Информационните и комуникационните технологии за мнозинството български граждани.
- Въвеждане на ИКТ във всички степени на образованието.
- Развитие на конкурентоспособността на българския ИКТ сектор.

В рамките на *i-България* са стартирани няколко мащабни проекта, които получиха бързо развитие, а именно:

- Проект *i-Център* – Достъп до компютър и Интернет за всеки, където голямо внимание се отделя на Югозападния регион, чрез изграждане на телецентрове на територията му за предоставяне на по-евтин достъп, ИКТ обучение и електронни услуги на граждани.
- Проект *i-Университет* – Дистанционно обучение за всички студенти. Проектът включва изграждането на компютърни лаборатории за създаване на електронно съдържание във всички държавни университети, както и някои научни института, които ще бъдат свързани в обща мрежа. На територията на Югозападния регион попадат университетите в София и Благоевград, както и Българската академия на науките.
- Проект *i-Клас* – Компютри за всички училища

На територията е изградено покритие около 90% на трите мобилни оператора функциониращи в момента на територията на страната – “Мобиком”, “М-Тел” и “Глобул”. Относителният дял на населението, ползващо мобилни комуникации е над 45%, като на “М-Тел” се падат около 68%, на “Глобул” – 29% и на “Мобиком” – 3%.

Развитието на комуникациите се базира на технически решения и постигане на икономическа ефективност от предлагането им. Ето защо столичният град използва предимството на ниски разходи по предоставяне на услуги – цифровизация, достъп до интернет чрез различни форми на предлагане. Останалите области все още страдат от изграждането на мрежи, които да осигурят надеждност на предоставяните услуги при ниска себестойност.

За стимулиране на икономическото развитие, особено за производства и услуги, свързани с надрегионални бизнес отношения е от особено значение осигуряването на съвременни комуникации. Те следва да се разглеждат като неразделна част от общото

инфраструктурно обезпечаване на дадена територия, при стимулирането на инвеститорски интерес.

2.3.6. Електроснабдяване

Електрическата система на България е разделена на 7 производствени, 13 електропреносни дружества и една национална преносна компания – Националната електрическа компания.

За територията на ЮЗРП – енергопреносните райони са три – София град, София област, към който спада подрайон Перник и Благоевград, към който спада подрайон Кюстендил.

С оглед създаване на пазарни условия за производството и доставката на електроенергия се предвижда осъществяване на приватизация на основните мощности. Успешната приватизация на електроразпределителните търговски дружества, където се осъществява пряка връзка между доставчици и клиенти, ще намали рисковете на доставчиците на електрическа енергия, съответно на доставчиците на горива, свързани с плащанията. Паралелно с това ще се постигне по-ефективна работа на предприятията, привличане на инвестиции, подобро качество на услугите, ускорено изграждане на корпоративна култура. Приватизацията на централите ще започне с ключови електро- и топлоцентрали с участието на стратегически инвеститори. На територията на ЮЗРП ще бъде приватизирана подвърховата централа Бобовдол.

На територията на ЮЗРП няма неелектрифицирани населени места. В момента във почти всички общини от плановия район се извършва, или вече е завършила подмяната на лампите от уличното осветление с енергоспестяващи такива. По този начин се гарантира значително намаляване на разходите за електроенергия в общините.

Газификация

Газовият сектор играе ключова роля за икономиката на страната ни, респективно за плановия район. Използването на природен газ, един от най-чистите енергоизточници, е добра алтернатива, позволяваща постигането на висок екологичен и икономически ефект. Възможностите и предимствата на природния газ са ниските разходи като енергоизточник както в бита, така и в промишлеността, а предпоставките за внедряване на нови екологично чисти технологии го извеждат като атрактивен и конкурентен източник на енергия.

Бъдещето изграждане на т.нар. «индустриални зони» в големите градове и периферните зони на Софийска агломерация задължително трябва да включва осигуряване на газоснабдяване за производствени нужди на инвеститорите.

Във връзка с необходимостта от изграждане на нови газоразпределителни мрежи са обособени 8 региона от територията на България, три от които попадат в територията на ЮЗРП:

- Регион “Струма”, с център гр.Дупница, обхващащ територията на следните общини:
 1. Благоевград, Кресна, Петрич, Сандански, Симитли и Струмьани (Благоевградска област). От посочените единствено в община Петрич има изградена газопреносна мрежа.
 2. Бобовдол, Бобошево, Дупница, Кочериново, Кюстендил, Невестино, Сапарева баня – Кюстендилска област. Газопреносна мрежа има изградена само в град Кюстендил (община Кюстендил).
 3. Долна баня, Костенец и Самоков- Софийска област
- Регион “Сердика” – обхваща територията на столична община. Газификацията на София започва в началото на 2004 г. с газифициране на южните квартали на града. Тенденцията е до 2006г. да завърши процеса на газифициране на определените райони.
- Част от регион “Запад”, с център гр.Враца, в чиято територия попадат общините Перник и Радомир (област Перник), както и Божурище, Ботевград, Горна Малина, Елин Пелин, Етрополе, Ихтиман, Костинброд и Правец (Софийска област). В община Божурище вече е изградена газификация за промишлено и битово потребление.

Инициран е и международен проект за пренос на петрол, електроренергия и природен газ Бургас – през Република Македония – Вльора (Албания), който ще преминава през територията на ЮЗРП.

Алтернативни източници на енергия

Във връзка с технологичното развитие, нарастване на потреблението на електричество и отопление все по-належащо е прилагането на методи за насърчаване на енергийната ефективност. Поради тази причина е необходимо да се реализират мероприятия за енергийни спестявания в следните области: бит, търговия и услуги, обществен сектор, селско стопанство, транспорт, промишленост.

Природо-географската характеристика на Югозападния планов район разкриват наличието на значителен потенциал за производство на “зелена” енергия от алтернативни източници (геотермална и хидроенергия, биомаса, вятърна и слънчева енергия и др.)

Слънчева и вятърна енергия

Използването на вятърната и/или слънчевата енергия е радикално решение при търсенето на чисти източници на енергия. В южните части на ЮЗРП има подходящи условия за експлоатацията на слънчева енергия. Производството на електроенергия от слънцето често се комбинира с хибридни ветроенергийни инсталации, което е най-ефективната комбинация при използване на възобновяеми енергоизточници.

Водоелектрическа енергия

Дейността по усвояването на възобновяемите енергийни източници, включва и използване на водните ресурси чрез изграждане на малки ВЕЦ и хидрокинетични инсталации. През територията на плановия район преминават три от най-големите реки в България-Искър, Места и Струма, което е отлична предпоставка за изграждането на ВЕЦ. Алтернатива на ВЕЦ са инсталациите за хидрокинетична енергия. Изграждането на такива електроцентрали позволява използването на естествени водни течения за задвижване на турбините на електроцентралите, което е икономически по-ефективно и напълно природосъобразно.

Биогорива

В европейски и световен мащаб биогоривата представляват приоритет и са приети конкретни цели за тяхното развитие и използване, основно като добавка към традиционните горива. На 8 май 2003 г. бе приета Директива 2003/30/ЕС, относно поощряване използването на биогорива и други подобни горива в транспорта. До настоящия етап у нас не са разработени и приети документи и решения в подкрепа изпълнението целите на директивата, макар че мярката е включена в рамката на политиката за изпълнение на Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата.

Оползотворяване на сметнищен газ

През последните години се наложиха съвременни технологии и норми за депониране на отпадъците на градските сметища. Възможности в тази посока се крият в оползотворяване на сметнищния газ от депата чрез изграждане на модерни инсталации, съобразени с конкретните условия и характеристики на сметището. Изграждането на подобни инсталации е скъпа инвестиция, но в повечето случаи икономически ефективна. Трябва да се обърне внимание и на социалния ефект от

намаляването на миризмата от депата и екологичния ефект от намаляване емисиите на изключително силния парников газ метан.

Термалните води

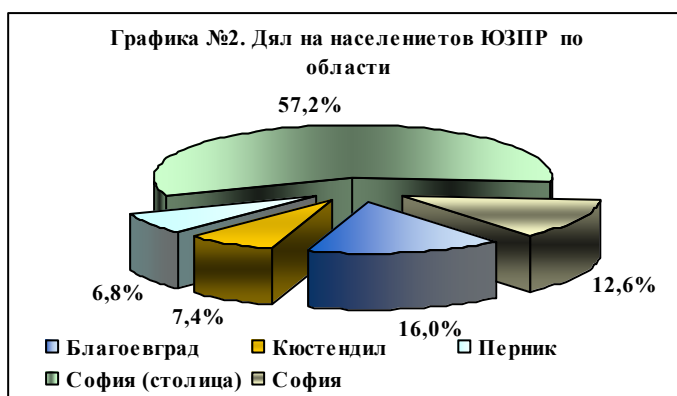
На територията на ЮЗРП ресурсите от геотермални води създават условия за използването им при постигане на ниска себестойност на отоплението за битови и обществени абонати. Отделно от тях отопление може да се осигури и на оранжерии в района, като това ще стимулира възстановяването на използваните в миналото съоръжения.

За реализирането на мероприятия за енергоспестяване е необходимо фирмите да бъдат насочени към дейности в подкрепа на енергийната ефективност, резултатите от които са от полза както за бизнеса, така и за обществото. Ключово условие е осъществяването на публично-частно партньорство.

2.4. Човешки ресурси

2.4.1. Население и демографски тенденции

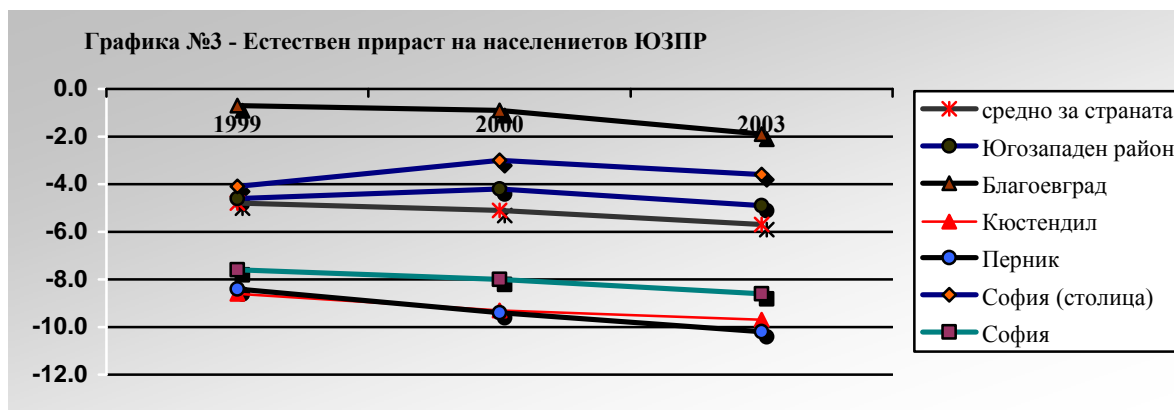
В края на 2003 г. [населението на Югозападния район](#)¹⁷ наброява 2 110 037 души, или 27% от общото на страната. Това е районът с най-висок дял население и с най-висока **гъстота на населението** (104 души на кв. км), като в столицата София тя е близо 900 души на кв. км, а в някои общини – под 10 души на кв. км (община Трекляно – 5 души на кв.км., община Невестино и община Трън – 9 души на кв.км).

С най-голям брой население се характеризира столицата София – 57,2% от населението на района и 15,5% от населението на страната, което на практика означава, че всеки шести българин живее в столицата. На второ място е област Благоевград (16%), следва област

София (12,6%) и с най-малко население са областите Кюстендил (7,4%) и Перник (6,8%). Общините Чавдар, Антон и Челопеч (Софийска област) са с най-ниската населеност не само в района, но и в страната (под 2000 души).

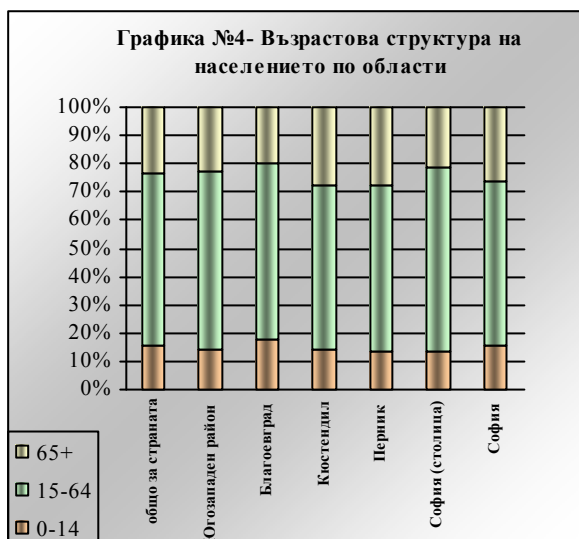
През периода 1998-2003 г. населението в Югозападен район е намаляло с 1,5%, или три и половина пъти по-бавно от средния за страната темп (-5,2%). Основен фактор за това са миграционните потоци към района, и особено към столицата София. Друг фактор е ниската смъртност на населението (13,3 на 1000 жители) комбинирана със средно равнище на раждаемост (8,4 на 1000 жители).

¹⁷ Вж. Приложение №2. Население и територия по области и общини в ЮЗРП

За периода 1999-2003 г. Югозападният район поддържа отрицателни стойности на **естествен прираст**, но по-ниски от средните за страната. През 2003 г. ЕП е -4,9%, докато средния за страната ЕП е -5,7%. Столицата София (-3,6‰) и област Благоевград (-1,9‰) имат нисък отрицателен ЕП, докато останалите области отбелязват доста по-високи отрицателни стойности – -10,2‰ за област Перник, -9,7‰ за област Кюстендил и -8,6‰ за област София. Това се дължи на застаряването на населението, което влияе негативно върху плодовитостта на населението. Една от най-ниските стойности на раждаемостта в страната (6,3 на 1000 жители) е регистрирана в област Перник, докато общата раждаемост за района (8,4 на 1000 жители) е близка до националното равнище.

В сравнение с останалите райони, единствено Югозападния район отбелязва положителни стойности на нетна **миграция** на населението. През 2003 г. заселилите се в района лица надвишават с 16 110 души изселилите се от района. При отделните области е налице движение между градовете и най-вече в посока област София град.

Положителна е миграцията единствено в столицата София, в резултат на която само през 2003 г. населението е нарастнало с 19 136 човека.

Делът на **градското население** в района е един от най-високите за страната – 80,6%, главно поради концентрация на население в столицата София.

Структурата по пол на населението в района се характеризира с превес на жените над мъжете. На всеки 100 мъже се падат 108 жени, което съотношение важи и за страната като цяло. Вътре в самия район съотношението се движи между 100:103 в област Благоевград и 100:111 в област София град.

В края на 2003 г. **възрастовата структура** на Югозападния район се отличава с ниски стойности на населението под 15 г. (14,4%) и концентрация на население в трудоспособна възраст 15-64 г. (63%) в резултат на натрупването на работна сила в столицата София. В периода 1999-2003 г. единствено Югозападният район отбелязва нарастване на трудоспособното население (с 41 985 души), за разлика от общата за страната тенденция на намаляване.

В някои части на района, обаче, демографската ситуация е доста тревожна. В областите Перник и Кюстендил е регистриран най-висок дял на населението над 65 г. - около 28% (при 22,6% за района). В отделни общини в тези области този дял достига около и над 50% - Невестино (62%), Трекляно (60,9%), Ковачевци (54,7%), Земен (48,3%), Бобошево (45,5%), Трън (44,1%). Същевременно, област Перник и някои от посочените общини регистрират най-нисък дял на населението под 15 г. – област Перник (13,2%), Трекляно (4,1%), Ковачевци (5,7%), Невестино (5,9%), Земен (8,9%).

Друга негативна тенденция, регистрирана в областите Перник и Кюстендил, е свързана

Таблица № 8 - Трудоспособно население по области			
район/област	1999	2003	прираст
Югозападен район	1286411	1328396	41985
Благоевград	205038	210344	5306
Кюстендил	95490	91144	-4346
Перник	86575	84895	-1680
София (столица)	755540	788416	32876
София	143768	153597	9829

с намаляване на трудоспособното население в периода 1999-2003 г. За разлика от тях, областите Благоевград, Софийска и София-град отбелязват нарастване, като поради по-големите възможности за намиране на работа в столицата

трудоспособното население в София (столица) бележи най-голямото нарастване (с 32 876 души) за периода.

Негативната възрастова структура в областите Перник и Кюстендил определя и висок **коефициент на зависимост на възрастното население**¹⁸ в тези области - около 30,5%, при 23,2% за района като цяло, 19,8% за област Благоевград, 21,1% за столицата София и 29,8% за област София.

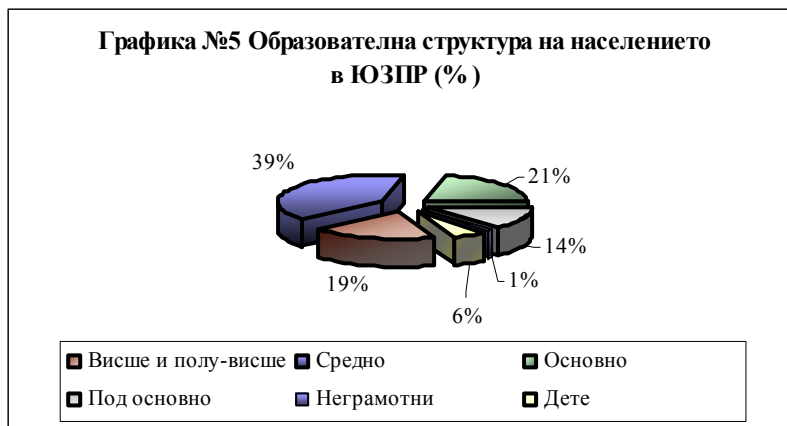
Според последното преброяване на населението от 2001 г. българската етническа група обхваща 92,8% от населението на района, турската етническа група – 1,8%, ромската – 2,9%, други – 1,8%. Различията по области се изразяват в по-висок дял на населението от турската етническа група в област Благоевград (9,4%) и на ромската – в Софийска област (5,8%). В област Перник не е регистрирано население от турската етническа група, а дела на ромското население е най-нисък в област София-град.

Образователната структура на населението¹⁹ в ЮЗРП се характеризира с висок относителен дял на население с висше и полувисше образование – 19% (13 % средно за България), което е приблизително 43 % от населението с висше и полувисше образование в страната. Преобладава групата на жителите със средно образование, като

¹⁸ Коефициентът на зависимост на възрастното население се определя като броя на хората на възраст над 65 г. се отнесе към броя на населението в трудоспособна възраст (15-64 г.)

¹⁹ Вж. Приложение №7. Население по степен на образование, по области и общини в ЮЗРП

техният дял е 40 % спрямо 36 % за България. Населението с основно и под основно образование възлиза на 35 % от населението в ЮЗРП, при 43% средно за страната.

В съвременните условия, когато образованието е от решаващо значение за развитие на икономика базирана на знанието, благоприятния образователен профил на населението в ЮЗРП е

добра предпоставка за развитие на конкурентоспособна икономика, основана на използване на човешкият потенциал.

По отношение на образователната структура на населението в самите областите се наблюдават различия между област София - град и останалите области в района за планиране. Населението с висше и полувисше образование в област София град възлиза на 27.3% от цялото население на областта, като за останалите е между 8.2% в Софийска област и 10.5% в област Кюстендил. Структурата на населението със средно образование е между 34% за област Благоевград и 42.2% за област София град. Големи различия се наблюдават при населението с основно и под основно образование, където разлика между област София град и останалите области са значителна- 24% за област София град и между 44% (област Перник) и 48.5% за област Благоевград.

Разпределението на човешките ресурси по области и вид образование е много неравномерно. В област София град е концентрирано 83% от населението с висше образование, което е почти 1/3 от населението с висше образование в България, 66 % от хората с полувисше образование и 59.3 % със средно образование в ЮЗРП. Основните причини са свързани главно с големия брой на висши учебни заведения и по-добрите възможности за професионална реализация, условия и заплащане на труд, достъп до социални услуги, които предоставя град София.

Анализът на демографското развитие на Югозападния район очертава следните характеристики:

- В количествен аспект на населението Югозападен район се намира в най-благоприятно положение в сравнение с другите райони. Единствено в този район населението намалява с много бавни темпове, което се дължи на непрекъснатата

миграция към столицата София, ниската смъртност на населението комбинирана със средно равнище на раждаемост. Трудоспособното население бележи нарастване, главно поради привличане на работна сила от другите райони в столицата София, която предоставя повече и по-разнообразни възможности за заетост.

- Демографските показатели за Югозападния район са силно повлияни от високия възпроизводствен и трудов потенциал на столицата София. Това до известна степен изкривява реалната ситуация в района. Налице е ниска населеност, а дори и обезлюдяване на някои селища в покрайнините. Перник и Кюстендил се очертават като области с демографски проблеми – влошена възрастова структура с превес на възрастното население, и нисък дял на младите генерации (до 15 г.), които след време ще заместят работната сила в тези области. Особено тревожна е ситуацията в общините Трекляно, Ковачевци, Невестино, Земен.

- При продължаване на тенденцията на непрекъснато увеличаване на населението в столицата София има реална опасност от възникване на специфичен демографски проблем за столицата – свръхнаселеност и невъзможност на столичната инфраструктура да се развива с очакваните темпове.

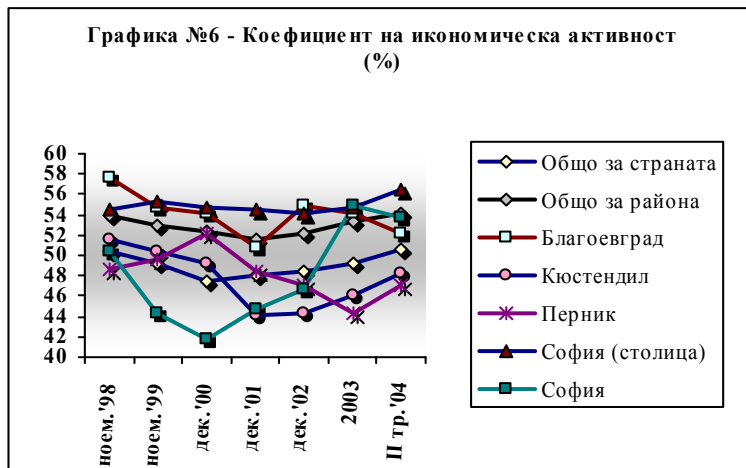
- Концентрацията на високо образовано население в района, и в частност в област София град е условие за нарастване на инвестиционния интерес и развитие на високотехнологично производство, а наличието на висок дял на население с полувисше и средно образование ще осигури изпълнителските кадри, които да бъдат в основата на постигането на устойчив икономическия растеж и повишаване на конкурентоспособността на регионалната икономика.

2.4.2. Заетост²⁰

Работната сила²¹ в района през II тримесечие на 2004 г. е 990,1 хил. души, а коефициентът на икономическа активност (54,1%) е най-високия за страната – с 3,6% над средния. По области най-висок е в София-град – 56,4%, а най-нисък в област Перник – 47,1%.

²⁰ Използваните данни са от Наблюденията на работната сила, НСИ. Източниците на всички други данни са изрично посочени в текста.

²¹ Работната сила или още икономически активните лица е съвкупност от заетите и безработните лица на възраст 15 и повече години. Коефициентът на икономическа активност е съотношение на работната сила към населението на 15 и повече години.

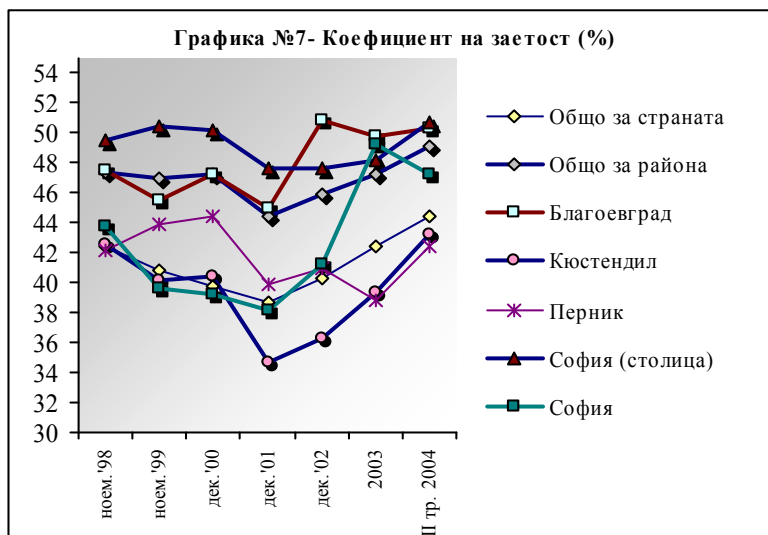

Икономическата активност на населението в района намалява достигайки най-ниската си стойност (51,5%) през декември 2001 г., след което е налице плавно покачване. Изключение от тази тенденция правят област София-град и област Перник.

За целия период 1998-2003 г. София (столица) запазва икономическата си активност на едно относително стабилно равнище – около 54,6%. Противоположно на останалите области, икономическата активност в област Перник регистрира покачване в периода 1998-2000г., след което отбелязва непрекъснато намаляване, като през 2003 г. достига най-ниската си стойност 44,4%, с 7,8% по-ниско в сравнение с края на 2000 г.

Над 1/4 от заетите в страната работят в Югозападния район, което е най-големият дял в сравнение с останалите райони. След регистрирания спад в заетостта през 2001 г., коефициента на заетост²² на населението в района нараства през следващите години, достигайки най-високата стойност в страната (49,1% през II тримесечие на 2004 г. при 44,5% за страната).

С най-висок коефициент на заетост на населението са област София град (50,7%) и област Благоевград (50,3%), докато

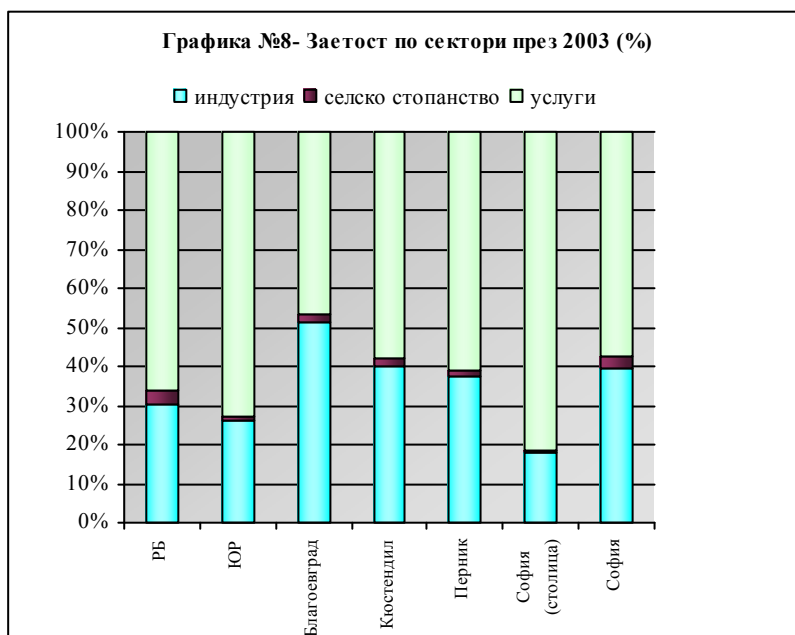

най-нисък коефициент на заетост имат областите Перник (42,4%) и Кюстендил (43,3%), където специфичен проблем е ограниченото предлагане на работни места. Поради това, голяма част от трудоспособното население,

особено от област Перник, се ориентира към търсене на заетост в столицата.

²² Коефициентът на заетост е съотношение на броя на заетите лица към населението на 15 и повече години.

В периода 1998-2001 г. всички области, с изключение на област Перник, следват общата за страната и за района като цяло тенденция на намаляване на заетостта. Софийска области и Кюстендил отбелязват най-голямото намаление (съответно с 7,9% и с 5,6%). За разлика от останалите области, в периода 1998-2000 г. област Перник отчита нарастване на заетостта от 2,2%, след което само за една година намаляване от 4,5%. След 2001 г. заетостта във всички области започва да нараства в резултат на въведените специални мерки и програми за преквалификация на работната сила и осигуряване на заетост.

Секторният състав на заетостта отличава Югозападния район от другите райони с най-висок дял на заетите в услугите - 72,6% (главно благодарение на столицата) и най-нисък дял на заетите в селското стопанство - 1,1%. В южните части на района заетостта е ориентирана към текстилната,

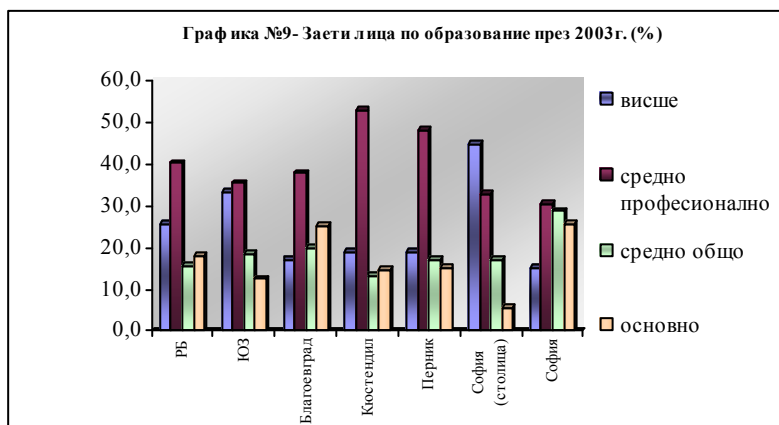
шивашката и хранително-вкусовата промишленост, което се дължи на масовото развитие на малки и средни предприятия в тези отрасли, предимно създадени от гръцки предприемачи. Висока е заетостта и в търговията и туризма (в района се намират основните туристически центрове – Боровец, Банско, Витоша, Сандански, Мелник, и здравните курорти с минерални извори – Горна Баня, Баня, Сапарева Баня). Ниската заетост в селското стопанство се дължи на приоритетно развитие през последните десетилетия на тежката промишленост в района, която осигурява заетост на 26,3%.

В периода 1998-2003 г. е налице тенденция на увеличаване дела на заетите жени. Въпреки това, **равнището на заетост при жените** (45,5%) остава по-ниско от това на мъжете (53,1%)²³, като и двата показателя са далеч от заложените цели на Лисабонската стратегия (равнище на заетост 60% за жените и 70% за мъжете).

²³ НСИ, Наблюдение на работната сила, II тримесечие на 2004 г.

Продължава тенденцията на увеличаване на заетостта в **частния сектор** на икономиката на района, като в края на 2003 г. заетите лица в частния сектор са почти два пъти повече от заетите в обществения сектор.

Образователната структура на заетостта в района показва превес на заетите лица със средно професионално (35,5%) и с висше образование (33,3%). Между отделните области има известни различия, определени от характера на икономическите отрасли развити в тях. В областите Кюстендил, Перник и Благоевград е налице значително висока заетост на лицата със средно професионално образование (съответно

53,2%, 48,4% и 37,9%).

Единствено в област София-град преобладават заетите с висше образование (44,8%), поради концентрацията на институции на държавното управление, финансови и банкови институции,

образователни и здравни организации. В Софийска област дяловете на заетите със средно и по-ниско образование са почти изравнени.

Безработица

[Равнището на безработица](#)²⁴ в Югозападния район през второто тримесечие на 2004г. е 9,3% и е най-ниското за страната – с 2,7% под средното равнище.²⁵

Стойностите на безработицата през периода 1998-2003 г. се движат под средните за страната, което е резултат от по-големия брой възможности за работа в големите градове и най-вече в столицата. Различна е ситуацията, обаче, в някои селища по периферията на района, където е налице висока безработица. Така например, изключително тревожна е ситуацията в общините Белица и Якоруда, където равнището на безработица е 35%, Трън и Долна баня, където безработицата е около 27%, Самоков, Ихтиман, Чавдар, Трекляно и Брезник с около 20% безработица²⁶. Сериозността на тези

²⁴ Вж. Приложение № 8. Равнище на безработица по области и общини в ЮЗРП за периода 1999-2003г.

²⁵ Коефициентът на безработица представлява съотношението между безработните лица и работната сила.

²⁶ Данните са към 31.12.2003 г., Агенция по заетостта

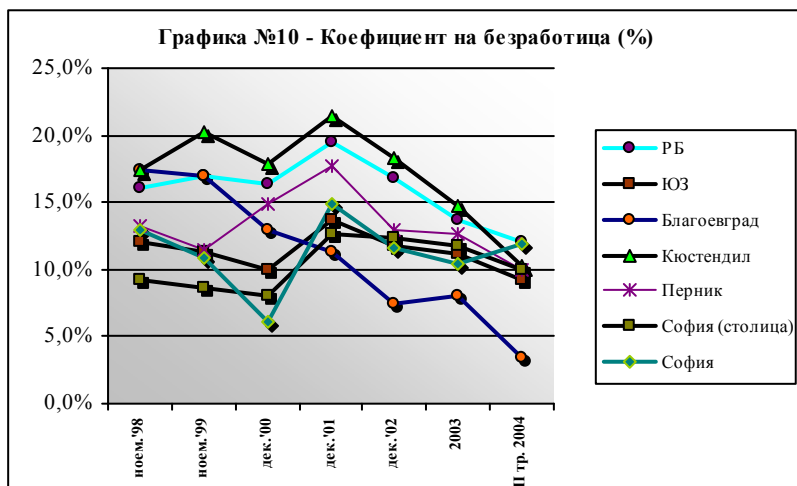
факти се потвърждават и от осъщественото картографиране на бедността по райони²⁷, чиито резултати определят граничните общини на област Благоевград като едно от “гнездата на бедност” в страната, а общините Белица и Якоруда - сред 13-те най-бедни общини (с повече от 30% бедни).

Таблица №9 – Свободни работни места и регистрирани безработни по области, 2004г.

Област	Свободни РМ (заявени през годината)	Регистрирани безработни (средногодишен бр.)	Брой безработни за 1 СРМ
общо за страната	307,835	528,041	15
Благоевград	13,619	18,000	10
Кюстендил	7511	9,541	12
Перник	3353	8,661	35
София (столица)	14,051	21,630	12
София	13,580	17,005	14

съотношение 15:1 за страната като цяло.

За всички области е характерно динамично движение в равнищата на безработица през периода 1998-2003 г., като, както при заетостта, 2001 г. се явява преломна по отношение на тенденциите. Единствено област Благоевград регистрира

По данни на Агенцията по заетостта, през 2004г. най-малко **свободни работни места** са заявени в област Перник – 3353 от общо 52114 за плановия район. Също в област Перник най-много безработни (35) са се борили за 1 свободно място, при

непрекъснато намаляване на безработицата през посочения период – от 17,4% през ноември 1998 г. на 7,4% през декември 2002 г. и 3,4% през II тримесечие на 2004 г.

Тази тенденция обаче се отразява само от официалната статистика,

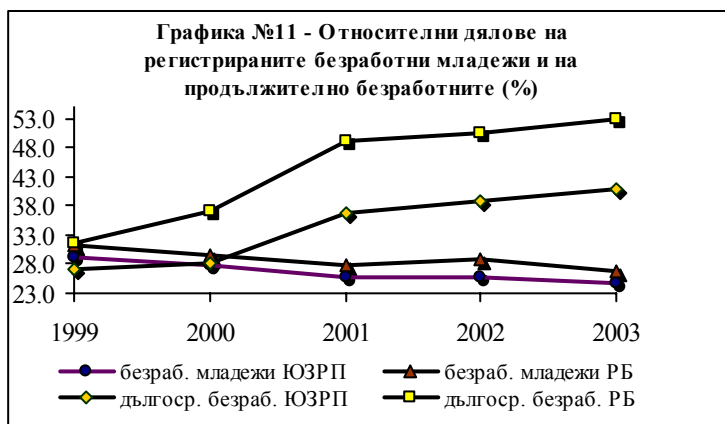
докато актуални наблюдения на пазара на труда посочват висока скрита безработица, дължаща се основно на нежеланието или невъзможността на хората да се регистрират в

²⁷ Осъществено за първи път в България през 2004 г. от Университета за национално и световно стопанство, катедра “Статистика и иконометрия”

бюрата по труда. Така се получава парадокс, безработните не се отчитат от статистическите наблюдения, при което на областта или конкретни общини се присъждат нереалистични нива на заетост и икономическа активност.

Останалите области, включително и София град, регистрират през 2001 г. нарастване на безработицата в резултат на протичащите процеси на реструктуриране на регионалната икономика и последвалото съкращаване на работни места в големите промишлени предприятия (“Кремиковци”, “Стомана”, мините в Бобовдол). След 2001г. безработицата е овладяна и през II тримесечие на 2004 г. тя достига равнища под или близки до тези през ноември 1998 г. Само столицата София запазва равнище на безработица над регистрираното през 1998 г., което се дължи на непрекъснатото движение на работна сила към столицата. По официални данни за периода от м. ноември 1998 до II тримесечие на 2004 г. работната сила в столицата е нарастнала с 36 700 души (или с 6,6%), от които със 7 700 души (14,8%) са се увеличили безработните лица.

През 2003 г. коефициентът на безработица при жените (40,1%) е по-нисък от този при мъжете (52,3%), поради особеностите на регионалната структура на заетостта.²⁸

заетостта.²⁸

Делът на **безработните млади хора до 29 г.**²⁹ е трайно под средното ниво за страната, като в края на 2003 г. той е 24,6%³⁰ от регистрираните в бюрата по труда безработни, с 2 пункта по-малък от средното ниво за страната. Най-висок дял

на безработни младежи е регистриран в общините Правец (40,5%), Ихтиман (38,4%), Челопеч (36,1%), Трън и Самоков (34,9%), Долна баня (32,6%), Сливница (30,9%), Златица и Антон (30%).

Дългосрочната безработица (над 1 г.) през 2003 г. е 40,9% и въпреки, че е под средната за страната (53,1%), тя е негативен индикатор за състоянието на заетостта в района. Над 50% са дългосрочно безработните в 20 общини, като най-висок е техният

²⁸ НСИ, Заетост и безработица 4/2003

²⁹ НСИ, Заетост и безработица 4/2003

³⁰ Данните са към 31.12.2003 г., Агенция по заетостта

дял в общините Якоруда (73%), Грън (71,4%), Белица (69,6%), Самоков (64,5%), Долна баня (61%), Земен (60,6%) и Правец (60,3%).

Безработните жени формират 55,75% от свободния човешки ресурс, като по области дялът им е най-висок в областите Перник (57,28%) и София град (61,52%).

Безработните лица на възраст над 45 г. са 39,27%, най-висок е дялът им в области Благоевград (40,23%) и София град (44,09%). Тази група на пазара на труда е в особено неблагоприятно положение поради ограничените възможности за заетост, предимно с неквалифициран и нискоквалифициран труд, неадекватното образование и професионална квалификация. Наблюдава се и дискриминация по възраст при наемане на персонал.

Анализът на заетостта и безработицата в Югозападен район показва, че по тези показатели районът се намира в най-благоприятно положение в сравнение с останалите райони на България и се доближава до някои от по-изостаналите райони на страните членки на ЕС.

- Равнищата на икономическа активност и на заетост на населението в района са силно повлияни от високата заетост в столицата София. Това до известна степен прикрива реалната ситуация в някои селища по периферията на района, където е налице драстично висока безработица и липса на свободни работни места.
- Специфичното секторно разпределение на заетостта отличава Югозападния район от останалите райони - най-висок в страната дял на заети в сектора на услугите и най-нисък в селското стопанство. Предвид протичащите процеси на реструктуриране на икономиката на страната, и в частност на района, ще са необходими специални мерки и програми за преквалификация на освобождаваната работна сила и стимулиране на заетостта в сектора на селското стопанство.
- Въпреки, че районът регистрира най-ниските в страната равнища на младежка и дълготрайна безработица, те остават доста високи и налагат необходимост от специално внимание към тези групи.

2.4.3. Социална инфраструктура

Образование

Общата за страната тенденция за повишаване на образователното равнище на населението, която се изразява в увеличаване на дела на населението със средно и по-високо образование се проявява много силно в Югозападния район, където 19% от населението на района е висше образование.

Югозападният район за планиране е на второ място в страната като абсолютен брой на учебните заведения след Южния централен район. Но по значимост на учебните заведения района за планиране е лидер в образователната система, главно поради присъствието на столичния град на територията му.

Таблица №10 - Брой средни и начални училища по области и форма на собственост, 2003г.

Област	Държавни	%	Общински	%	Частни	%	Общо	%
Благоевград	23	18,70	145	27,57	3	3,85	171	23,52
Кюстендил	15	12,20	53	10,08	0	0,00	68	9,35
Перник	10	8,13	43	8,17	0	0,00	53	7,29
София град	55	44,72	178	33,84	73	93,59	306	42,09
София	20	16,26	107	20,34	2	2,56	129	17,74
ЮЗРП	123	100,00	526	100,00	78	100,00	727	100,00

Образователното равнище в столицата се отличава рязко от това на останалите области в района. В образователната система на столицата са обхванати общо 306 училища, или 42.09 % от всички училища в района. Значимостта на област София-град се увеличава и вследствие присъствието на почти половината университети в България. Сравнението на останалите области показва, че образователната структура е развита относително равностойно, съотнесено към броя население. В тези области училищата са изградени в общинските центрове и някои от по-големите населени места. Това води до дебалансирано развитие на системата, което се подчертава с увеличение на миграционните процеси.

Основните проблеми на системата на общото средно образование в района са концентрирани в следните основни направления:

- Неравномерно разпределение на мрежата на територията

Общообразователните учебни заведения са концентрирани в общинските центрове, като в малките населени места са запазени начални училища, в които често се срещат слети паралелки. Планинският характер на част от територията на района определя проблемите с образователната мрежа в планинските и отдалечени от областните центрове общини и населени места. От друга страна общините в близост до големите областни центрове или до столицата преживяват ясно определено преструктуриране на образователната система, подтикнато от близостта на по-добри, оборудвани и обезпечени с преподаватели училища в по-големия град.

- Лошо състояние на материалната база

Материалната база на училищната мрежа е в лошо състояние в цялата страна с малки изключения и отличаващо се по-добро състояние в някои централни училища в София – град. Различията в това отношение между училищата в отдалечените райони и тези в областните центрове са драстични – като се започне от състоянието на сградния фонд, отоплението и се стигне до оборудването с техника и богатство на училищните библиотеки. Най-ярко изразени са различията в оборудването с компютърна техника и осигуряването на достъп до Интернет за училищата.

- Липса на учители по езици и информационни технологии

Недостигът на квалифицирани учители по чужди езици и информационни технологии в отдалечени, планински и гранични общини поставя под въпрос качеството на образованието в тях, дори и при наличие на училища и достатъчен брой ученици в тях.

- Отпадналите от училище деца

Рисковата група на децата, отпаднали от училище и свързаните с тях проблеми са особено остри в изостаналите планински и гранични райони, тези със смесен етнически състав на населението, както и в населените места с компактни групи ромско население. Икономическите проблеми, нивото на бедност на населението в отдалечените райони, обезлюдяването на населените места и лошата пътна инфраструктура усложняват достъпа до училище за много деца и младежи в района. Чисто финансовите утежнения, които се налагат във връзка с посещаване на учебно заведение в друго, отдалечено населено място влияят силно върху мотивацията на родители и ученици и стават причина за отпадане на образователната система на

децата. Поради тази причина периферните общини от плановия район, включително определените като изостанал граничен и изостанал планински район следва да получат подкрепа в посока подобряване качеството на образованието и осигуряване на достъп до образователната система на максимален брой деца.

- Деца и ученици от малцинствени етнически групи

Проблемите с децата и учениците от малцинствените етнически групи са много по-широки от отпадането от училище. Те засягат както изучаването на майчин език, качеството на общото образование, така и формите на сагрегация в общото образование чрез обособяването на училища в ромските квартали и ниския процент деца-роми, посещаващи общообразователни училища без разграничаване на кварталите. Югозападният район за планиране е много пъстър в етническо и религиозно отношение и предполага специална политика и стратегия за работа с учащите се от малцинствени етнически и религиозни групи.

Професионално образование и обучение

Близо една четвърт от училищата за професионално образование и обучение в страната са съсредоточени в Югозападния район за планиране - 23.2%. Въпреки това равнището на професионална квалификация на работната сила, особено на безработните лица, е недостатъчно адекватно на пазарните изисквания. Недостатъците изпъкват най-често на регионално ниво, в районите, разположени далеч от големите промишлени и административни центрове особено селата в планинските райони и отдалечените от административните центрове, както и на ниво подотрасъл за определени професионални направления и професии. Разминаването между предлаганата и търсената квалификация се наблюдава при групата на младежите със завършено средно общо образование, лицата с основно и по-ниско образование и без квалификация, в групата на лицата със завършено образование и професионална квалификация, но без трудов опит, както и в групата на продължително безработните лица. Образователното равнище и това на професионална квалификация сред представителите на етнически малцинствените групи са много по-ниски. Голяма част от работната сила има сравнително високо образователно равнище, като в същото време ѝ липсват елементи на съвременни професионални компетенции, характеризира се с тясна професионална специализация, което определя и ниската мобилност. Съществува недостиг на съвременни базисни умения на работната сила, главно интердисциплинарни и интерпрофесионални умения и ключови квалификации.

Непрекъснатото професионално обучение на заетите лица в момента не е достатъчно добре развито. Проведените през последните години проучвания показват, че дялът на заетите, на които е предложена възможност за осъвременяване и усъвършенстване на знанията и уменията, е нисък. С изключение на големите фирми, останалите работодатели предлагат основно задължителни курсове на обучение. Според Индекса на човешко развитие 2001³¹ проблемите с ниското образователно равнище са концентрирани до голяма степен сред общините, населени с етнически малцинства.

Увеличаването на производителността на труда и внедряването на нови технологии изисква по-голяма гъвкавост и адаптивност на системата за професионално образование и обучение в отговор на промените в търсенето на пазара на труда. От друга страна, се наблюдава необходимост от развиване на системите за обучение и професионална квалификация на работната сила, което ще даде възможност за повишаване пригодността за заетост на работната сила и поддържане качеството на човешкия ресурс. За повечето общини от района за планиране е типично рязкото преориентиране на приоритетите и целите за развитие и преразглеждането на ресурсите. Но образователната система трудно и мудно отговаря на тази преориентация. За съжаление наблюдава се много бавна тенденция за лицензиране на професионалното обучение.

Югозападният район за планиране е територията за действие на почти половината издадени от Националната агенция за професионално образование и обучение лицензи и определено е водеща в сравнение с останалите райони на страната. Причината отново е град София, където функционират над 80% от лицензираните центрове за професионално обучение.

Развитие на научни, изследователски и университетски структури на територията на Югозападен район за планиране

Югозападният район за планиране е традиционно водещ по отношение на университетска инфраструктура и развитие на научни изследвания в резултат на последователно изгражданата академична и научноизследователска инфраструктура на столицата.

Традициите в университетското образование се развиват и на територията на друг град от района – Благоевград, където функционират два университета. Те изиграват сериозна роля в промяната на профила на развитие на областта и региона,

³¹ ПРООН, Индекс на човешко развитие: Общините в рамката на областта, С., 2001

като поставят основите на взаимноизгодната връзка между академичната общност и бизнеса.

Университетите и коледжите на територията на района за планиране претърпяват развитие през последните години чрез изграждането на връзки и встъпването в конкурентната среда на Европейското университетско образование. Те променят учебните си програми, професионалните профили, чуждоезиковото обучение и изграждат трайни контакти с европейски университети.

София град като най-голям университетски и научноизследователски център на територията на района има своя политика за развитие. Конюктурните условия създават възможност София да изпревари други университетски градове от географския район и се превърне в университетски център на Югоизточна Европа.

Традициите на района в научно-изследователската дейност и наличната материално-техническа база (съпътствано с технологично обновяване), създават възможност за развитие на изследователски центрове в университетите.

Независимо от относително високия брой на образователни и изследователски центрове, няма качествен преход към приложни изследвания и трансфер на иновации и технологии към останалите сектори. Връзката между научноизследователските и образователните институции и бизнеса е прекъсната. На територията на района не съществува технопарк или друга форма на сътрудничество, въпреки че 80% от разходите, направени от държавата за изследователска и развойна дейност са инвестирани в Югозападния район за планиране.

Здравеопазване

Югозападният район за планиране отразява най-високо развитата здравна инфраструктура на столичния град и диспропорциите на останалите области в района.

Болнична помощ

Районът е с най-висока стойност по показател болнични заведения на 100 хиляди души от населението спрямо средното за страната (111%), поради влиянието на столицата, където са концентрирани най-голям брой лечебни заведения, в т.ч. специализирани.

Таблица №11- Болнични заведения, болнични легла, лекари и стоматолози в ЮЗРП, 2003г.

	Болнични заведения	Болнични легла	Лекари	Стоматолози	Болнични легла на 1000 човека	Население на 1 лекар	Населени е на 1 стоматолог
БЪЛГАРИЯ	299	60552	27526	6778	7.4	296	1202
ЮЗРП	87	17425	8825	2515	8.1	243	852

В района е силно развита е болнична инфраструктура като абсолютен брой на здравните заведения. Повечето от тях се намират в столицата, но присъстват и общинските болници, спешни центрове и специализираните болници за долекуване. Дисбалансът между броя болнични заведения в столицата и покритието на територията на планинските и гранични територии в Благоевградска, Кюстендилска област е ясно очертан. Едва през последните две години се забелязва напредък в изграждането на спешни центрове за медицинска помощ в периферни общини като Якоруда.

Югозападният район има най-висока осигуреност на населението с лекари и стоматолози, измерено чрез брой население, обслужвано от 1 лекар/стоматолог, главно поради равнището на този показател в столицата.

Освен държавните и общински здравни заведения на територията на столицата и в областните центрове работят и частни болнични заведения, които обслужват малка част от населението на района. Те гарантират качество на средата и оборудването.

В района се наблюдава тенденцията за изграждане на възстановително развлекателни заведения за долекуване или възстановяване на основата на богатството от минерални води и екопаркове.

Основните проблеми в здравното обслужване в болничната помощ и стационарните социални заведения са:

Остаряла материална база и оборудване, която изисква последователни инвестиции за да гарантира относително съвременни условия за болнично обслужване. В много от общинските болници не са постигнати стандартите за клинични лаборатории, фиктивно се назначават изискуемите от Здравната каса специалисти и липсват елементарни апарати и медикаменти.

Липсата на финансова устойчивост до известна степен обяснява по-горното, но в повечето случаи играе ролята на затваряща кръга брънка.

Съчетание от висококвалифициран лекарски персонал и ниско квалифициран помощен и среден персонал е един от парадоксите на цялата здравна система в България. В Югозападният район за планиране той се проявява най-силно поради концентрацията на здравни заведения в столицата, които привличат най-високо квалифицираните лекари. Образователната система на страната като цяло и по-конкретно професионалните училища на територията на района за планиране не реагират все още на необходимостта от програми за обучение на помощен и среден персонал за болнични, здравни, възстановителни и спортни заведения.

Доболнична помощ

Неравномерното разпределение на броя лекари по области е в точно съответствие с разликите в броя на населението и съществуващата здравна инфраструктура.

Таблица №12 - Население на един лекар и стоматолог за периода 2000 - 2003 г. по области в Югозападен район

Райони за планиране и области	Брой население спрямо един:							
	лекар				стоматолог			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
Общо за страната ¹	296	290	283	277	1 202	1 217	1 277	1 205
Югозападен район	243	240	238	237	852	912	994	947
Благоевград	438	427	408	401	1 283	1 338	1 387	1 348
Кюстендил	321	368	336	340	971	1 165	1 417	1 231
Перник	310	322	316	308	1 355	1 177	1 273	1 015
София -град	199	192	194	196	686	723	788	774
Софийска област	287	297	287	277	1 424	1 791	2 045	1 778

Относително малките отклонения през годините показват устойчивост и невъзможност за трайни прогнози във времето.

В рамките на областите разпределението на общо практикуващите лекари е в зависимост от специфичните условия на териториите. В планинските общини на Благоевградска област разпределението е неравномерно и все още има незаети

практики, което намалява много качеството на доболничната помощ, която населението може да получи на място.

Социални грижи

Броят на заведенията и местата за социални услуги извън домашна среда на 10 000 души от населението е 15 за Югозападния планов район, при средно за страната – 20бр..

Таблица №13 -Заведения и дейности за социални услуги в ЮЗРП, 2003г.

Райони за планиране	ОБЩО		Брой места на 10000 души	Заведения за социални услуги, извършвани в обичайна домашна среда		Брой места на 10000 души	Заведения за социални услуги, извършвани извън домашна среда		Брой места на 10000 души
	Брой	Места		Брой	Места		Брой	Места	
България	305	55 834	69	121	39 559	49	184	16 275	20
Югозападен район	59	11 775	55	28	8 469	40	31	3 306	15

Акцент следва да се постави върху публично-частното партньорство при осигуряване на социални услуги чрез изграждане на хосписи, домове за социално подпомагане, изграждане на мрежа за обществена подкрепа чрез използване на местния бизнес.

Здравеопазването като предмет на национална политика може да бъде повлияно на регионално и местно ниво чрез подкрепа обновяването на съществуващата инфраструктура. Усилията на местните власти в общините са концентрирани върху това да се гарантира минимум лекарска помощ. Необходимо е осигуряването на условия за профилактични прегледи и информационни кампании по социално значими заболявания.

Културно наследство

Югозападният район за планиране е с важно значение от гледна точка на историческото и културното развитие на Р. България. Благоприятните природни и климатични условия, разнообразието на географията – 10 планини и планински вериги, три големи реки с плодородни речни долини, полета и планински пасбища, много находища на лековити минерални води са основните фактори, които привличат хората още в праисторическите времена.

Населяването на територията му има своите материални доказателства от новокаменната епоха - преди 6000 години. В началото на V век пр.н.е. траките изграждат своите селища в полетата и по долините на реките Места, Струма и Искър (Сандански, Благоевград, София). Римляните през II век изграждат пътищата от Средиземно море на север и заедно с тях и градовете Никополис ад Нестум (община Гърмен), Траянова врата (Ихтиман), Пауталия (Кюстендил), Сердика (София) и др. Българите през VII- XIV век изграждат Самуиловата крепост (с. Ключ, община Петрич), Боянската църква (София), Рилския манастир и Хрелъовата кула, Манастирите от Софийската Света гора и др. През XVII- XIV век на тази територия се създават книжовна и живописни школи (Самоковската, Кюстендилската, Банската) изиграли изключителна роля в периода на Българското Възраждане.

Многообразието от исторически периоди, представени с паметници е отлична предпоставка за разработване на разнообразни туристически продукти, обединяващи не само културно-историческото наследство, но и природните дадености в района.

Около 50% от недвижимите паметници на културата от национално значение в страната се намират в плановия район. В резултат на археологически проучвания са разкрити и експонирани крепостни и фортификационни строежи, обществени, култови и жилищни сгради от всички исторически периоди. В музеите и музейните сбирки на района са запазени и експонирани изключително ценни образци на изкуството и културата. Недвижимите паметници на културата са проучени и документирани.

Световният комитет на културното наследство е обявил два паметника в територията на района за паметници от световно значение – Боянската църква (София) и Рилски манастир (Кюстендил).

В района ежегодно се провеждат 6 национални фестивала (събори) с международно участие, а град Перник е включен в списъка на Европейските фестивални градове.

Материалната база на културата в района е добре изградена. Тук е седалището на всички национални културни институти, библиотечната и читалищната мрежа са действащи и силно развити. Музейните експозиции са широкоспектърни с уникални образци от отделните исторически периоди. Районът разполага с професионално подготвени кадри в сферата на културата. Богатият културен календар съдържа запазени характерни обичаи и има регионално и национално значение.

Таблица №14 - Разпределение на недвижимите паметници на културата и културните институти в ЮЗРП към 31.12. 2003 г.

Област	Паментици на културата със световно значение	Паментици на културата с национално значение	Музеи	Галерии	Театри	Чита лица	Библиотеки
Благоевград	-	32	6		1	111	289
Кюстендил	1	44	5	1	1	76	152
Перник	-	89	2		1	96	195
София -град	1	273	27	7	16	116	491
София	-	227	13		1	191	339
ОБЩО:	2	577	53	8	20	590	1466

Наличният потенциал на района е недостатъчно използван за развитието на културния туризъм. Недвижимите паметници на културата са в лошо състояние и не се заделят достатъчно средства за тяхното опазване, социализиране и експониране.

Липсва обединяваща информация в интернет – пространството, представяща възможностите на целия район в областта на туризма и отдиха. Отделни общини и туристически предложители предоставят подобна информация, но тя не е систематизирана на регионално ниво, което намалява възможностите за провокиране на интерес от страна на туристи и международни туроператори.

Няма създадени регионални информационни центрове за културното наследство, природните забележителности и свързаните с тях туристически маршрути.

Липсва единна система за указателни знаци и информационни табели за културното наследство и туристическите маршрути на територията на отделните общини в района.

Спортна инфраструктура

Спортни съоръжения

На територията на Югозападния район за планиране съществува изградена разнообразна спортна инфраструктура, като спортната инфраструктура на столицата обогатява общата картина на спортните съоръжения в района за планиране по видове спорт – на територията на София-град на практика са застъпени съоръжения по почти всички видове спорт.

Състоянието на спортните съоръжения е в лошо състояние и изисква целенасочени устойчиви инвестиции. Изключение правят стадиони и зали, които са притежание на частни спортни клубове или проспериращи отбори. Някои от местните власти използват за възстановяване и реконструкция на спортни съоръжения осигурени от националния бюджет средства за подкрепа на спорта. Оборудването на съоръженията рядко е в добро състояние – обикновено в частни спортни бази и комплекси, които са недостъпни за масовия спортуващ.

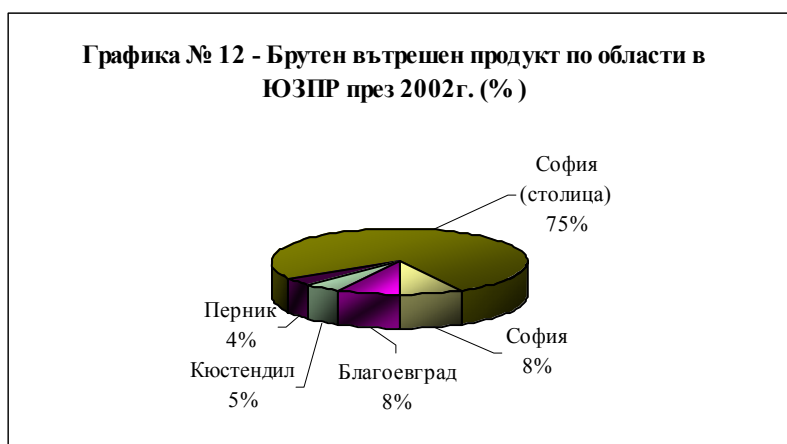
Развитието на спортната инфраструктура е свързано с успешното привличане на бизнеса и неправителствения сектор, координацията между централните и местните власти за управление на бившите военни спортни обекти и предоставянето им на общините за развитие на масов спорт. Важно значение има и реализирането на инвестиции в училищната спортна база и развитие на ученическия спорт.

2.5. Икономическо развитие

2.5.1. Обща характеристика на регионалната икономика

Югозападният район за планиране има най-голям принос за създаването на brutния вътрешен продукт в страната, като през 2002г. формира 39% от съвкупния БВП. Районът има най-висок БВП на човек в България, който е 1,45 пъти над средния за страната и между 1,65 и 1,80 пъти над стойностите в останалите райони за планиране в страната.

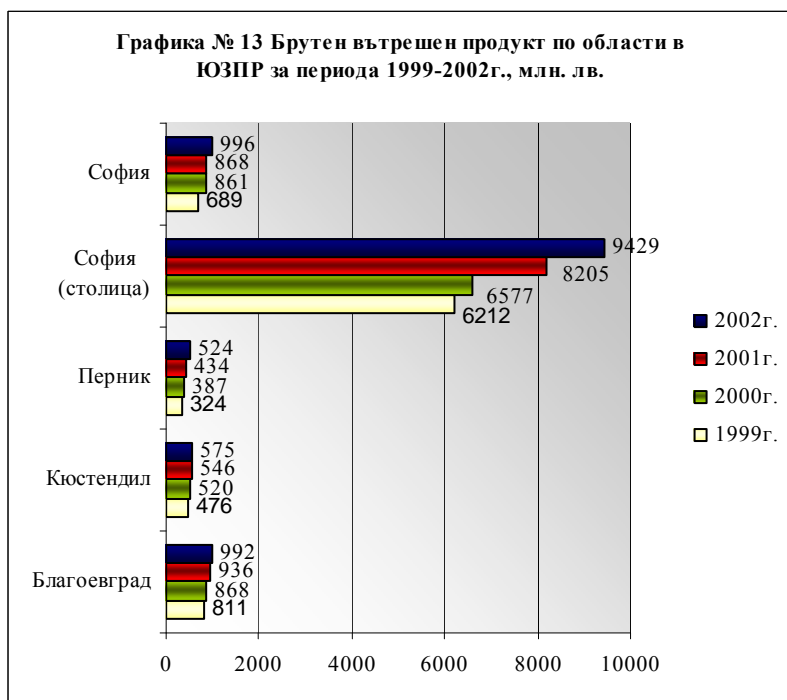
В рамките на района съществуват сериозни различия в създаването на

регионалния БВП, като приносът на област София град през същата година е 75%.

Брутният вътрешен продукт на човек през 2002г. в област София град (7938лв.) има значително по-високи стойности в

сравнение с останалите области в ЮЗРП, които варират между 2933 лв. в област Благоевград и 3597лв. в област Кюстендил и са съизмерими със равнището на БВП на

човек във областите от останалите райони за планиране в страната.

Регионалната икономика е най-бързо развиващата се в страната. През 2002г. ЮЗРП реализира 12517 млн.лв. БВП, което представлява увеличение с 47% в сравнение с 1999г. при средно за страната увеличение от 36%.

Изследването на динамиката на БВП по области през периода 1999-2002г. показва различната скорост на икономическо развитие на областите в рамките на ЮЗРП, измерена чрез ръста на БВП. Увеличението на БВП за посочения период в област Перник е 62%, област София град – 52%, област София – 45%, област Благоевград – 22% и област Кюстендил – 21%.

Нетните приходи от продажби на предприятията³² от нефинансовия сектор на икономиката в ЮЗРП през 2003г. са в размер на 44 996 млн. лв. или около 45% от стойността на показателя за страната. Най-голям е приносът на София град - 39256 хил. лв., което представлява 87%, а приносът на останалите области варира между 2 и 5%.

В сравнение с 1999г. нетните приходи от продажби³³ в района за планиране бележат ръст от 122%, което е с 34% повече от средното за страната. В рамките на района най-голям ръст бележи област София град със 128%, следвана от Софийска област (114%), област Перник (104%), област Кюстендил (88%) и област Благоевград (60%).

В ЮЗРП броят на предприятията от нефинансовия сектор на икономиката през 2003 г. е 73737 или 31% от регистрираните фирми в страната. Увеличението на стопанските субекти през 2003 г. спрямо 1999 г. е с 24%, като най-голямо е увеличението на малките фирми (11-50 заети)- 57% и средните (51-100 заети)- 39%.

³² Вж. Приложение №9. Нетни приходи от продажби на предприятията на един жител за периода 1999-2003г. по области и общини в ЮЗРП

³³ Вж. Приложение №9. Нетни приходи от продажби на предприятията на един жител за периода 1999-2003г. по области и общини в ЮЗРП

Най-голям дял от регистрираните фирми в района към 2003г. имат предприятията от област София град (65%), следвана от област Благоевград (14%) и Софийска област (10%). Най-ниска концентрация на фирмите се наблюдава във област Кюстендил (6%) и област Перник (5%).

Таблица 15 – Динамика на предприятията в ЮЗРП по големина през периода 1999-2003г.

	Брой на предприятията				
	1999г.	2000г.	2001г.	2002г.	2003г.
България	209654	223076	224157	221480	241484
Югозападен	59546	62006	64903	67386	73737
Микро (до 10 заети)	54393	56215	58480	60445	66049
Малки (от 11 до 50 заети)	3805	4324	4853	5307	5976
Средни (от 51 до 100 заети)	631	686	763	820	878
Фирми със 101-250 заети	472	523	529	528	562
Големи (над 250 заети)	245	258	287	286	272

По данни на НСИ през 2003г. малки и средни предприятия са 98,87% от икономическите субекти в Югозападния район за планиране, които формират 48,90% от нетните приходи от продажби. МСП в района за планиране притежават 28,87% от дълготрайните материални активи. Показателите са под средните стойности за страната, където МСП са 99,05%, нетните приходи от продажби на малките и средни предприятия са 55,10%, а ДМА 31,83%.

В Югозападния район за планиране са концентрирани 72903 малки и средни предприятия, които представляват 30,48% от МСП в България. Те реализират 46,92% от нетните приходи от продажби, реализирани от малки и средни предприятия в страната.

Извършеният анализ показва по-голяма стопанска активност на МСП в района за планиране, адекватна на значителния принос на икономиката на ЮЗРП в националната икономика. Същевременно се наблюдава “изоставане” на малките и средните предприятия по отношение на дела във формиране на продажбите и активите от средните стойности за страната, което се дължи на концентрация на крупен бизнес в района.

Малките и средните предприятия имат достъп до фондовете на ЕС, насочени към бизнеса и в този аспект икономическата активност на МСП в района за планиране

представлява потенциал за мобилизиране на външни ресурси за повишаване конкурентноспособността на регионалната икономика.

Югозападният район за планиране е облагодетелстван по отношение на икономическото развитие, поради концентрация на държавна администрация, финансови и изследователски институти, международни организации и крупни чуждестранни инвеститори в столицата. Анализът на статистическата информация очертава драстични вътрешнорегионални различия, които са по-значителни от различията в останалите региони в страната. Наблюдават се диспропорции в икономическото развитие от типа “център-периферия”, които затрудняват постигането на балансирано регионално развитие. Наблюдаваните различия са между столичния град и съседните общини, между столицата и останалите областни центрове, между областните градове и другите общини в областите. Наличието на толкова силни различия налага прилагане на инструменти за социално-икономическо сближаване на вътрешнорегионално ниво, насърчаване на сътрудничеството между градските центрове в района за планиране, оформяне на локални урбанистични центрове.

В икономическото състояние и развитието на икономиката в Югозападния район за планиране могат да бъдат очертани следните тенденции и перспективи:

- Значението на София като икономически център на страната ще продължи да провокира сериозни вътрешнорегионални различия по отношение на икономическите показатели.
- Същевременно развитието на Столичната агломерация предполага увеличаване на икономическата активност в областите Перник, Кюстендил и Софийска област. Планирането на мерки в подкрепа на регионалното развитие следва да бъде насочено към разширяване на географския обхват на инвестиционната и икономическата активност. Физикогеографските условия и развитието на транспортната и бизнес инфраструктура индикират възможности за инвестиционна активност в общините граничещи със столицата.
- Формирането на локални икономически центрове като Благоевград, Петрич, Сандански, Гоце Делчев, Разлог, Перник, Кюстендил, Своге, Ихтиман, Пирдоп и укрепване на икономическите връзки със съседните общини представлява потенциал за балансирано развитие и намаляване на вътрешнорегионалните различия.

2.5.2. Конкуренетоспособност, инвестиции и иновации

Повишаването на конкурентоспособността на ниво регионална икономика, икономически сектори и бизнес единици е предпоставка за постигане на икономически растеж и води до повишаване на доходите и подобряване на жизнения стандарт на местните общности. Регионалната конкурентоспособност има първостепенно значение за преодоляване на конкурентния натиск в Европейския съюз. От друга страна тя отразява “потенциала за постигане на висока производителност, която се основава на иновативен подход към човешките ресурси, капитала и физическите активи”.³⁴

През последните години намалява значението на конкурентните предимства от по-нисък порядък – евтина работна ръка, относително евтина електроенергия, наличие на суровини и материали. Все по-по голямо значение придобиват предимствата от по-висок ранг – способността да се развиват високотехнологични производства, да се произвеждат и изнасят стоки с по-висока степен на преработка и съдържание на интелектуален компонент.³⁵

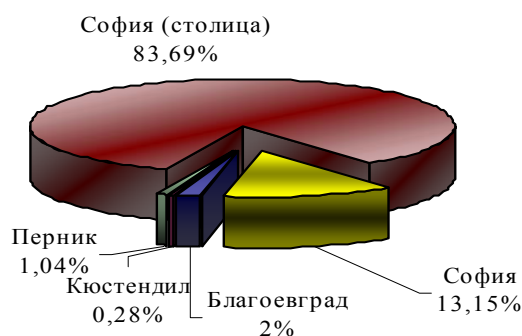
Качеството на физическите активи кореспондира с извършените разходи за закупуване на дълготрайни материални активи и инвестиционната активност на стопанските субекти. Югозападният район за планиране се отличава с най-високи разходи за закупуване на ДМА от частния сектор към края на 2003г. (52% от общо за страната). С най-високи стойности на разходите за закупуване на ДМА през 2003г. в ЮЗРП са секторите “Транспорт и съобщения” (1164670 хил.лв., 26%), “Търговия и ремонт”(771775 хил.лв., 17%) и “Преработваща промишленост”(686601 хил.лв., 15%).

Преките чуждестранни инвестиции по планови райони са разпределени изключително неравномерно, като към края на 2003г. в Югозападния район за планиране са концентрирани около 63% от инвестициите. Предвид на значителния си общ икономически потенциал, Югозападният район за планиране е най-привлекателния район по отношение на инвестиционни възможности и е обект на значителен инвеститорски интерес.

³⁴ Център за икономическо развитие, Анализ на технологичното развитие на България, София, 2001

³⁵ Пак там, стр.7

Графика №15 Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия с натрупване към 31.12.2003г. по области в ЮЗРП

Вътрешнорегионалните различия в рамките на ЮЗРП са изключително силни, като към края на 2003г. в София град са реализирани 83,88% от преките чуждестранни инвестиции. Тази концентрация на инвестициите се обуславя преди всичко от значението на столицата като икономически център, както в рамките на региона, така и за страната и от значителния технологичен и иновативен потенциал на София.

Въпреки водещата си позиция в национален мащаб, ЮЗРП може да бъде определен като изоставащ в сравнение с регионите в страните-членки на ЕС. Сериозните вътрешнорегионални различия са допълнени от наличието на моноструктурни икономики в отделни територии в района за планиране, които имат ниска адаптивност и са силно засегнати от процеса на икономическо реструктуриране. В тези територии е наложителна висока активност на публичните власти за привличане на инвестиции за развитие на нови икономически дейности, постигане на устойчива заетост и диверсификация на местните икономики.

Икономическата активност на стопанските субекти на територията на столицата провокира както възможности за развитие, така и проблеми, свързани с “претоварването” на града. Развитието на Софийската агломерация провокира намаляване на концентрацията на инвестиции в столицата и повишаване на активността в близки общини. Наличието на големи индустриални мощности в градовете Перник и Радомир, с непълно използване на производствения капацитет представлява ресурс за икономическо развитие, като е необходимо да бъдат ангажирани ключовите институции за провеждане на инвестиционен маркетинг.

Инвестиционен интерес могат да представляват т.нар. запустели и изоставени площи - военни обекти, които не се използват за целите на отбраната на страната, стари

индустриални зони и производствени площи, селскостопански постройки и прилежащите им терени. Привличането на частни и публични инвестиции за изграждането на индустриални и технологични паркове на тези територии притежава потенциал за стимулиране на местните икономики, създаване на устойчива заетост и благоустрояване на публичните терени.

Качествените характеристики на работната сила и инвестициите в човешки капитал също са важни конкурентни предимства на регионалната икономика, както в национален, така и в глобален мащаб. Тези конкурентни предимства се основават на високото образователно ниво на човешките ресурси, гъвкавостта на пазара на труда и благоприятното съотношение между цената на труда и притежаваната квалификация.

Югозападният район за планиране се отличава със най-висок дял на високообразованото население, като това се дължи предимно на столицата (16% от населението в района на 7 и повече години е с висше образование, а в област София град този дял е над 23%).

Един от основните проблеми е липсата на квалификация за работа със съвременни технологии, липсата на иновационна култура и предприемачески умения. Значителна част от свободните човешки ресурси не притежава адекватна образователна подготовка в съответствие с потребностите на работодателите. За преодоляване на тези несъответствия между търсене и предлагане е необходимо да се синхронизират усилията на държавните институции, образователния сектор, организациите ангажирани с квалификация и преквалификация, както и работодателите и техните организации.

Извършването на научноизследователска дейност от бизнес структурите и разходите за научна и развойна дейност е индикатор за иновативния капацитет. Същевременно иновациите имат определящо значение за регионалната конкурентоспособност.

В количествен аспект е налице концентрация на изследователски центрове на територията на ЮЗРП, като в района са локализирани 22 от 42 университета и всичките 5 самостоятелни колежа в България, в които се обучават общо 107987 студенти, представляващи 48% от студентите в български висши училища. В ЮЗРП са разположени институтите на Българска академия на науките (с изключение на Централната лаборатория по приложна физика в Пловдив) и редица НПО, работещи в областта на приложните изследвания. Следва да се отбележи, че въпреки наличието на значителен брой изследователски центрове, на територията на района приложните

изследвания и трансфера на технологии и иновации към бизнеса е епизодичен. Това е основен проблем, който предопределя ниската конкурентоспособност на преобладаващата част от индустрията, както на територията на района, така и в страната като цяло.

Ниската производителност на труда и сравнително евтината работна ръка не стимулират предприемачите да проявяват иновационна активност и да внедряват нови технологични решения.

Липсата на частни финансови средства за научно-изследователска и развойна дейност, недостатъчният иновационен капацитет на бизнеса и ниската степен на използване на информационните и комуникационните технологии, липсата на целенасочена фирмена политика за развитие на човешките ресурси очертават негативните тенденции в регионалната икономика и изискват адекватни мерки, ангажиращи всички ключови институции и организации.

Съществуват условия ЮЗРП да бъде технологичен и иновационен регионален център, като е наложително да се подготви и изпълнява Регионална иновационна стратегия, на ниво район за планиране, която да акцентира върху развитието на приложните изследвания и тяхното приложение в бизнеса, насърчаването на публично-частните партньорства за развитието на високотехнологичен бизнес и трансфера на технологии. Чрез регионалната иновационна стратегия следва да бъдат дадени предписания за развитие на съвременни технологии и внедряване на иновации.

Организациите в подкрепа на бизнеса и предприемачеството представляват ключов ресурс за повишаване на икономическата активност, мениджърската култура на предприемачите и конкурентоспособността на бизнесединиците в регионалната икономика.

Услуги в подкрепа на бизнеса предоставят клонове на работодателски организации като Българската търговско-промишлена палата и Българската стопанска камара, функционират Агенции за регионално икономическо развитие³⁶, с финансова помощ на донорски организации в редица населени места на територията на ЮЗРП са изградени бизнес центрове³⁷ в подкрепа на предприемачеството и развитието на

³⁶ В градовете София, Перник, Кюстендил, Самоков, Благоевград, Разлог, Гоце Делчев, Сандански функционират агенции, членове на БАРДА.

³⁷ По Проект JOBS, финансиран от ПРООН на територията на ЮЗРП са изградени пет бизнес центъра/инкубатора в Благоевград, Разлог, Гоце Делчев, Перник, Самоков, както и централния офис на проекта в София.

алтернативен бизнес, в рамките на различни проекти, финансирани от външни донори се предоставят услуги в подкрепа на бизнеса.

Основните проблеми за развитие на предприемачеството могат да бъдат обобщени като недостатъчна мениджърска култура, незначителни или липсващи познания в областта на маркетинга, затруднения при достъп до кредитно финансиране, липса на информация и подкрепа в осъществяването на експортни операции и др.

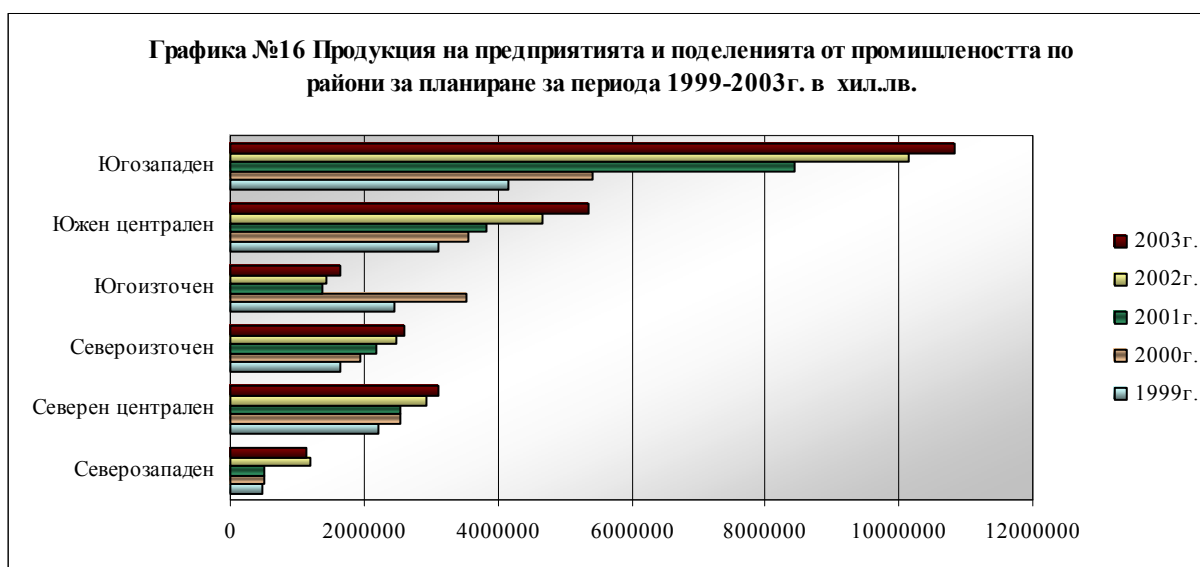
Засилване на сътрудничеството между местните, регионалните власти, сдруженията и организациите в подкрепа на предприемачеството и бизнеса в дългосрочен план следва да провокира повишена икономическа активност.

2.5.3. Промисленост

Приносът на Югозападния район за планиране в националната индустрия е най-висок, като през 2003г. районът формира 38% от брутната добавена стойност в промишлеността на страната. Районът е индустриално зависим, предвид на относителния дял на промишлеността в ЮЗРП (36%).

Силната индустриализация на района за планиране е свързана със структурата на икономиките на градове като София, Благоевград, Перник, Радомир, Кюстендил и други. Структуроопределящи са секторите производство на машини, метални изделия и отливки; черни и цветни метали; химически продукти и влакна; машини, оборудване и прецизна техника; хранително-вкусова, шивашка промишленост и други. В района са представени добивната промишленост и производството на електроенергия.

Произведената продукция в промишлеността в Югозападния район за планиране

през 2003г. е в размер на 10 835 221 хил.лв., което представлява 44% от общо

произведената промишлена продукция в страната³⁸. За периода 1999-2003г. обемът на промишлената продукция се е увеличил 1,6 пъти, като дялът на ЮЗРП е увеличил с 4% спрямо 1999г., когато е бил 30%.

Най-голям дял в продукцията на промишлените предприятия в Югозападния район за планиране през изследвания период заема металургията, следвана от производство на храни, напитки и тютюневи изделия. Наблюдава се тенденция на свиване в подсектор добив, без добив на енергийни суровини, както и в посочените по горе подсектори.

Най-динамично развиващите се подсектори са високотехнологичните – производство на електрооптично и друго оборудване, на химични вещества и продукти; от леката промишленост най-динамично се развиват производството на лицеви кожи, производството на текстил и облекло, дървен материал и изделия от него, хартия и издателска дейност.

Основните проблеми, свързани с индустриалното развитие на Югозападния район за планиране в дългосрочен план са:

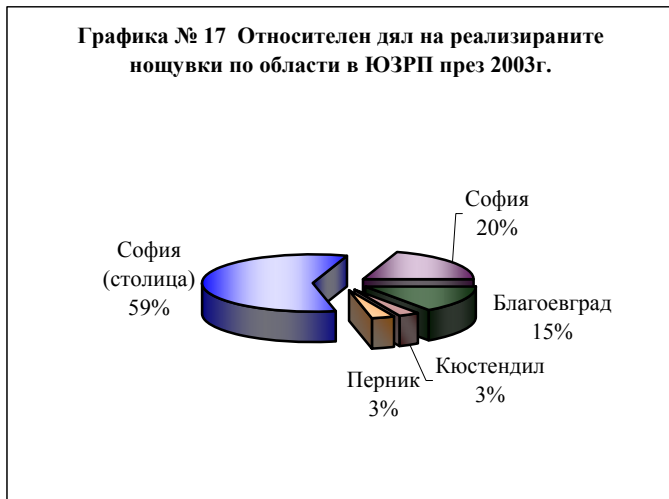
- Необходимост от съобразяване с екологичните изисквания на Европейския съюз, което е свързано със значителни инвестиции, извършването на които ще бъде подкрепено от еврофондовете, държавния бюджет и частни финансови източници.
- Ограничени възможности за развитие на индустриален бизнес в малките населени места, породени от структурата на местните икономики, базирани на моноиндустрии или земеделие, както и сериозните вътрешнорегионални различия по отношение на индустриалното развитие.
- Недостатъчна и с незадоволително качество бизнес инфраструктура.

Развитието на индустрията е свързано с интегрираното развитие на гр. София и Софийската агломерация, както и на локални икономически центрове, част от които са определени като райони за индустриален растеж. Силно положително влияние се предвижда да има подкрепата за интегрирано развитие на групи общини, чрез използването на специфичен местен ресурс, обединени около изявен икономически център. Развитието на индустриални производства извън големите градски центрове представлява възможност за подобряване на градската среда и за балансирано устойчиво развитие на територията.

³⁸ Без производство и разпределение на електроенергия.

2.5.4. Туризъм

Наличието в Югозападния район за планиране на комплекс от уникална природа, богато културно-историческо наследство, благоприятен климат и

стратегическо географско положение предопределят значението на района за развитието на туристическия сектор в България.

Към края на 2003г. в района за планиране са разположени 13% от леглата, но с 18% от реалния леглови капацитет, реализирани са 13% от нощувките и 9% от нощувките на чужденци в страната.

Най-голям е приносът на област София град, която при 48% от леглата осигурява 58% от нощувките, в т.ч. 62% от нощувките на чужденци. Това се обуславя от значението на столицата като икономически център на страната и наличието на множество културни и бизнес прояви.

Туристическата инфраструктура в ЮЗРП е концентрирана предимно в столицата и в областните градове, както и в планинските и балнеоложки курорти. За периода 1999-2003г. легловият капацитет в района е нарастнал с 21%. Намаление на легловия капацитет ЮЗРП отбелязват областите Софийска и Кюстендил.

Броят на средствата за подслон в района нарастват през същия период с 66%. Нарастването е най-значително в областите София град (170%) и Благоевград (68%). Районът отбелязва увеличение на броя на нощувките с 49%. Югозападният район традиционно заема трето място след Североизточния и Югоизточния район, тенденция която е обусловена от броя на туристите по Черноморието.

Таблица № 16 - Настанителна база в ЮЗРП по области за периода 1999-2003г., НСИ

Показатели	Благоевград		Кюстендил		Перник		София град		София	
	1999	2003	1999	2003	1999	2003	1999	2003	1999	2003
Средства за подслон	28	47	20	21	10	11	23	62	18	23
Легла в средствата за подслон	3473	4148	2181	1784	595	738	5931	9884	4860	4079

Легла-денонощия	1229189	1420743	791483	598752	204264	267457	2024009	3252838	1612310	1363265
Реализирани нощувки	200093	256403	64335	52615	16046	55638	583326	976388	258783	332876
в т.ч. от чужденци	34722	91799	2885	5823	566	40881	265094	529315	122874	192250
Пренощували лица	110724	118470	34954	33018	12831	8312	277493	513633	84123	98179
в т.ч. чужденци	11458	36045	1726	4509	335	2566	109405	247009	20244	33872

Увеличеният туристически интерес към страната и Югозападния район за планиране, изразен в нарасналото търсене предполага и съответното ниво на качество на предлаганите продукти.

Концентрацията на природни и антропогенни ресурси на територията на Югозападния планов район представлява предпоставка за разнообразно туристическо предлагане. В ЮЗРП са изцяло разположени Национален парк “Рила” и Национален парк ”Пирин”, малка част от НП “Централен Балкан”, Природен парк “Витоша”, Природен парк “Рилски манастир” и част от Природен парк “Врачански Балкан”, резервати, природни забележителности и защитени местности. Уникален е ресурсът от минерални извори, има над 350 естествени езера. Културно-историческото наследство е представено от археологически, исторически, културни и архитектурни паметници, уникални фолклорни традиции, фестивали, занаяти и традиционни производства. Важно значение като туристически обекти имат Рилският манастир и Боянската църква “Св. Пантелеймон”, обекти на световното културно наследство на ЮНЕСКО, както и десетки други църкви, манастири и джамии.

В курортите Боровец, Банско, Паничище, Сандански и др. се предлага целогодишно настаняване и е налична инфраструктура за ски туризъм, която е в процес на обновяване и развитие. Извън курортите настанителната база е представена от множество семейни хотели, къщи и стаи за гости, докато планинските хижи и заслони са в лошо техническо състояние. В Националните и Природните паркове е изградена посетителска инфраструктура по маршрутите за екотуризъм. В останалите планини практически липсва изградена туристическа инфраструктура.

Освен популярния зимен туризъм в района се развиват и екотуризъм, културен, ловен, опознавателен и религиозен, селски, здравен туризъм. Тяхното развитие е обуславено от необходимостта от разнообразяване на предлаганите туристически продукти, тенденцията в световен мащаб за развитие на алтернативните форми на туризъм, наличния ресурс на територията на района.

Същевременно значителната инвестиционна активност, предимно в курортните селища в дългосрочен план води до нарушаване на екологичното равновесие. Като

алтернатива на агресивния към средата зимен ски туризъм и като възможност за заетост в малките населени места се налагат селския туризъм и екотуризма. Развитието на екологично земеделие, ориентирано към съхранените местни сортове и породи, традиционната кухня и фолклор представляват сериозен ресурс за икономически просперитет на малките населени места и възможност за заетост на местните общности.

Ключови проблеми за развитието на туристическия бизнес са недобре изградена инфраструктура извън основните туристически центрове и недостатъчен брой на категоризираните туристически обекти.

Ограничени са и възможностите за разширяване на географския обхват на туристическото предприемачество и възникване на МСП в малките, планинските и полупланинските населени места.

Повечето предприемачи притежават недостатъчна управленска култура и изпитват дефицит на мениджърски умения. Заетите в туристическия сектор, извън големите градски центрове, обичайно не притежават професионална подготовка и имат незначителни чуждоезикови познания.

За подобряване качеството и маркетинга на туристическия продукт е необходимо:

- Създаване на регионална туристическа институция, която да провежда съгласувана политика по отношение провеждането на маркетинг, информационна дейност, създаване на партньорски контакти. Само чрез обединение на усилията за представяне на туристическата дестинация “Югозападен район” е възможно достигането до широк кръг потенциални потребители на услугите, които да дадат сериозен тласък на алтернативните форми на туризъм.
- Разнообразяване на туристическия продукт, с посещения на културни обекти и природни забележителности извън централните на масовия туризъм. Предлагане на специализирани познавателни турове, което е свързано със социализиране на обектите от културно-историческото наследство и сътрудничество на предложителите на туристически услуги с администрациите на защитените територии и подготовка на интерпретативни програми;
- Партньорство между държавните институции, неправителствения сектор и предприемачите и съвместни действия за регионален туристически маркетинг.

2.5.5. Селско стопанство

Земеделие

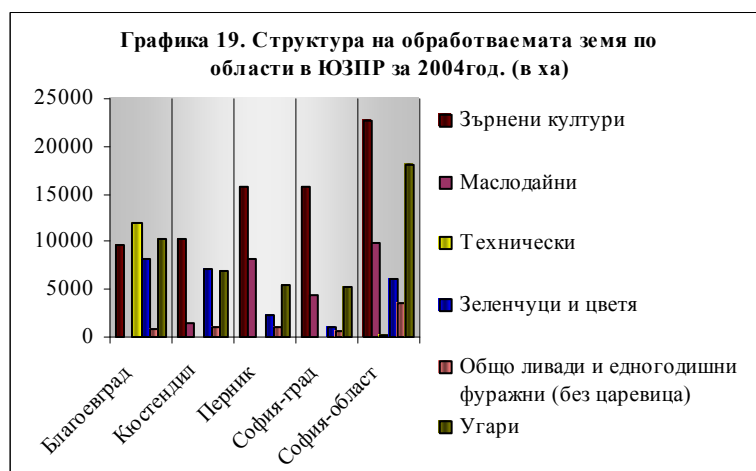

През 2004 г., общият размер на използваната земеделска площ в Югозападния район за планиране възлизат на 706 716 ха, което нарежда района на четвърто място по отношение на използваемата

земеделска земя в България с относителен дял от 13.3 %. Нарастването на използваемите площи през последната година е с 2.06 % спрямо 2003г., в следствие на преодоляната негативна тенденция за намаляване на използваемата земя, установена в периода 2001-2003 г. По отношение на обработваемата земя Югозападния планов район заема последно място с едва 5.3% от обработваемата земя в България.

С най- голям относителен дял на използвана земеделска площ в ЮЗРП е София област с 279 605 ха (38%), следвана от Благоевград с 168 843 ха (23%), Кюстендил – 117 085 ха (16%), Перник -116 112 (16%) и София – град (7%)³⁹.

В структурата на използваемата земя с най-голям относителен дял са **постоянно затревените площи и ливади – овощни градини**, които заемат 70% (494 669 ха) от използваемите площи, **обработваемата земя** с 27% (188 126 ха) и **трайните насаждения** с 3% или 23 922

ха. Високият дял на естествените ливади и сравнително малкото обработваеми площи се определя от преобладаващо планинския релеф на Югозападния планов район. Размерът на **необработваема земя** в периода 2002-2004 г.

намалява до 65 455 ха за 2004г спрямо 73 635ха за 2002 г.

³⁹ МЗГ, дирекция “Агростатистика”БАНСИК: Използване на територията през 2004 г.

Най-голям дял в структурата на обработваемата земя в ЮЗРП заемат площите със **зърнени култури** 39% (74 052 ха), **маслодайни култури** – 13% (23 861 ха), **технически култури** – 6% (12 100 ха), **зеленчуци и цветя**- 13% (24 656 ха), **ливади и едногодишни фуражни (без царевица)** – 4% (7 297 ха) и **угари** 25% (46 158 ха).

За периода 2001-2004 г. площите със зърнени култури в ЮЗРП са намалели от 112 542 ха през 2002 г. на 74 052 ха за 2004 г. или с 34.2%. Площите със зърнени култури през 2004 г. в ЮЗРП заемат 4% от зърнените площи в страната. Основните зърнени култури отглеждани в района са пшеницата - 45 411 ха (4.4% от заетите площи със пшеница в България), царевица с 12 098 ха (2.9% от площите в страната) и ечемика 8 724 ха или 2.6% от общите площи с ечемик. Площите с ръж и тритикале, както и овес възлизат съответно 4 311 ха (5.8% от площите с зърнени култури в района) и 3 478 ха (4.7% от площите със зърнени култури в ЮЗРП), но заемат 25.8% (второ място в България) и 8.2% от площите заети с тези култури в страната. Възможности за отглеждане на тези култури се състоят в дългия им вегетационен период, възможностите за отглеждане в по-високи планински части и непретенциозност към почвените условия. С най-много площи засети със зърнени култури са областите София (22 791 ха), София град (15 689 дка) и Перник (15683 ха).

Положително влияние върху добивите на благоприятните агроклиматични условия през 2004 г. довеждат до увеличение между 12.7% за овеса и 43,02% при ръжта. Единственото намаление на средните добиви се наблюдава при тритикале - под 1%. Като цяло добивите от зърнени култури в ЮЗРП са между 20.3% (тритикале) и 35.5% (за царевицата за зърно) по-ниски спрямо средните за страната⁴⁰. Основните причини са по-ниския дял на площите върху които са проведени агротехнически мероприятия, планинския релеф и високата средна надморска височина на ЮЗРП, което се отразява на зърнените култури с по-къс вегетационен период.

През 2004 г. **маслодайните и техническите култури** заемат 35 961 ха или 19% от обработваемата земя на ЮЗРП. Преобладаващи са площите, засети с маслодайни култури като тяхната динамика определя до голяма степен и общата заетост с двете основни групи култури. Маслодайните култури са представени изцяло от слънчогледа, които през 2004 г. заемат 23 861 ха или 13% от обработваемата земя в ЮЗРП и 4.0% от площите в страната за същата година. Площите със слънчоглед са нараснали с 20 %

⁴⁰ Източник: МЗГ, дирекция “Агροстатистика”, Анкета “Добиви от земеделски култури – реколта 2004г.”

спрямо 2003 г., като се отглежда главно в областите - София-област 9 924 ха, Перник 8 213 ха и София – град с 4 342 ха.

В периода 2001-2003 г. площите с тютюн в ЮЗРП намаляват с 34 %. През последната година се наблюдава тенденция за възстановяване на площите с тютюн в района, като техният дял в структурата на обработваемата земя достигна 6% или 11 264 ха спрямо 7 628 ха за 2003 г.. Тютюнопроизводството е развито единствено в област Благоевград, която се нарежда на второ място след област Кърджали по производство на тютюн в България. През последните години използваните сортове тютюни в произвежданите български цигари значително е променено и търсенето на традиционно отглежданите в региона сортове тютюни бележи спад. Същевременно организацията за селекция на нови сортове е нарушена и тютюнопроизводителите са оказват неподготвени за новите изисквания на пазара. Това доведе до спад в сектора и необходимост от намеса на държавата във взаимоотношенията между производители и изкупуващи организации. Друга причина за спада в сектора е намаляване качеството на продукцията, следствие от многогодишната употреба на едни и същи земи, които са изтощени и се нуждаят от технически мероприятия за подобряване качествена им характеристика. Проблемът с осигуряване на заетост на производителите на тютюн е с национално значение, но на регионално и местно ниво решение следва да се търси в преориентацията на производството в посока отглеждане на етерично-маслодайни култури и повишаване дела на трайните насаждения. При тези условия е наложително изпълнение на дейности за обучение на земеделските производители, с което те да бъдат подкрепени в своята дейност и при преориентацията към алтернативни на тютюна култури.

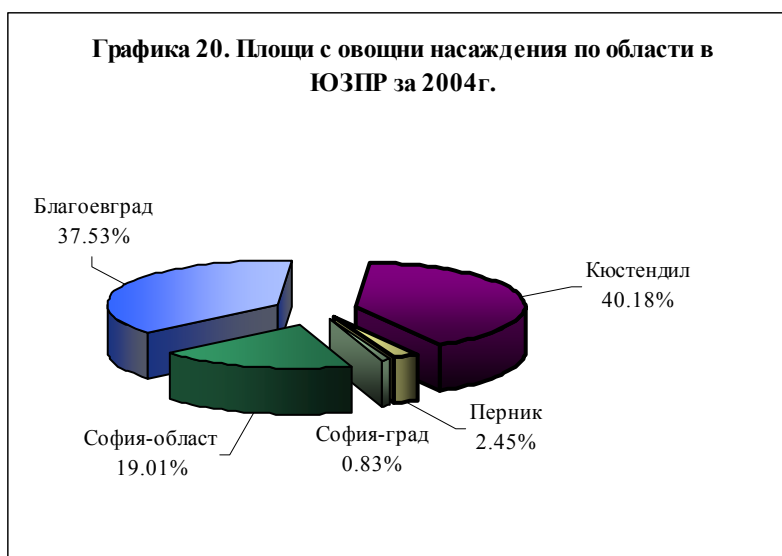
Площите заети със зеленчуци и цветя през 2004 г. възлизат на 24 656 ха (19.3% от зеленчуковите площи в страната), което нарежда плановия район на трето място. Като цяло площите със зеленчуци и цветя намаляха с 16.91% спрямо 2003 г. Основно зеленчуците се отглеждат по поречието на реките Струма и Места, където почвените характеристики и възможностите за напояване са добра предпоставка за развитие на зеленчукопроизводството. Приоритетна култура в района са картофите – 8 179 ха (33.3% от площите със картофи в страната), като не се наблюдават значителни изменения в заетите площи през последните години. По-слабо застъпени в ЮЗРП са варивата и пресните зеленчуци, които заемат съответно 2.8% и 7.5% от площите заети с зеленчуци в ЮЗРП. На областно ниво най-голям относителен дял имат областите

Благоевград 8 146 ха (33% от площите със зеленчуци в района), Кюстендил – 7 120 (28.9%), Софийска област- 6 002 ха (24.3%) и област Перник с 2 401ха или 9.7%.

Основно зеленчуци се произвеждат в семейни градини, чиято площ възлиза на 13 460 ха (54.6% от площите със зеленчуци в ЮЗРП). Производството е ориентирано към задоволяване на лични потребности и в голяма степен липсва пазарна ориентация на произведената продукция. През 2004 г. площите с цветя, оранжерии и разсадници са намалели с 40.6% , достигайки 469 ха спрямо 2003 г. – 789 ха. Богатството на ЮЗРП на геотермални извори обаче е добра предпоставка за развитие на оранжерийното производство на цветя и зеленчуци.

Агроекологичните условия в плановия район дават добра възможност за разнообразяване на отглежданите земеделски продукти - култивиране на лечебни растения, култивирани гъби, отглеждане на нетрадиционни за района етерично-маслени култури.

Трайните насаждения заемат 23 923 ха или 11.34 % от съответните площите в България. Овощните насаждения са разположени върху площ от 17 441 ха или 18.6 % от площите с овощни култури в страната. Реколтираните площи са 3.873 ха (22.2%), което представлява 9.7% от всички плододаващи овощни насаждения. Лозовите насаждения са 6 482 ха или 5.5% от тези в страната, като реколтираните площи са 5 938 ха. С най-голям относителен дял при овощните насаждения са черешите и вишните, които заемат 17.3% (4 141 ха) от площите с трайни насаждения в района, и сливите 16% (3 817 ха). Двете овощни култури заемат съответно 30.3% от площите с череша и вишна в страната и 19.4% от площите в страната със сливи и джанки. През 2004 г. се наблюдава нарастване на площите с другите трайни насаждения (подкултури и ягодоплодни), чиито площи в рамките на плановия район достигат до 7 253 ха или 30% от овощните насаждения и 30.8% от площите с подкултурите в страната, което показва тенденция за пренасочване към отглеждане на алтернативни овощни насаждения в ЮЗРП.

През 2003 г. продължи тенденцията за нарастване на реколтираните площи с овощни насаждения, които достигнаха до 3 873 ха

спрямо 2 984 ха за 2001 г.⁴¹. С най-голямо увеличение на плододаващи площи през 2003г. са прасковите и нектарини (591%), сливи и джанки (132 %), ябълки (99%), и кайсии и зарзали с 25.6%.

Като цяло добивите от основните овощни видове през 2003 г. са по – високи в сравнение с 2002 г. Увеличени са добивите на ябълки, кайсии и зарзали, праскови и нектарини, като най-високи добиви в страната имат насажденията с круши– 4 180 кг/ха (2 892 кг/ха средни добиви в страната) сливи и джанки- 7 298кг/ха (4 249 кг/ха средно за страната) и черешки – 6172кг/ха (3419 кг/ха средно за страната).

Значимостта на овощните насаждения за развитието на селското стопанство в ЮЗРП се изразяват във възможностите за увеличаване и реколтиране на площите на овощните насаждения – предимно черешки, ябълки, праскови и круши в областите Благоевград и Кюстендил.

През 2003 г. с ЮЗРП се характеризира с най-висок дял на реколтирани лозя от общо стопанисваните лозя в България - 96.9 или 5 755 ха.

Таблица №17 -Реколтирани площи с лозя в периода 2001-2003 г.

Година	Обща площ в ха	От тях реколтирани ха	Реколтирани в проценти
2001	10 603	8 910	84%
2002	8 962	7 291	81.4%
2003	5 938	5 755	96.9%

Като цяло в структурно отношение се забелязва тенденция на изменение разпределението на лозята с червени винени, бели винени и десертни сортове в района. Червените винени сортове запазват доминиращата си роля в структурата на реколтираните лозови насаждения, но техният относителен дял намалява от 93.5 %

⁴¹ Източник Министерството на земеделието и горите, дирекция “Агростатистика”- “Наблюдение на производството на плодове - реколта 2003 ”

(6 795 ха) през 2002, до 83.5% (4 807 ха) през 2003 г.. Основната причина е в нарастване на плододаващите площи при десертните сортове с 219 % за периода 2002/2003 г., като техния дял нараства от 2.1% (153 ха за 2002г.) до 8.5 % (488 ха за 2003 г.).

Като цяло средните добиви от винени сортове (4 883 ха) нареждат ЮЗРП на второ място в страната след Югоизточния район, но съществува значителна разлика между средните добиви на грозде от десертни сортове в плановия район (1 712 кг/ха) и средните за страната-3 907 кг/ха.

За развитие на потенциала на лозарството е необходимо да се подменят и засадят нови площи с лозови сортове, предимно червени винени сортове грозде в областите Благоевград и Кюстендил, където съществуват добри агроклиматични условия, населението притежава необходимия опит и традиция в отглеждането на лозя.

Животновъдство

Развитието на животновъдството се благоприятства от климатичните и природни ресурси в Югозападния район за планиране. Високият относителен дял на постоянно затревените площи на територията на ЮЗРП дава добри възможности за развитие на пасищно овцевъдство и месодайно говедовъдство. В района развитие намират още свиневъдство, козевъдство и птицевъдство.

Общият брой на говедата в плановия район през 2003 г. нарасна с 25.2 % спрямо предходната година, но въпреки това се отчита намаление спрямо 2001г. Броят на козите е намалял с 3,7% през 2003 г., като при козите майки има символично увеличение с около 1%. Увеличението на свинете е приблизително 22%, като при свинете майки се наблюдава устойчива тенденция на нарастване през последните 3 години – 20%. В периода 2001 – 2003 г. общия брой на овцете в т.ч. овцете–майки намалява непрекъснато, като през 2003 г. овцете представляват 84,4% от броя през 2001 г.

Таблица № 18 - Брой животни в ЮЗРП 2001-2003г. (в хиляди).⁴²

	Говеда		Биволи		Овце		Кози		Свине	
	Общо	В.ч. крави	Общо	В.ч биволици	Общо	В.ч. овце - майки	Общо	В.ч. кози -майки	Общо	В.ч. свине -майки
2001	91.4	56.5	0.4	0.2	255.9	205.9	133.1	112.2	91.5	8.2
2002	70.9	39.5	0.2	0.1	252.0	200.1	117.6	99.4	89.8	9.2
2003	88.9	49.8	0.5	0.3	216.1	176.5	113.2	100.2	109.4	9.9

Около 98% от животните в ЮЗРП се отглеждат в частния сектор, като между 2,5% (кози) и 48% (свине) са в професионални животновъдни стопанства, а останалите в раздробени ферми или физически лица.

Голяма част от произвежданата животинска продукция няма стоков характер и остава за покриване потребностите на производителите и техните семейства. Над 37-38% от произведеното мляко, над 45% от произведеното месо не се предлагат на пазара.

Голяма част от животинската продукция е произведена по екстензивен начин в дребни ферми и лични стопанства, което не дава възможност за прилагане на ефективни технологии, за осъществяване на балансирано хранене и максимално използване на генетичните заложи на животните. Ниските изкупни цени на млякото са фактор, който влияе пряко върху произведеното количество. В преобладаваща част от случаите липсва контрол на качеството на произвежданата продукция. Продукцията не отговаря на санитарните и хигиенни изисквания, което се отразява на цената и възможността за производство.

Потенциалът за растеж на сектора е свързан с развитието на животновъдство при доминиране на преработвателният сектор, като съществуват отлични условия за пасищно животновъдство, което може да се използва за производство на сертифицирана екологично чиста продукция. Необходимо е насърчаване развитието на клъстери, които да въздействат на конкурентоспособността чрез повишаване на продуктивността, увеличаване темпа на техническо обновление и иновации, подобряване на хигиенните и фито - санитарни условия в сектора.

⁴² Източник: МЗГ, дирекция “Агростатистика”, Анкета “Брой на селскостопанските животни в България”

2.5.6. Горско стопанство

В териториално-структурно отношение горите и териториите с горски фонд в Югозападния район на планиране са обединени в три Регионални управления на горите с обща горска площ както следва:

Таблица №19 - Общ горски фонд към отделните РУГ в ЮЗРП, 2003г.

	Обща площ в ха	Залесена площ в ха	Незалесена площ в ха
РУГ София	413 993	338 823	12 740
РУГ Благоевград	394 648	330 736	15 395
РУГ Кюстендил	241 842	200 133	14 136
Общо за ЮЗРП	1 050 483	869 692	42 271

Горите са разположени структурно в 44 държавни лесничейства, 2 национални парка и 2 природни парка.

Лесистостта в Югозападния район на планиране е 42,82%, най-голяма за България. Районът има силно изразен планински характер и над 67% от дървопроизводителната му площ се намира на наклонени, стръмни и много стръмни терени.

Горите поддържат биологичното равновесие, подобряват климата, регулират водния режим, защитават селскостопанските площи, пътищата и селищата от ерозионни процеси. Горските екосистеми създават благоприятни условия за дивеча, за вътрешния и международен ловен туризъм. Значимостта на горите определя и възможностите на развитие на отделните общини и региони.

В редица общини горите осигуряват основната трудова заетост на населението. Дърводобивът, дървопреработването, лесокултурната дейност, добивът на гъби, горски плодове и билки дават възможност за основни или допълнителни доходи на значителна част от местното население. Добри условия има за развитие на ловния туризъм и спортния риболов. Съществуващите големи комплекси гора, съчетани с ливадни и скални ландшафти, наличието на горскоплодни дървета и храсти създават подходящи условия за поддържането на устойчиви дивечови популации и укриването на дивеча. Наличният дивеч, макар и силно намален през последните години, задоволява нуждите на местното население в района от ловен туризъм, а на редица места има организиран международен ловен туризъм.

Площта на горите в района на планиране разпределен по РУГ и по основни видове собственост е следното:

Таблица №20 - Гори(в ха) към отделните РУГ в ЮЗРП, 2003г.

	ДФ в ха	Общински гори в ха	Частни гори в ха
РУГ-София	299 898	69 143	44 424
РУГ-Благоевград	387 029	424	7 192
РУГ-Кюстендил	195 974	5 887	26 766
Общо за района	882 901	75 454	78 382

Незначителна е собствеността на горите в района, собственост на религиозни организации – 1,26% и на други юридически лица – 1,81%. По-значителна е собствеността на МОСВ главно поради наличието на двата национални парка - НП “Рила” и НП “Пирин”.

Разпределението на площта по видове гори на Югозападния район на планиране е сравнително неравномерно в трите РУГ и средностатистически е както следва:

- иглолистни – 53,9%
- широколистни високостъблени – 16,8%
- за реконструкция – 15,4%
- за превръщане – 7,4%
- нискостъблени – 6,5%

Средната възраст на горите стопанисвани в района на планиране е 52,3 години, средния бонитет – 3,5, средната пълнота – 0,7, средния годишен прираст – 3,3 м³.

Категорията “гори с дървопроизводителни и средообразуващи функции” заемат 76,2% от района. Съобразно потенциалните дървопроизводителни възможности на месторастенията, изискванията на най-новите постановки за стопанисване на горите са проектирани и извеждани подходящи сечи, залесявания и други мероприятия съобразени с екологичните условия на отделните части от района на планиране.

Категорията “Защитни гори и земи, защитени територии” заемат 23,8% от площта горски фонд. Направлението на стопанисването в тази група се състои в запазване и повишаване на техните специфични функции. В тези гори ползването на дървесината е второстепенна задача. При тях основната цел е запазването на съществуващата растителност и почва, като в “Защитените гори и земи” основната цел е запазване на естествената растителност, ландшафтното и биоразнообразието, както и

тяхната закрила, а буферните зони около тях да запазят екологичното равновесие в тях и да ограничат евентуалните негативни промени.

В категорията “Мелиоративни земи и гори” основната цел е предпазване на селскостопанските земи от ерозия, като снегозадържането и влагозапасяването им. В “Защитни ивици” около ж.п. линиите, магистрали и първокласни пътища основното предназначение на горите е осигуряване на нормалното им функциониране и защитата им от ерозия и други неблагоприятни процеси.

В категорията “Рекреационни гори и земи”, в които са включени курортни гори, зелени зони и зелени пояси, лесопаркове, хидропаркове, извънселищни и междуселищни паркове основната цел е осигуряване отдых на населението, подобряване качеството на обитаване в близките и прилежащи населени места.

Основните насоки в организацията на горското стопанство в Югозападния район за планиране трябва да бъдат съобразени с поставените цели по групи гори според техните функции.

- Проектираните мероприятия в горите трябва са съобразени с перспективите за най-целесъобразно използване на потенциалните им възможности.
- Възможно е сечите за реконструкция да се извеждат с цел да се заменят ниско продуктивните заклеявели гори с високопродуктивни култури от иглолистни и широколистни дървесни видове.
- Залесяванията и за в бъдеще ще се увеличават на голи площи с цел увеличение на общата залесена площ и увеличение процента на лесистост в Югозападния район за планиране.

Така промяната на залесената площ, на общия прираст на гората и след извеждане на проектираните мероприятия ще доведат до положителни промени в разпределението на площите по класове на възраст.

Значението на сектора за икономическото развитие на района е значимо, като това в особена степен важи за Благоевградска и Софийска област, където е свързано с дърводобива и зимния туризъм. Общественият интерес към използването на горите и техните ресурси е силно завишен, особено след като процеса на незаконна сеч придоби огромни размери. След като няколко години незаконната сеч в горите не беше санкционирана по начин, който да прекрати този процес, се стигна до катастрофално положение в някои общини. След предприемане на мерки за опазване на горите, се отчита значително намаление на незаконната сеч. С подчертана значимост стои необходимостта от мероприятия за залесяване и възстановяване на горите, от

оптимално планиране на дейностите, свързани с дърводобивното ползване на горите и осигуряване на условия и режими за възпроизводство на горите. Дървесината като традиционен ресурс в Югозападния район ще увеличава своето значение и в бъдеще, като едновременно с това ще се увеличава и значението на горите за природозащитата.

Проблемите за опазване на почвите, водите, кислородния баланс, рекреацията и отдиха са също тясно свързани с горите. Тези проблеми на обществото рефлектират от правилни решения за горския сектор при планиране развитието на плановия район, като е необходимо утвърждаването на режими за комплексно използване на горите и тяхното своевременно възпроизводство.

2.6. SWOT анализ

Таблица № 21 – Анализ силни и слаби страни, възможности и заплахи

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Стратегическо местоположение, граница с три държави 2. Наличие на национален административен, икономически и културен център 3. Наличие на международни транспортни коридори, развита мрежа от регионални и местни пътища 4. Висока степен на изграденост на водостопанската инфраструктура, висок дял на водоснабденото население и населението, обслужвано от канализационна мрежа 5. Висока концентрация на чужди инвестиции в района за планиране 6. Концентрация на висши училища и изследователски центрове, значителен иновативен потенциал на регионалната икономика 7. Концентрация на високообразован човешки ресурс в столицата 8. Наличие на богато културно-историческо наследство и съхранени традиции, представляващи ресурс за разнообразно туристическо предлагане 9. Наличие на два национални и два природни парка със съхранено биологично разнообразие и разнообразна флора и фауна 10. Висок дял на горския фонд и наличие на значителни горскостопански ресурси 11. Богати водни ресурси, вкл. хидротермални ресурси, използвани в селското стопанство и балнеологията 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нисък дял на предприятията на високо технологично ниво, ниска конкурентноспособност на МСП, особено извън столицата 2. Особено силни вътрешнорегионални различия, наличие на голям брой изоставящи райони 3. Моноструктурна икономика в селските райони и в районите в упадък 4. Лоши технически характеристики на местната транспортна инфраструктура 5. Планински релеф, силно затрудняващ развитието на техническата и социалната инфраструктура 6. Амортизирана водостопанска инфраструктура 7. Остаряла или липсваща бизнесинфраструктура, екологични проблеми в индустриализираните зони 8. Недостатъчно развита инфраструктура за третиране на отпадните води и неразвита система за управление на отпадъците 9. Слаби връзки между изследователските центрове и бизнеса 10. Ниско качество на градската среда 11. Амортизирана образователна и социална инфраструктура, особено в малките населени места 12. Неэффективно сътрудничество със съседните държави
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Присъединяване на бизнеса към единния европейски пазар 2. Разнообразяване на икономиката в селските райони и развитие на екологични производства 3. Усвояване на значителни ресурси от Структурните фондове на ЕС 4. Развитие на високотехнологични производства и подобряване взаимодействието между изследователските институти и бизнеса 5. Увеличаване на инвестиционната привлекателност на ЮЗРП и нарастване на чуждите инвестиции 6. Развитие на трансграничното и регионалното сътрудничество, споделено използване на образователна, здравна и социална инфраструктура през границата 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Влошаване на пазарните условия за местните МСП, вследствие на силния конкурентен натиск от европейските компании и рецесия на международните пазари 2. Зависимост на местната администрация от централния бюджет и невъзможност за съфинансиране на инвестиционни проекти 3. Забавяне на реализацията на значими инфраструктурни проекти 4. Засилване на вътрешнорегионалните различия и свръхконцентрация на икономически дейности в столицата 5. Вложаване на демографските показатели, застаряване на населението и миграция към други държави от ЕС

2.7. Определяне на районите за целенасочено въздействие

Законът за регионално развитие въвежда дефиницията "Райони за целенасочено въздействие". Това са територии, определени в рамките на общините, които притежават конкурентни предимства за икономическо развитие или изпитват трудности поради своето географско разположение и специализация на икономиката.

Районите за икономически растеж се характеризират с относително добре изградена техническа и бизнес инфраструктура, развита образователна мрежа и демографски потенциал и притежават потенциал за ускорено икономическо развитие. Планираните интервенции в тези райони са насочени към приоритетно развитие на бизнесинфраструктурата, включително технологични паркове и бизнесинкубатори, насърчаване на иновациите и технологичния трансфер, насърчаване развитието взаимосвързани производства, инвестиции в човешки ресурси.

Очакваният резултат е превръщането на тези райони в регионални или местни икономически центрове и разпростиране на положителното им икономическо влияние върху съседните територии, чрез развитие на клъстери и подизпълнителски вериги, както и засилване на агломерационните връзки с останалите градски центрове.

Икономиката в **районите в индустриален упадък** е доминирана от отрасли в процес на реструктуриране или реструктурирани отрасли. Характеризират се със спад в икономическата активност, намаляване на заетостта и доходите, които водят до засилени миграционни процеси.

Интервенциите в тези райони са насочени към диверсификация на местната икономика чрез насърчаване на стопанската инициатива и привличането на външен бизнес, преквалификация на човешките ресурси, изграждане на бизнесинфраструктура и рехабилитация на стари производствени мощности.

Очакваният резултат е заместване на закритите производствени мощности с конкурентноспособни МСП, създаване на нови работни места и оползотворяване на съществуващия потенциал за икономическо развитие.

Икономиката в **изостаналите селски райони** е моноструктурна, доминирана от селскостопанското производство, което не е пазарно ориентирано и се характеризира се с изключително ниско технологично ниво. В тези райони техническата и социалната инфраструктура е слабо изградена, а достъпът до публични услуги е силно затруднен.

Наблюдават се засилени миграционни процеси, обезлюдяване на селища и застаряване на населението.

Планираните интервенции са насочени към развитие на инфраструктурата, подобряване на достъпа до публични услуги и насърчаване на икономическата диверсификация, чрез развитие на подизпълнителските вериги, туризма и съхраняване на местното природно и културно-историческо наследство.

Очакваните резултати са преодоляване на демографската криза в тези райони, чрез повишаване на тяхната привлекателност и стабилизиране на заетостта, подобряване качеството на инфраструктурата и развитие на селищната мрежа, както и укрепване на връзките с икономическите и консуматорските центрове.

Изостаналите гранични райони се характеризират с гранично местоположение, неразвита инфраструктура от затворен тип, неразвита местна икономика и засилени миграционни процеси.

Интервенциите са насочени към изграждане на транспортна и социална инфраструктура, повишаване качеството на човешките ресурси, насърчаване на предприемачеството и привличането на външен бизнес.

Ключов инструмент за възраждането на тези райони е трансграничното сътрудничество, като граничното местоположение се използва за повишаване на инвестиционната привлекателност на изостаналите гранични райони. Важно значение има споделеното използване на социална инфраструктура, културния обмен и съвместните инициативи за противодействие на горските пожари.

Възможностите за социално-икономическото развитие на **изостаналите планински райони** са силно ограничени от планинския релеф, който затруднява изграждането на техническа, социална и бизнесинфраструктура, ограничава възможностите за развитие на модерно селско стопанство и преработвателна промишленост.

Интервенциите са насочени към насърчаване възникването на нови МСП в сферата на екологичното земеделие, туризма и производства, базирани на специфични местни ресурси, развитие на техническата инфраструктура и подобряване на достъпа до образование, здравеопазване, социални и административни услуги.

Очакваните резултати са диверсификация на местните икономики, преодоляване на демографската криза, развитие на местната селищна мрежа и укрепване на агломерационните връзки с икономическите и консуматорските центрове.

Столична община е обособена като отделен район за целенасочено въздействие поради значимостта на столицата като национален административен, икономически и културен център. Характеризира се с висок потенциал за икономическо развитие, инвестиционна привлекателност, концентрация на висши училища и научно-изследователски институти, високообразовани човешки ресурси и развита техническа инфраструктура.

За утвърждаване на град София като водещ икономически и културен център в Югоизточна Европа се планира насърчаване на възникване и развитие на технологичен бизнес, териториална дифузия на стопанската активност към съседните територии, изграждане на техническа и бизнес инфраструктура и интегрирано развитие на Софийската агломерация.

Общините, попадащи в различните категории РЦВ⁴³ са определени чрез прилагане на Закона за регионално развитие след неговата последна промяна, публикувана в ДВ, бр.32/2005, като е използвана официална статистическа информация, както и информация от областните администрации.

Дефинираните райони са съгласувани с Регионалния съвет за развитие към ЮЗРП, удостоверено с протокол от 17.06.2005г., въз основа на заповед ОА-19325.05.2005

Таблица № 22– Обхват на РЦВ на територията на Югозападен район за планиране

Област / Община	Изостанал селски район	Изостанал граничен район	Изостанал планински район	Район за икономически растеж	Район в индустриален упадък
Благоевград					
Банско				√	
Белица	√		√		
Благоевград				√	
Гоце Делчев				√	
Гърмен	√		√		
Кресна					√
Петрич				√	

⁴³ Вж. Приложение №10. Райони за целенасочено въздействие в ЮЗРП

Разлог				√	
Сандански	√	√	√		√
Сатовча	√	√	√		
Симитли					√
Струмяни	√	√	√		√
Хаджидимово	√	√	√		√
Якоруда	√		√		
Кюстендил					
Бобов дол					√
Бобошево	√		√		√
Кочериново	√		√		
Кюстендил					√
Невестино	√	√	√		√
Рила	√		√		
Сапарева баня	√		√		√
Дупница					√
Трекляно	√	√	√		√
Перник					
Брезник	√		√		√
Земен	√		√		√
Ковачевци	√		√		
Перник				√	
Радомир	√		√		√
Трън	√	√	√		
Софийска					
Божурище				√	
Ботевград			√		√
Годеч	√	√	√		√
Горна Малина	√		√		√
Драгоман	√	√	√		
Елин Пелин				√	
Етрополе					√
Ихтиман			√		√

Копривщица				√	
Костенец	√		√		√
Костинброд					√
Правец	√		√		√
Самоков	√		√		
Своге			√		√
Сливница	√				
Златица			√		√
Антон					√
Пирдоп				√	
Мирково					√
Чавдар	√		√		√
Челопеч					√
Долна баня			√		
София град					
Столична				√	
ОБЩО за ЮЗРП	26	9	30	11	29

Ресурсната подкрепа на районите за целенасочено въздействие се осигурява на ежегодна база по линия на републиканския бюджет, след изготвяне и приемане на Инвестиционна програма за развитие на РЦВ.

Съгласно чл. 29, ал.6 от Наредбата за условията и реда за приемане, финансиране и изпълнение на стратегиите, плановете и програмата за регионално развитие, приета с ПМС № 317 от 24.11.2004г. финансирането на Инвестиционната програма се извършва чрез бюджета на МРРБ за съответната година. Размерът на средствата за финансиране на инвестиционната програма се определя и осигурява според възможностите на държавния бюджет в рамките на бюджетната процедура за съответната година.

3. СТРАТЕГИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ

Определянето на стратегията в плана за развитие на Югозападния район за планиране се основава на изводите, направени в резултат на извършения анализ, включително анализа на силните и слабите страни, възможностите и заплахите, като са планирани интервенции за преодоляване на идентифицираните слабости и проблеми и за подкрепа за развитието на предимствата на района за планиране и използването на специфични местни ресурси.

При дефиниране на целите, приоритетите и мерките е използван комплексен подход за постигане на устойчивост, съчетаващ регионално развитие и териториално-устройствено планиране. Планирането е подчинено на подхода на интегрирано развитие, при равнопоставеност на различните административни нива, териториални общности, социални групи и полове.

Планът се основава на предвижданията и приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие, като са отчетени специфичните особености на плановия район.

Отразени са предвижданията в областните стратегии на областите, включени в териториалния обхват на ЮЗРП, съществуващите и потенциални връзки между областите в района за планиране и съседните области, възможностите за трансгранично сътрудничество с административни области в Република Гърция, Република Македония и Република Сърбия и Черна гора.

Отчетено е значението на град София като национален икономически, административен и културен център, мястото на града в “семейството” на европейските столици, съществуващите и потенциалните връзки между столицата и останалите градски центрове в района за планиране, както и с останалите райони за планиране.

При подготовката на документа са отчетени основните цели и приоритети на разработените стратегически документи, попадащи във времевия хоризонт на Плана за развитие като Стратегията по заетостта (2004-2010 г.), Иновационната стратегия, Стратегията за насърчаване на инвестициите (2005-2010 г.), Националната стратегия за околната среда (2005-2014 г.), Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2003 – 2007г., Националната жилищна стратегия, Стратегията за въвеждане на информационни и комуникационни технологии в средното образование,

Националната стратегия за продължаващото професионално обучение (2005-2010 г.) и др.

Основополагащи при разработване на Плана за регионално развитие са целите и принципите на кохезионната политика на ЕС, която е насочена към намаляване на регионалните различия. Съгласно чл. 158 от Договора за ЕС, Общността ще насърчава нейното цялостно хармонично развитие чрез създаване и провеждане на действия, водещи до засилване на социалното и икономическото ѝ сближаване. В частност, Общността си е поставила за цел да намали различията между равнищата на развитие на различните региони и изостаналостта на най-необлагодетелстваните райони, включително и на селските райони.

Планът отчита предложените от ЕК за програмния период 2007-2013г. цели и посоки на интервенции на Структурните фондове и Кохезионния фонд, които са основни инструменти за финансиране на регионалната политика, а така също целите и приоритетите на ключовите документи на Общността – Стратегията от Лисабон и Стратегията от Гьотеборг.

Друг важен фактор, който е отчетен в разработването на Плана, е ускореният процес на икономическо реструктуриране в рамките на ЕС, като резултат от глобализацията, технологичната революция, развитието на икономика и общество, основано на знанието при отчитане на принципите на устойчивото развитие. Стремещът за по-балансирано разпределение на икономическите дейности на територията на ЕС понижава риска от пречки при растежа, запазване на европейския обществен модел, поддържане и утвърждаване на социалното сближаване. Всички тези предизвикателства стоят и пред българските региони и се конкретизират в Плана за развитие на Югозападния район за планиране.

3.1. Визия за развитие и стратегически цели

Визия за развитие

Визията за развитие, определена в Регионалния план за развитие на ЮЗРП отразява виждането на представителите на регионалната и местна администрация, социално-икономическите партньори за дългосрочната и стратегическа траектория за развитие.

Акцентираща се върху ефективната интеграция в Европейския съюз и участие в прилагането на европейската регионална политика, върху ускореното развитие на инфраструктурата, постигането на икономически растеж и позициониране на големите градски центрове в европейската мрежа от градове. От особено значение за регионалното развитие и териториалното устройство в ЮЗРП е факта, че районът за планиране е в центъра на балансиращата урбанистична ос Атина – Солун – София – Букурещ, алтернатива на големите европейски метрополиси.

Визията отразява уникалните характеристики на района за планиране и неговите конкурентни предимства в национален и международен аспект. Главните ресурси и предимства, които са определящи за визията за развитие са концентрацията на бизнес, администрация, образователни и научно-изследователски институти в София, природните и културно-историческите ресурси за развитие на туризма, геотермалните ресурси и възможностите за развитие на екологично земеделие и свързаната с него преработвателна промишленост, възможностите за трансгранично сътрудничество.

Усилията са насочени към коопериране на местните и регионални власти за постигане на устойчивост на развитието, намаляване на натиска върху околната среда и балансиране на урбанистичните процеси, намаляване на вътрешнорегионалните различия, чрез укрепване на икономическите, социалните и териториалните връзки между административните единици в района за планиране, със съседните райони за планиране и активно трансгранично сътрудничество.

Визията е дефинирана като:

“Утвърждаване на водещата позиция на Югозападния район за планиране в социално-икономическото развитие на Република България и превръщане на град София в един от най-привлекателните икономически и културни центрове в Югоизточна Европа”

Главна стратегическа цел

Балансирано развитие на Югозападния район за планиране, чрез постигане на растеж в регионална икономика, която да осигурява повече и по-качествени работни места, подобряване на качеството на живот, съхраняване на природното и културно-историческото наследство, опазване и възстановяване на околната среда.

Стратегически цели

За постигането на главната цел са формулирани следните стратегически цели:

- **Постигане на устойчив икономически растеж, чрез развитие на конкурентноспособна диверсифицирана регионална икономика;**

Тази цел е свързана с насърчаването на икономическата активност на бизнеса и привличането на инвестиции, подобряването на бизнесинфраструктурата, развитие на човешките ресурси.

- **Намаляване на вътрешнорегионалните различия и укрепване на връзките между градските центрове;**

Целта е мотивирана от значителните вътрешнорегионални различия на ниво области и общини, общински центрове и периферни населени места по отношение на човешките ресурси, развитието на инфраструктурата, достъпа и качеството на публичните услуги.

- **Икономическо и социално сближаване с останалите региони в ЕС.**

Целта е насочена към интегриране в европейските структури, намаляване на различията в социално-икономическото развитие на регионално ниво и участие в транснационални мрежи за сътрудничество.

3.2. Приоритети

Основните приоритети в Плана за развитие на Югозападния район за планиране са дефинирани в посока подчертаване на предимствата на района с оглед постигане на определените главна и стратегически цели.

Предвидените специфични цели допринасят за по-ефективното разпределение на ресурсите при търсене на целенасочен ефект от финансовата подкрепа. Разработените мерки насочват посоката на действие по отношение на всяка поставена специфична цел, като описанието на възможните дейности не е лимитиращо. Посоченият обхват

следва да се разглежда като географска област за приоритетна намеса, без това да изключва останалите административно-териториални единици и райони за целенасочено въздействие от възможна подкрепа.

Графика №22. Връзки между стратегическите цели и приоритетите в Плана за развитие на Югозападния район за планиране

Приоритет I. Повишаване конкурентноспособността на регионалната икономика

Постигането на устойчив икономически растеж, чрез подкрепа за развитието на конкурентоспособна икономика има ключово значение за повишаване качеството на живот на местните общности. Особено важно е разбирането за необходимостта от развитието на бизнес, отговорен към околната среда и устойчивото използване на природните и антропогенните ресурси.

Подкрепата на местните компании и привличането на външни инвестиции имат важно значение за повишаване конкурентноспособността на регионалната икономика. В периода след 2007г. българските компании ще се изправят пред предизвикателството да оперират в силно конкурентна среда, която ще ги мотивира за инвестиции в технологии, развитие на човешкия капитал и материални активи.

Важно значение за регионалната конкурентноспособност е развитието на икономически дейности, базирани на знанието, насърчаване прилагането на технологии и развитие на иновационния капацитет, подкрепа за възникването на клъстър и подизпълнителски вериги.

За повишаване конкурентноспособността на МСП и привличането на външен бизнес необходимо условие са инвестициите във физическа инфраструктура в подкрепа на бизнес дейностите, като изграждане на високотехнологични центрове, индустриални паркове, тържища и туристическа инфраструктура.

В рамките на приоритета ще се подкрепят дейности, които са свързани с реализацията на следните специфични цели:

Специфична цел I.1. Разнообразяване структурата на икономиката на местно ниво и създаване на бизнес мрежи и клъстър от МСП на база на специфични местни ресурси

Мярка: Насърчаване използването на уникални ресурси за икономическо развитие и разнообразяване на икономиките на местно ниво

Описание: Ще се подкрепят дейности за насърчаване развитието на специфични икономически сектори с потенциал за растеж, базирани на уникални предимства на местно и регионално ниво и специализация на общинските икономики. Дейностите се включват в обхвата на ОП "Конкурентноспособност".

Обхват: Всички области, всички РЦВ.

Мярка: Насърчаване развитието на клъстери и бизнесмрежи
Описание: Ще се подкрепят инициативи за създаване на асоциации на бизнеса, информационни мрежи и партньорства с администрацията за преодоляване на бюрократичните ограничения пред предприемачите, създаването на клъстери и подизпълнителски вериги. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Конкурентоспособност”.
Обхват: Всички области, всички РЦВ.

Мярка: Диверсифициране селскостопанския сектор и развитие на алтернативно земеделие
Описание: Ще се подкрепят инициативи за създаване на сдружения на селскостопански производители, въвеждане на алтернативни култури, информационно обслужване и обучение за производители, насърчаване на технологично обновление. Дейностите се включват в обхвата на Програма за развитие на селските райони.
Обхват: Всички области, изостанал селски и изостанал планински район.

Специфична цел 1.2. Насърчаване на стопанската активност, технологичното обновяване и привличане на инвестиции в МСП

Мярка: Насърчаване на предприемачеството и развитието на малки и средни предприятия
Описание: Разработване на регионална стратегия за насърчаване на предприемачеството и развитието на МСП; развитие на институционалния капацитет на организациите, предоставящи информационни и консултантски услуги на МСП и насърчаване възникването и развитието на асоциации на бизнеса на териториален, отраслов и клъстърен принцип. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Конкурентоспособност”.
Обхват: Всички области.

Мярка: Подкрепа на бизнеса за усвояване на средства от фондовете на ЕС, предназначени за предприятията
Описание: Мярката предвижда партньорство на публичната администрация, неправителствения сектор и бизнеса за усвояване на фондовете на ЕС в подкрепа на предприятията. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Конкурентоспособност”
Обхват: Всички области.

Мярка: Развитие на иновациите, приложните изследвания и технологичния трансфер
Описание: Насърчаване възникването и развитието на технологични центрове, подобряване на връзките между бизнеса, образователните институции и изследователските центрове, насърчаване реализацията на пазарноориентирани изследователски проекти, внедряване на нови и високо технологични решения. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Конкурентоспособност”.
Обхват: Всички области, Райони за икономически растеж, Райони в индустриален упадък.

Мярка: Насърчаване на инвестиционната активност и привличане на външни инвестиции
Описание: Ще се подкрепят дейности за промоция на възможностите за развитие на бизнес в ЮЗРП, като регионални инвестиционни форуми, коопериране на местните и регионалните власти за привличане на външен бизнес и насърчаване на експорта.
Обхват: Всички области, всички РЦВ. Дейностите се включват в обхвата на ОП - Конкурентоспособност

Специфична цел I.3. Развитие на туристическото предлагане

Мярка: Развитие на регионален туристически продукт
Описание: Мярката включва подготовка на регионална стратегия за развитие на туризма, подкрепа за институционализиране и развитие на местни и регионални туристически асоциации, сертифициране на туристически предложители. Развитието на туризма да бъде съобразено с Националната стратегия за екотуризъм. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Всички области.

Мярка: Насърчаване предлагането на туристически продукти
Описание: Мярката включва информационни и консултантски услуги, както и подкрепа за съвместни маркетингови инициативи за налагане на търговски марки, базирани на специфични местни ресурси, като екотуризъм, балнеология, зимен, културен, ловен, религиозен, конгресен, спортен туризъм. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Всички области.

Мярка: Създаване и подобряване на съществуващи туристически съоръжения, социализиране на обекти на културно-историческото наследство и подобряване на достъпа до обекти с туристически потенциал

Описание: Мярката е насочена към подобряване на достъпа и съхраняване на природните и антропогенните туристически ресурси, като включва инвестиции в изграждането на техническа и туристическа инфраструктура, социализация на паметници на културата. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Специфична цел 1.4.. Подобряване на бизнесинфраструктурата

Мярка: Изграждане и развитие на индустриални зони

Описание: Ще се подкрепя изграждане и управление на индустриални зони за повишаване на инвестиционния интерес и стопанската активност на местно ниво. Дейностите включват създаване на концепции и планове за развитие на зоните, рехабилитация и изграждане на довеждаща инфраструктура, насърчаване на публично-частното партньорство за управление на индустриалните зони. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Развитие на високотехнологични бизнесинкубатори и технологични паркове

Описание: Ще се подкрепят дейности за създаване и развитие на регионални изследователски центрове и икономически зони, фокусирани върху развитието на технологичен бизнес и технологично обновяване на действащите предприятия. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Конкурентоспособност”.

Обхват: Всички области, Райони за икономически растеж.

Мярка: Конверсия на военни бази и насърчаване стартирането на икономически дейности в стари производствени зони

Описание: Мярката включва изграждане и управление на бизнес зони в бивши военни обекти и насърчаване на частната инициатива за развитие на бизнес в стари производствени зони и селскостопански обекти. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Конкурентоспособност”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Изграждане на нови и подобряване на съществуващите тържища и борси
Описание: Ще се подкрепят инвестиции за създаване и подобряване на пазарна инфраструктура и развитие на публично-частни партньорства за изграждане на тържища, борси, търговски центрове.
Обхват: Всички области. Дейностите се включват в обхвата на ОП - Конкурентоспособност

Приоритет II. Развитие на транспортната и инженерно-техническата инфраструктура

Инвестициите в базова инфраструктура са основен фактор за постигане конкурентоспособност на регионалната икономика, за повишаване мобилността на населението и навлизане на информационните и комуникационни технологии. Развитието на инфраструктурата е важно условие за стимулиране на стопанската активност на бизнеса, привличането на външни инвестиции и подобряването на условията за живот на местните общности. Същевременно важен аспект на развитието на базисната инфраструктура е опазването и възстановяването на околната среда като ключов елемент на устойчивото развитие и важна характеристика на стандарта на живот.

Предвижда се развитието на инфраструктурата да бъде приоритетно насочвано към обектите с регионално и надрегионално значение, районите с потенциал за растеж и районите с изоставащо структурно развитие, като се цели насърчаване на стопанската активност и икономически подем.

Специфична цел II.1. Подобряване на регионалната и местна транспортна инфраструктура

Мярка: Инвестиции в пътна мрежа, осигуряваща достъп до транзитни пътища.
Описание: Предвижда се подобряване техническите характеристики на пътища от републиканската и общинската пътна мрежа, осигуряващи достъп до Международните транспортни коридори. Дейностите се включват в обхвата на ОП "Регионално развитие".
Обхват: Всички области.

Мярка: Подобряване на пътища, с характер на регионални или надрегионални връзки
Описание: Предвижда се подобряване техническото състояние на пътища от републиканската и общинската пътна мрежа, свързващи областите в ЮЗПР или с области в други райони за планиране, както и на пътища, осигуряващи достъп до места със специфичен икономически потенциал. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Всички области.

Мярка: Развитие на железопътната транспортна мрежа
Описание: Предвижда се подобряване техническото състояние на железопътната мрежа с оглед повишаване на безопасността, модернизация на съоръженията за пътнически и товарни превози, подобряване на обслужващата инфраструктура за повишаване на транзитния трафик и развитие на вътрешнорегионалния железопътен транспорт. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Транспорт”.
Обхват: Всички области.

Специфична цел II.2. Подобряване на инженерно-техническата инфраструктура

Мярка: Подобряване на водоснабдителната и канализационната инфраструктура
Описание: Ще се подкрепят инвестиции за рехабилитация на съществуваща и изграждане на нова ВиК инфраструктура. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Всички области.

Мярка: Подобряване на горскостопанската инфраструктура
Описание: Ще се подкрепят инвестиции за изграждане на нови и подобряване на съществуващи горски пътища и съоръжения за борба с ерозията, залесяване на обезлесени участъци. Дейностите се включват в обхвата на Програма за развитие на селските райони.
Обхват: Всички области, изостанал планински район, изостанал селски район, изостанал граничен район. Чрез Програмата за развитие на селските райони могат да бъдат финансирани дейности само в недържавен горски фонд.

Мярка: Повишаване на енергийната ефективност

Описание: Ще се подкрепят инвестиции за намаляване на енергопотреблението за публични нужди, дейности за насърчаване прилагането на енергоспестяващи технологии в частния сектор и в домакинствата. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Стимулиране използването на възобновяеми енергийни източници

Описание: Насърчаване на изграждането на съоръжения за използването на възобновяеми енергийни източници: геотермалната енергия; енергията от биомасата, енергията от вятъра, слънцето и водата, насърчаване трансфера на технологии и ноу-хау, вкл. публично-частни партньорства. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Специфична цел II.3. Възстановяване и опазване на околната среда

Мярка: Разработване на интегриран модел за управление на водните ресурси, мониторинг на въздуха и почвите

Описание: Мярката включва разработване на интегрирани системи за управление водите, система за мониторинг на въздуха и почвите. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Околна среда”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Подобряване управлението на отпадъците

Описание: Включва изграждане на депа и претоварни станции за отпадъци и рационализиране на управлението на БО; изграждане на съоръжения за обезвреждане на опасни отпадъци, в т.ч. опасни химични вещества; отстраняване на стари замърсявания и рекултивиране на засегнатите площи; въвеждане на разделно събиране на битови отпадъци и компостиране на биоразградими отпадъци. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Околна среда”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие
Описание: Включва дейности за оценка на ресурсите, мониторинг, възстановяване, поддържане и контрол. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Околна среда”.
Обхват: Всички области.

Мярка: Предпазване от природни рискове и възстановяване на щети от бедствия
Описание: Включва укрепване на терени, засегнати от свлачищни процеси, превенция на горските пожари, действия при бедствия и развитие на система за ранно сигнализиране, включително развитие на трансграничното сътрудничество за предпазване от природни рискове. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Околна среда”.
Обхват: Всички области.

Приоритет III. Подобряване на качествата на жизнената среда в населените места и условията на живот

Интегрираното регионално развитие и прилагането на проактивна политика за комплексно развитие на ЮЗРП е свързана с обезпечаване на качествена градска среда и насърчаване на агломерационните връзки между селищата. Особено важно е разположението на град София на територията на района за планиране и наличните неизползвани възможности за интегрирано развитие на столицата и съседните административни области. Същевременно се подкрепят интеграционните връзки между локалните градски центрове и засилване на връзките им с прилежащия селски ареал. Инвестициите за подобряване на градската среда в жилищните райони имат важно значение за качеството на живот на местните общности и за привлекателността на населените места, особено в големите градски центрове, където е налице концентрация на население и претоварване на средата.

Развитието на човешкия капитал е ключов фактор за повишаване конкурентоспособността и привлекателността на региона и предпоставка за успешно развитие на икономика, базирана на знанието. Същевременно развитието на системата за професионално и продължаващо образование повишава адаптивността и мобилността на човешките ресурси като допринася за намаляване дисбаланса на пазара на труда.

Достъпът до качествени образователни, здравни и социални услуги и възможностите за участие в културни събития са основни фактори за повишаването на качеството на живот на местните общности. В Югозападния район за планиране се наблюдават значителни различия по отношение на достъпа до образователни, здравни и социални услуги, което изисква планиране на мерки и интервенции, насочени към намаляване на различията, които са особено остро изразени в селските и граничните райони.

Развитието на човешкия капитал, интегрирането на групите, отпаднали от пазара на труда, социалната интеграция на малцинствата и групи в неравностойно положение, предоставянето на качествени социални услуги и опазването на природното и културно-историческото наследство са основни фактори за повишаването качеството на живот и привлекателността на региона и населените места.

Реализацията на приоритета се свързано с постигане на следните специфични цели, в рамките на които ще се подкрепят дейности включени в посочените мерки:

Специфична цел III.1. Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси

Мярка: Инвестиции в образование- подобряване на сградния фонд и оборудването

Описание: Ще се подкрепят дейности за повишаване качеството на образованието, чрез подобряване на сградния фонд, материално-техническото обезпечение на образователния процес. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”

Обхват: Всички области.

Мярка: Развитие на отворена система на професионално образование и обучение насърчаване “ученето през целия живот”

Описание: Ще се подкрепя партньорството между образователните институции, органите на местно самоуправление, бизнеса и синдикатите, за намаляване на различията в образователно-квалификационните характеристики на работната сила, за подобряване на професионалната подготовка на заетите, придобиване на практически опит от учащите през време на обучението. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Човешки ресурси”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Развитие на чуждоезиковото обучение и уменията за работа с информационни технологии

Описание: Мярката е насочена към повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси, чрез интегриране на чуждоезиковото обучение и обучението за работа с информационни технологии в учебния процес и провеждане на обучения за възрастни. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Човешки ресурси”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Квалификация и преквалификация на заетите в отрасли в процес на реструктуриране

Описание: Мярката е насочена към повишаване адаптивността на човешките ресурси, заети в отрасли в процес на реструктуриране, особено в моноструктурни общински икономики, за намаляване дисбаланса на пазара на труда. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Човешки ресурси”.

Обхват: Всички области.

Специфична цел III.2. Социална интеграция на лица и групи в неравностойно положение и етнически малцинства

Мярка: Подобряване достъпа до публични услуги за лица с увреждания

Описание: Включва интервенции за подкрепа на лицата с увреждания за получаване на качествени образователни, социални и административни услуги, тяхната социализация и ресоциализация. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Човешки ресурси”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Намаляване на безработицата сред рисковите групи на пазара на труда

Описание: Включва активни мерки на пазара на труда, квалификация и преквалификация, насърчаване на младежката и женската заетост, стимулиране на предприемачеството и самонаемането сред безработните. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Човешки ресурси”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Подобряване на достъпа до образование за лица и групи в неравностойно положение и малцинствени етнически групи

Описание: Превенция на отпадането от образователната система и подкрепа за получаване на образование за групи в неравностойно положение и етнически малцинства. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Човешки ресурси”.

Обхват: Всички области.

Специфична цел III.3. Подобряване на социалната инфраструктура и повишаване качеството на социалните услуги

Мярка: Инвестиции в здравеопазване и подобряване качеството на здравните услуги

Описание: Ще се подкрепят инвестиции за саниране и реновиране на болничния сграден фонд, обновяване на материално-техническата база. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Инвестиции в социална инфраструктура и подобряване качеството на социалните услуги

Описание: В рамките на мярката ще се подкрепят инвестиции за обновяване на сградния фонд и материално-техническото снабдяване, обучение на персонала на социалните заведения и развитие на публично-частните партньорства за подобряване качеството на социалните услуги. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Младежки дейности

Описание: Включва подкрепа за повишаване на младежката активност в обществения живот и насърчаване на инициативи на младежи и младежки групи. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Споделено използване на социална инфраструктура от двете страни на границата
Описание: Предвижда се развитието на инфраструктура за социален сервиз и здравни услуги в пограничните райони и споделено използване с местни общности от двете страни на границата. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Област Благоевград, област Кюстендил, област Перник, Софийска област; Изостанал граничен район.

Мярка: Развитие на спорта
Описание: Ще се подкрепят инвестиции в спортна инфраструктура, провеждането на спортни мероприятия, развитието на детско-юношески спортни школи и спорта в учебните заведения. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Всички области.

Специфична цел III.4. Развитие на мрежата от населени места и подобряване на градската среда

Мярка: Интегрирано развитие на град София и Софийската агломерация
Описание: Мярката предвижда подобряване на взаимодействието между органите на местно самоуправление в Софийската агломерация за интегрирано развитие на територията. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Област София град, Софийска област, Област Перник.

Мярка: Насърчаване възникването и развитието на локални урбанистични и икономически центрове
Описание: Мярката предвижда насърчаване на взаимодействието и сътрудничеството между общините в областта на икономическото и териториалното развитие. Ще се подкрепят дейности за развитие на публично-частното партньорство в областта на икономическото развитие. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Всички области; Райони за икономически растеж, райони в индустриален упадък, Столична община.

Мярка: Решаване на транспортни проблеми, развитие на системи за управление на транспорта и насърчаване на екологично чист градски обществен транспорт

Описание: Ще се подкрепя прилагането на нови транспортно-комуникационни решения за подобряване на градския трафик, и разширяване на мрежата за паркиране в централните градски части. Предвиждат се инвестиции за обновяване на автобусния парк, за развитие на тролейбусния транспорт, на подземния транспорт в град София. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области, Столична община.

Мярка: Подобряване на градоустройственото планиране

Описание: Мярката предвижда подкрепа за изработване или обновяване на устройствените планове на населените места, на специализираните устройствени планове на места с концентрация на природни и антропогенни ресурси и на площи с нарушено екологично равновесие. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Възстановяване и обновяване на градски райони и насърчаване на частните инвестиции за подобряване на жилищната среда

Описание: Ще се подкрепят инвестиции в улична мрежа, реконструкция и ремонт на обществени сгради, благоустрояване на обществени терени, планиране и поддръжка на зелени площи (системи) в условията на съподчиненост с ландшафтното устройство на територията и насърчаване прилагането на енергоспестяващи технологии в строителството и саниране на жилищни сгради. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Специфична цел III.5. Опазване на културно-историческото наследство

Мярка: Реконструкция, реставрация и консервация на паметници на културата в подкрепа на развитието на културния туризъм

Описание: Ще се подкрепят инвестиции в движими и недвижими паметници на културно-историческото наследство, насочени към тяхното съхраняване, експониране и социализация за целите на културния туризъм. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Развитие на местните културни институти
Описание: Предвижда се подкрепа за местни професионални културни институти, самодейни групи и развитие на читалищната мрежа за съхраняване на местната културна идентичност, запазване на обичаи и традиции и развитие на информационна мрежа за целите на туристическото предлагане. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Всички области.

Мярка: Развитие на трансграничното и трансрегионално сътрудничество между културни институции от двете страни на границата
Описание: Представяне на местното културно и фолклорно наследство от двете страни на границата и насърчаване изграждането на устойчиви партньорства между местни културни институции. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Област Благоевград, област Кюстендил, област Перник, Софийска област; Изостанал граничен район.

Приоритет IV. Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти и развитие на сътрудничеството

Укрепването на административния капацитет на публичните власти води до ускоряване на социално-икономическото сближаване с регионите в ЕС, подобряване на планирането и осъществяването на регионалната политика, усвояването на финансовите ресурси от Структурните фондове и Кохезионния фонд в подкрепа на регионалното развитие.

Главното предизвикателство пред администрацията след 2007г. е нарастващата роля и ангажименти на местните и регионалните власти в процеса на прилагане на законодателството на Европейската общност, планиране и програмиране, управление на финансовите ресурси и участие в интеграционните процеси. Укрепването на административния капацитет на регионалните и местните власти е предпоставка за успешно участие в регионалната политика на Европейския съюз, като е необходимо активно сътрудничество на администрациите на общинско и областно ниво.

Сътрудничеството на местните и регионалните власти ще допринесе за успешното реализиране на проекти с надобщинско и регионално значение.

Особено важен принос за постигане на устойчиво регионално развитие има изграждането и укрепването на партньорства с други региони в Европейския съюз, включително трансгранично сътрудничество с местни и регионални власти в Република Гърция, Република Македония и Република Сърбия и Черна гора.

Специфична цел IV.1. Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти за програмиране и усвояване на средствата от фондовете на ЕС

Мярка: Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти за програмиране и управление на средствата фондовете на ЕС

Описание: Мярката включва обучение на експерти за управление на проекти и оперативен мониторинг; развитие на експертни мрежи за споделяне на опит на регионално и национално ниво, изграждане на системи за мониторинг и финансов контрол в общинските и областните администрации. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Укрепване на административен капацитет”.

Обхват: Всички области.

Мярка: Подобряване на координацията между институциите за прилагане на регионалната политика и изпълнение на програмите за регионално развитие

Описание: Мярката включва дейности за публичност на плановите документи, за насърчаване на сътрудничеството между местните и регионалните власти в областта на регионалната политика и обучение на експерти за подготовка и управление на съвместни проекти. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.

Обхват: Всички области.

Специфична цел IV.2. Развитие на партньорства между местните и регионалните власти, неправителствения сектор и бизнеса

Мярка: Партньорски инициативи за икономическо развитие
Описание: Мярката предвижда насърчаване на бизнесконтактите, създаване на асоциации, организиране и провеждане на локални икономически форуми и информационна мрежа. Ще се подкрепя партньорството между публичния и частния сектор. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Всички области.

Мярка: Изграждане на местни партньорства за развитие и насърчаване на сътрудничеството между администрацията, неправителствения сектор и бизнеса за решаване на местни проблеми
Описание: Ще се подкрепят партньорски инициативи, изграждане на мрежа и обучение за управление на съвместни проекти. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Всички области.

Мярка: Подобряване качеството на публичните услуги
Описание: Мярката предвижда подобряване на достъпа до публични услуги по Интернет, като ще се подкрепя разработването и внедряването на софтуер, обучение на служители в общинските и областните администрации, доставката на оборудване и инвестиции в сграден фонд, насочени към подобряване на публичните услуги. Дейностите се включват в обхвата на ОП “Регионално развитие”.
Обхват: Всички области.

Специфична цел IV.3. Развитие на трансгранични партньорства, коопериране с местни и регионални власти в други региони в ЕС

<i>Мярка:</i> Сътрудничество на град София с останалите европейски столици.
<i>Описание:</i> Мярката предвижда инициативи за сътрудничество, изграждане и развитие на партньорства с останалите европейски столици и утвърждаването на град София, като регионален икономически и културен център в Югоизточна Европа. Дейностите се включват в обхвата на Цел 3 – Европейско териториално сътрудничество в рамките на Структурните фондове
<i>Обхват:</i> Област София град, Столична община.

<i>Мярка:</i> Изграждане на партньорства на местно и регионално ниво с региони в ЕС
<i>Описание:</i> Мярката предвижда инициативи за сътрудничество, сближаване и споделяне на опит между администрацията, неправителствения сектор и бизнеса с региони в ЕС. Дейностите се включват в обхвата на Цел 3 “Европейско териториално сътрудничество в рамките на Структурните фондове”.
<i>Обхват:</i> Всички области.

<i>Мярка:</i> Развитие на партньорствата между местни власти, неправителствени организации от двете страни на границата и изграждане на информационни мрежи
<i>Описание:</i> Включва партньорски инициативи.
<i>Обхват:</i> Област Благоевград, област Кюстендил, област Перник, Софийска област; Изостанал граничен район. Дейностите се включват в обхвата на Цел 3 “Европейско териториално сътрудничество в рамките на Структурните фондове”.

3.3. Индикативна финансова таблица

Индикативната финансова таблица за реализация на Регионалния план за развитие отразява единствено възможностите за финансиране предоставени по линия на Оперативна програма “Регионално развитие”. Финансовата таблица не покрива всички заложи мерки в стратегическата част, а се ограничава до разполагаемия ресурс в рамките на посочената оперативна програма и примерното разпределение на средствата между 6-те планови района. В представената таблица са заложи и допълнителни средства, които ще бъдат отпуснати от държавния бюджет за подкрепа на районите за целенасочено въздействие. Провеждането на комплексна регионалната политика в съответствие с изведените приоритети и стратегически и специфични цели следва да се разглежда като съвкупност от използването на Структурните фондове чрез различните Оперативни програми.

При разработването на финансовата таблица са отчетени следните фактори:

- Към настоящия момент Република България има уточнена финансова рамка, според която за финансиране на Оперативната програма “Регионално развитие“ са предвидени 1 466 млн. евро.
- Съгласно изискванията на съществуващите регламенти на ЕС за използването на инструментите за регионална политика е необходимо осигуряването на минимум 25% съфинансиране от страна на институцията-получател на средствата. При условията на силна централизация по отношение на фискалната политика, предвидено е съфинансирането да се осигурява чрез републиканския бюджет, като са възможни различни варианти за трансфериране на съфинансиращия компонент до крайните получатели.
- Допълнително се очаква републиканския бюджет да отделя определен ресурс за подпомагане на регионалното развитие чрез различни фондове, като например финансирането на Инвестиционната програма за подкрепа на РЦВ.
- Предвижданията за възможностите на общините да участват със собствени средства при финансиране на дейности за регионално развитие са направени с допускането за увеличение на общинските бюджети чрез реализиране на данъчни приходи и значителен икономически растеж.
- Под други финансови източници се включват хоризонталните програми на ЕС, редица междуправителствени спогодби с финансиращ характер, други донорски инициативи.

Регионален план за развитие на Югозападен район за планиране 2007-2013г.

Таблица № 23 - ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮГОЗАПАДНИЯ РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ 2007-2013 г.								
Приоритет / Година	Общо финансиране (в хил. лева)	Национално съфинансиране					ЕФРР / ОПРР	Други източници
		Общо	Публични източници			Частно финансиране		
			Общо	Републикански бюджет	Общински бюджет			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ОБЩО	1,051,200.000	323,700.000	303,700.000	272,500.000	31,200.000	20,000.000	712,500.000	15,000.000
2007	146,225.000	45,005.000	42,055.000	37,730.000	4,325.000	2,950.000	99,100.000	2,120.000
2008	147,376.042	45,366.042	42,443.125	38,079.583	4,363.542	2,922.917	99,883.333	2,126.667
2009	148,757.292	45,799.292	42,908.875	38,499.083	4,409.792	2,890.417	100,823.333	2,134.667
2010	150,138.542	46,232.542	43,374.625	38,918.583	4,456.042	2,857.917	101,763.333	2,142.667
2011	151,519.792	46,665.792	43,840.375	39,338.083	4,502.292	2,825.417	102,703.333	2,150.667
2012	152,901.042	47,099.042	44,306.125	39,757.583	4,548.542	2,792.917	103,643.333	2,158.667
2013	154,282.292	47,532.292	44,771.875	40,177.083	4,594.792	2,760.417	104,583.333	2,166.667
ПРИОРИТЕТ 1 "Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика"	206,728.000	71,353.000	57,353.000	51,425.000	5,928.000	14,000.000	135,375.000	0.000
2007	28,245.000	9,845.000	7,745.000	6,930.000	815.000	2,100.000	18,400.000	0.000
2008	28,620.542	9,946.583	7,875.750	7,051.458	824.292	2,070.833	18,673.958	0.000
2009	29,071.192	10,068.483	8,032.650	7,197.208	835.442	2,035.833	19,002.708	0.000
2010	29,521.842	10,190.383	8,189.550	7,342.958	846.592	2,000.833	19,331.458	0.000
2011	29,972.492	10,312.283	8,346.450	7,488.708	857.742	1,965.833	19,660.208	0.000
2012	30,423.142	10,434.183	8,503.350	7,634.458	868.892	1,930.833	19,988.958	0.000
2013	30,873.792	10,556.083	8,660.250	7,780.208	880.042	1,895.833	20,317.708	0.000

Регионален план за развитие на Югозападен район за планиране 2007-2013г.

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮГОЗАПАДНИЯ РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ 2007-2013 г.								
Приоритет / Година	Общо финансиране (в хил. лева)	Национално съфинансиране					ЕФРР / ОПРР	Други източници
		Общо	Публични източници			Частно финансиране		
			Общо	Републикански	Общински			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ПРИОРИТЕТ 2 "Развитие на транспортната и инженерно-техническа инфраструктура"	295,148.000	87,023.000	87,023.000	77,975.000	9,048.000	0.000	206,625.000	1,500.000
2007	40,750.000	12,040.000	12,040.000	10,800.000	1,240.000	0.000	28,500.000	210.000
2008	41,162.417	12,154.292	12,154.292	10,898.958	1,255.333	0.000	28,796.875	211.250
2009	41,657.317	12,291.442	12,291.442	11,017.708	1,273.733	0.000	29,153.125	212.750
2010	42,152.217	12,428.592	12,428.592	11,136.458	1,292.133	0.000	29,509.375	214.250
2011	42,647.117	12,565.742	12,565.742	11,255.208	1,310.533	0.000	29,865.625	215.750
2012	43,142.017	12,702.892	12,702.892	11,373.958	1,328.933	0.000	30,221.875	217.250
2013	43,636.917	12,840.042	12,840.042	11,492.708	1,347.333	0.000	30,578.125	218.750
ПРИОРИТЕТ 3 "Подобряване качествата на жизнената среда в населените места и условията на живот"	522,100.000	153,850.000	151,850.000	136,250.000	15,600.000	2,000.000	356,250.000	12,000.000
2007	73,265.000	21,465.000	21,180.000	19,000.000	2,180.000	285.000	50,100.000	1,700.000
2008	73,650.208	21,614.792	21,329.583	19,135.417	2,194.167	285.208	50,331.250	1,704.167
2009	74,112.458	21,794.542	21,509.083	19,297.917	2,211.167	285.458	50,608.750	1,709.167
2010	74,574.708	21,974.292	21,688.583	19,460.417	2,228.167	285.708	50,886.250	1,714.167
2011	75,036.958	22,154.042	21,868.083	19,622.917	2,245.167	285.958	51,163.750	1,719.167
2012	75,499.208	22,333.792	22,047.583	19,785.417	2,262.167	286.208	51,441.250	1,724.167

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮГОЗАПАДНИЯ РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ 2007-2013 г.								
Приоритет / Година	Общо финансиране (в хил. лева)	Национално съфинансиране					ЕФРР / ОПРР	Други източници
		Общо	Публични източници		Частно финансиране			
			Общо	Републикански бюджет		Общински бюджет		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ПРИОРИТЕТ 4 "Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти и развитие на сътрудничеството"	27,224.000	11,474.000	7,474.000	6,850.000	624.000	4,000.000	14,250.000	1,500.000
2007	3,965.000	1,655.000	1,090.000	1,000.000	90.000	565.000	2,100.000	210.000
2008	3,942.875	1,650.375	1,083.500	993.750	89.750	566.875	2,081.250	211.250
2009	3,916.325	1,644.825	1,075.700	986.250	89.450	569.125	2,058.750	212.750
2010	3,889.775	1,639.275	1,067.900	978.750	89.150	571.375	2,036.250	214.250
2011	3,863.225	1,633.725	1,060.100	971.250	88.850	573.625	2,013.750	215.750
2012	3,836.675	1,628.175	1,052.300	963.750	88.550	575.875	1,991.250	217.250
2013	3,810.125	1,622.625	1,044.500	956.250	88.250	578.125	1,968.750	218.750

4. ПРИНЦИПИ НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ

Публичност и прозрачност при подготовка на РПР

Регионалният план за развитие на Югозападен район за планиране е разработен при анализиране и съобразяване със специфичните регионални и локални социално-икономически характеристики на района. Тясното сътрудничество на екипа, разработващ плана за развитие с експертите от областните администрации гарантира постигане на максимален ефект при формулиране приоритетната насоченост на документа и мерките за намеса.

Основните източници за информационно осигуряване на подготовката на плана са:

- Официални статистически издания на Националния статистически институт;
- Националната стратегия за регионално развитие (2005-2015г.);
- Секторни стратегии за развитие;
- Оперативни програми;
- Работна статистика, работни документи и бележки на експертите от екипа, разработващ плана за развитие на Югозападния район за планиране;
- Статистически данни, предоставени от областните администрации;
- Предишни разработки и студии за регионалната социално-икономическа среда, или за групи от отделни фактори и сектори;
- Предишни осъществени планове и проекти на областно или местно ниво, друга информация, достъпна за разработващия екип.

Всички данни, постъпили от различни източници са съгласувани с областните администрации и коригирани в зависимост от последната актуална и меродавна информация, достъпна чрез посочените източници към момента на предаване на Плана за обсъждане.

За целите на осигуряване на публичност и прозрачност и в изпълнение на Закона за регионално развитие се предвижда проекта на плановия документ да бъде разгледан и обсъден на ниво областни администрации, след което да се разгледа и одобри на Съвета за регионално развитие към ЮЗРП. Провеждането на дискусии с експерти е формата за отразяване на специфичните особености на отделните области, осигуряваща отчитане на

потребностите и възможностите за развитие на териториите. При разработването на документа са отчетени и отразени и предвижданията на областните стратегии за развитие на административно-териториалните области от плановия район. По инициатива на местно ниво плана се обсъжда с формациите на гражданското общество, със социалните и икономически партньори.

В заключителната фаза на разработка на плана е извършена предварителна оценка, съгласно предварително определен обхват на оценката и при спазване на принципите на добрата практика за подобен тип документи.

Предписанията и заключенията от предварителната оценка са отразени в окончателния вариант на документа.

След обсъждане и приемане на Регионалния план за развитие от Съвета за регионално развитие, той се внася в Министерство на регионалното развитие и благоустройството за разглеждане от Национален експертен съвет по устройство на територията и регионална политика. Окончателният вариант на плана се внася за приемане от Министерски съвет по предложение от Министъра на регионалното развитие и благоустройството и Министъра на финансите.

Партньорство

Основни партньори на регионалните и местни власти в процеса на подготовка, съгласуване и контрол на Плана за развитие са социалните и икономически партньори на територията на района. Това са Национално сдружение на общините в Република България, Сдружението на югозападните общини, регионални структури на Българската търговско-промишлена палата, Българската стопанска камара, КНСБ, КТ “Подкрепа”, Агенциите за регионално развитие, “Пирински туристически форум” Дирекциите на Националните паркове “Рила” и “Пирин”, Природните паркове “Витоша”, “Рилски манастир” и “Врачански Балкан”.

На Регионалния съвет на ЮЗРП за приемане на плана бяха получени коментари от КНСБ и КТ “Подкрепа” в качеството им на социално-икономически партньори. Писмени становища бяха получени от Института за социални и синдикални изследвания към КНСБ и Регионалната инспекция по околната среда и водите - София. Становищата и коментарите са отразени в Регионалния план за развитие на ЮЗРП по целесъобразност.

Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване и обсъждане, контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност,

ефективност и реалистичност на Регионалния план за развитие. Чрез тях той се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на изпълнителната регионална и местна власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в управлението и процеса на взимане на решения.

Значимият местен частен бизнес играе все по-голяма роля в развитието на гражданските общности, поради своя нарастващ стабилитет, все по-вечето наемна работна ръка, ангажирана в частни компании и възможностите за развитие на съпровождащ бизнес.

Публично-частното партньорство като инструмент за оптимизиране на предоставяните продукти и услуги за обществото следва да бъде широко застъпен в процеса на изпълнение на плана.

5. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ, ОЦЕНКА И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Наблюдението на изпълнението на Регионалния план за развитие е отговорност на Регионалния съвет за развитие и се извършва чрез изготвянето на редовни годишни доклади и заключителен доклад. По решение на органа за наблюдение или по искане на министъра на регионалното развитие и благоустройството могат да се изготвят и доклади за отделен случай или за отделен период, както и по определена тема или специфичен проблем.

Като основен наблюдаващ орган, задачите на Регионалния съвет за развитие включват:

- разглежда и обсъжда индикаторите подходящи за наблюдение на плана;
- периодично извършва преглед на постигнатия напредък по отношение на целите;
- анализира резултатите от изпълнението на мерките и степента на постигане на целите;
- разглежда резултатите от междинната оценка на Регионалния план за развитие;
- разглежда предложения за преразпределение на средствата по мерките;
- предлага промени, свързани с постигането на целите на плана;
- инициира актуализация на плана..

Наблюдението се извършва въз основата на набор от индикатори, които отчитат специфичния характер на подкрепата, целите на плана, социално – икономическата, структурната и екологичната ситуация на Югозападния планов район.

За подпомагане на изпълнението на Регионалния план за развитие се определят и формулират основни (ключови) индикатори въз основа на следните критерии:

- Целесъобразност – да съответстват на общите цели и приоритети;
- Възможност за представяне им в количествено изражение;
- Разбираемост – да се лесни за формулиране, разбиране и агрегиране;
- Аналитичност на показателите – да носят достатъчно информация за извеждане на изводи и вземане на решения.

На основата на така определените критерии за избор, за оценка постигането на главната стратегическа цели при изпълнението на Регионалния план за развитие се формулират следните ключови индикатори, съобразени с определените в

“Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2005-2015 година”:

- Прираст на БВП на човек от населението в региона с 5% средногодишно за периода 2007-2013 година;
- Нарастване на равнището на заетост от 54.1% през 2004 година до над 62% и около 55% за жените;
- Увеличение на средна работна заплата на заетите по сектори от 4 до 6% средно за плановия период;
- Нарастване на населението в ЮЗПР над 2,3 млн. души в края на 2013 година.

Приложеният списък с примерни индикатори за наблюдение и оценка на въздействието са обвързани с целите и приоритетите на плана. Приложеният списък от примерни индикатори за наблюдение се взема предвид при разработването на единната система от индикатори за наблюдение на РПР.

Министърът на регионалното развитие и благоустройството чрез компетентната дирекция от специализираната администрация на МРРБ организира съвместно с Националния статистически институт разработването на единна система от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на РПР, като за конкретния район се използват специфичните за него индикатори.

Списъкът от примерни индикатори е представен по четирите приоритета на Регионалния план за развитие на Югозападния район за планиране. В рамките на всеки приоритет индикаторите са групирани в три групи: индикатори за въздействие, индикатори за резултат и индикатори за продукт.

Примерният списък на индикаторите включва:

Приоритет I. “Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика”

Индикатори за въздействие:

- Създадена или запазена заетост в ЮЗПР след период от 24 месеца / брой и % от всички работни места;
- Увеличение на добавената стойност, генерирана след 24 месеца;
- % на експортните продажби в оборота на консултираните фирми;
- Степен на оцеляване на новите МСП получили финансова и консултантска подкрепа⁴⁴;

⁴⁴ Степен на оцеляване е пропорция на нови фирми, които все още действат след 18 месеца.

- Брой фирми, използващи услугите на регионалните бизнес – центрове след 12 месеца;
- Нарастване на броя на внедрените нови продукти и иновации след 24 месеца;
- Брой на получените патенти от разработените иновации;
- Увеличение на туристическия поток в ЮЗПР след 24 месеца⁴⁵;

Индикатори за резултат:

- Брой на създадените регионални клъстери и мрежи, в т.ч. трансгранични;
- Брой на фирмите, участващи в регионални клъстери;
- Преки частни инвестиции във фирми, финансово подкрепени;
- Размер на инвестициите в бизнесинфраструктура и туризъм;
- Брой фирми, превърнати в нови износители;
- Брой фирми с износ към нови пазари;
- Брой нови фирми, започнали своята дейност;
- Нови нараснали продажби на МСП;
- % създадени или подновени бази/легла;
- Степен на удовлетвореност на клиентите на туристическите фирми (%);
- Средна стойност на туристическия престой (в евро);
- Брой нови туристически продукти за алтернативен туризъм и промоцирането им;
- % на завърналите се (останали да живеят) в плановия район;
- Брой и обем на сключени договори за участие в програми и проекти, свързани със Структурните фондове и Кохезионния фонд;
- % на нарастване на преките инвестиции в района;
- Внедрени съвременни системи за контрол на качеството;
- Брой местни предприятия, заети със субсидирани съвместни изследователски проекти (от тях МСП);
- % на успешно завършените пазарно ориентирани изследователски проекти;
- Нарастване на броя на заетите научноизследователски кадри (брой % от общия брой на заетите кадри – мъже/жени);
- % на комасация на земеделските земи;
- Брой на браншовите организации.

⁴⁵ Туристическия поток се измерва в човеко/дни. Увеличението се измерва в %

Индикатори за продукт:

- Брой консултирани МСП;
- Брой МСП, ползващи финансова подкрепа;
- Брой МСП, включени в трансгранични проекти;
- Брой фирми, които получават финансова подкрепа за закупуване на технологии;
- Брой туристически атракции, създадени/подобвени;
- Брой създадена или подновена база или легла;
- Брой реконструирани хотели;
- Новосъздадени туристически фирми;
- Новосъздадени туристически продукти, наложени на пазара;
- Брой промотирани нови маркетингови инициативи/схеми;
- Брой на проведените инвестициони форуми;
- Изградени и/или подновени туристически информационни/посетителски центрове;
- Брой на възстановените изоставени сгради и съоръжения с възможно стопанско предназначение;
- Брой на изградените технопаркове, бизнесинкубатори и индустриални зони;
- Брой на фирмите, разположени в технопаркове, техноинкубатори и индустриални зони;
- Брой новосъздадени центрове за изследвания и технологии;
- Брой на пазарно ориентирани изследователски проекти получили помощ;
- Брой изградени малки агробизнес центрове в селските райони;
- Брой програми за обучение и преквалификация на човешките ресурси;
- Брой на създадените/подновени борси, търговски центрове и тържища (%).

Приоритет II. “Развитие на транспортната и инженерно-техническата инфраструктура”

Индикатори за въздействие:

- Увеличение на потока превози средства/товари след 12 месеца;
- Увеличение на сигурността (брой пътни произшествия след 12 месеца);
- Дял на енергията, произведена с използване на природен газ, водноелектрическа енергия, вятърна, слънчева, геотермична енергия и енергия генерирана от биомаса от общия обем на използвана в ЮЗПР енергия;

- Подобряване на енергийния и воден баланс в плановия район;
- Въздействие върху околната среда – намаляване на замърсяването и вредните емисии;
- Изградена система за мониторинг на околната среда;
- Изградена система за валоризация и социализация на природното наследство;

Индикатори за резултат:

- Спестено време за пътуване (време за път x брой потребители);
- Спестено време (време за път x обем на товарите);
- % на населението с подобрен транспортен достъп (намаляване на ЕСПЛ⁴⁶);
- Брой домакинства обслужвани от общините при събирането на БО (% от населението);
- Разработени и внедрени системи за интегрирано управление на водните ресурси;
- Относителен дял на пречистените води;
- % отпадни води първично и вторично обработени;
- Дял на канализираните селища;
- Брой домакинства и фирми обслужени от нови или ремонтирани съоръжения
- Територии (% от общата територия), защитени от ерозия, абразия, свлачища и човешка дейност.

Индикатори за продукт:

- Километри от автомагистрали построени или подобрени (% степен от завършването на цялостната мрежа);
- Километри построени и рехабилитирани републикански и общински пътища (% степен от завършването на цялостната мрежа);
- Километри построена и рехабилитирана железопътна инфраструктура, в т.ч на територията на индустриалните зони;
- Брой изградени малки пречиствателни станции и локални пречиствателни съоръжения;
- Капацитет на новоизградените малки пречиствателни станции и съоръжения;
- Населението с непрекъснато водоснабдяване с питейна вода с необходимите качества (%);

⁴⁶ ЕСПЛ се използва за еквивалентна скорост по права линия и измерва лекотата на достъпа от една точка до друга, независимо от разстоянието между двете точки.

- Новоизградени канализационни системи (брой, дължина, капацитет, изразходвани средства);
- Създадени и/или ремонтирани мощности за събиране и рециклирани на отпадъци;
- Квт/ Мвт нови или модернизирани мощности според източника на енергия;
- Километри електроенергийни/газопреносни мрежи построени/модернизирани;
- Брой информационни звена за мониторинг и оценка на биоразнообразието;
- Рекултивация на замърсените и увредените земи (ха);
- Километри изградени горски пътища.

Приоритет III. “Подобряване на условията свързани с качеството на живот”

Индикатори за въздействие:

- Увеличение на добавената стойност, генерирана след 24 месеца;
- Създадена или запазена заетост в ЮЗПР след период от 24 месеца/брой и % от всички работни места;
- Намаляване на безработицата в конкретна група от населението (%);
- Намаляване на преждевременно напусналите училище;
- Нарастване на квалификацията на конкретна група от населението (%);
- Нарастване на производителността на работниците в резултат на повишеното ниво на квалификация (% увеличение на оборота /служителя);
- Намаляване на транспортния поток от превозни средства след 1 година (%);
- Влияние върху околната среда - намаляване на замърсяването и вредните емисии;
- Увеличаване на туристическия поток;
- % на увеличение на броя на организирани спортни и младежки прояви.

Индикатори за резултат:

- Преквалификация (брой бенифициенти получили диплом или сертификат), в т.ч. на лица в неравностойно положение на пазара на труда;
- Увеличение в степента на здравно и социално обслужване на населението (в %);
- Брой безработни, ползващи допълнително консултантски услуги, в т.ч на лица в неравностойно положение;
- Увеличение на бюджета за обучение на МСП (% ръст);
- Брой на МСП, получаващи финансова помощ за обучение (мащаб, тип, продължителност);

- Брой на обслужените потребители (нарастване в % на населението);
- Брой културни събития.

Индикатор за продукт:

- Брой места за продължително професионално обучение;
- Увеличаване на дела на използване на информационните технологии;
- Брой преподаватели/консултанти, повишили своята квалификация;
- Брой предлагане работни места;
- Брой обучителни часове, насочени към ИКТ (часове x обучавани);
- Брой на компютрите на 100 ученици и студенти;
- Брой регионални информационни системи и мрежи за професионално насочване и информация;
- % от завършилите курсове за преквалификация и професионално обучение – ангажирани в местни компании, в т.ч на лица в неравностойно положение;
- Брой изградени и рехабилитирани здравни и образователни заведения;
- Брой проектите за трансгранично сътрудничество по отношение на околната среда;
- Брой разработени стратегии за интегрирано градско развитие на големи градски агломерации;
- Километри изградена и рехабилитирана улична мрежа;
- % на създадени и възстановени зелени площи в големите градски агломерации;
- Брой проекти за укрепване на взаимовръзката между града и прилежащия му регион;
- Брой проекти за оптимизиране на градския обществен транспорт;
- Брой на изградени, модернизирани и реконструирани сгради и обекти на спорта и младежките дейности;
- Брой публично-частни партньорства при стопанисването и управлението на спортни, туристически и младежки обекти;
- Брой модернизирани и реконструирани сгради и обекти на културата;
- Брой природни и културни обекти, получили подкрепа за опазване и експониране.

Приоритет IV. “Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти и развитие на сътрудничеството”

Индикатори за въздействие:

- Увеличаване на общия капацитет в региона за усвояване на средствата от Структурните фондове, Кохезионния фонд и други програми на ЕС;
- Увеличение на добавената стойност генерирана след 24 месеца;
- Въведени “добри практики” свързани с териториалното управление и организацията на публичните услуги в областите и общините от ЮЗРП.

Индикатори за резултат

- Брой и обем на сключени договори за участие в програми и проекти, свързани със Структурните фондове и Кохезионния фонд;
- дял на изпълнените съвместни проекти между регионалната администрация, общинските администрация, частния сектор и неправителствения сектор;
- Брой и обем на сключените договори за участие в интегрирани програми за развитие;
- % на МСП, доволни от получените услуги.

Индикатори за продукт:

- Брой проекти, получили техническа помощ за подготовката им;
- Усвоени средства по Структурните и Кохезионния фонд;
- Брой разработени регионални информационни системи за осигуряване на процеса на управление;
- Брой публични услуги предоставяни по електронен път;
- Брой служители, преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол и прилагане на интегрирани системи за развитие;
- Брой разработени съвместни проекти между регионалната администрация, общинската администрация, частния сектор и неправителствения сектор;
- Брой експерти и специалисти, преминали обучение по управление и финансиране на проекти;
- Брой проекти и инициативи за трансгранично сътрудничество;
- Брой на общини, включени в проекти на транснационално сътрудничество;

Плановият документ подлежи на предварителна, междинна и последваща оценка. Оценките за изпълнението на РПР се извършват от независими оценители.

Предварителната оценка на Плана за развитие на Югозападния район за планиране се извършва съгласно чл.33 от Закона за регионално развитие, като оценката е извършена в съответствие с Регламент 1260/1999 на ЕС.

В контекста на Плана за развитие на Югозападния район за планиране предварителната оценка има няколко цели:

- оценка на това дали планът като цяло успява да идентифицира основните приоритети и проблеми, с които се сблъсква региона;
- оценка на това дали планът има добре дефинирани стратегически цели, и приоритети и дали отразяват информирано мнение за това дали те са релеванти и постижими;
- принос за количествено определяне на целите и за създаване на основа за мониторинга и бъдещи оценки;

Предварителната оценка на Плана за развитие на Югозападния район за планиране е изготвена от ЕТ “Си Ем Ри Консултинг – Ангел Мирчев”. При изготвяне на оценката на плана, мнения и препоръки са изказани от независими експерти в областите: социално-икономическо въздействие, екология и информационни технологии и иновации. Въз основа на целите и задачите на предварителната оценка, експертният екип е достигнал до следните заключения:

- Анализът на социално-икономическото състояние успява успешно да открие основните проблеми и приоритети пред Югозападния район за планиране, като екипът е успял да запази фокуса върху анализирания регион;
- Успешно са изведени силните и слабите страни, възможностите и заплахите въз основа на резултатите от анализа на социално-икономическата среда;
- Стратегическите цели и приоритети са успешно съгласувани съобразно спецификата на Югозападния район, като планираното развитие на региона се базира на използването на потенциала и уникалните конкурентни предимства и преодоляване на идентифицираните слабости;
- Заложените приоритети, специфични цели и мерки в Плана за развитие на Югозападния район за планиране кореспондират с разработените със стратегическите и планови документи на национално ниво, успешно са спазени принципите и целите на европейската политика, свързани с конвергенция, регионална конкурентноспособност заетост и териториално сътрудничество;

- Богатият набор от индикатор ще позволи извършването на мониторинг през целия планов период, което позволява показатели за ефективност и ефикасност да се изчисляват на всеки етап от изпълнението на плана, по отношение на продукт, резултат и въздействие.

В оценката на екипа, изготвил предварителната оценка на Плана за развитие на Югозападния район за планиране се обобщава, че плановият документ е разработен в съответствие със Закона за регионално развитие, Наредбата за условията и реда за приемане, финансиране и изпълнение на стратегиите, плановете и програмата за регионално развитие. Спазени са изискванията на одобрените от Министъра на регионалното развитие “Методически указания за разработване на регионални планове за развитие”.

Въз основа на това се констатира, че документа отговаря на националната и европейска политика в сферата на регионалното развитие, като успешно е осигурено съответствие на стратегическите цели и приоритети с принципите и целите на Структурните фондове и Кохезионния фонд.

За периода на действие на Плана ще се разработят две оценки – междинна и последваща. Междинната оценка включва:

- оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
- оценка на степента на постигане на съответните цели;
- оценка на използването на финансовите ресурси и процедурите за управление и наблюдение.

На основата на изводите от междинната оценка на РПР, чрез актуализация на плана могат да бъдат коригирани мерките, както и да бъдат преразпределени средства между тях спрямо първоначалната индикативна финансова таблица.

След изтичане периода на действие на Регионалния план за развитие и на основата на резултатите от междинната оценка се извършва последваща оценка.

Последващата оценка отчита целия период 2007- 2013 година и включва:

- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- оценка на общото въздействие;
- анализ на положителните и отрицателните фактори при изпълнението на плана;
- оценка на степента на постигане на целите и устойчивост на резултатите;
- изводи и препоръки относно прилагане на политиката за регионално развитие.

Препоръчително е междинната и последваща оценка да се извърши чрез възлагане на независими консултанти.

Резултатите от последващата оценка и анализа на социално-икономическите фактори се вземат предвид при разработването на плана за следващия период на планиране.

Мерки за наблюдение и контрол при прилагане Регионалния план за развитие на Югозападен район за планиране

Компоненти и фактори на околната среда	Мерки	Срокове	Отговорност
Въздух	Контрол на емисиите в атмосферния въздух в населените места и индустриалните зони	Ежемесечно или съгласно утвърдени планове	Общините РИОСВ ИАОС РИОКОЗ

Компоненти и фактори на околната среда	Мерки	Срокове	Отговорност
Повърхностни и подземни води	Контрол на водоползването за индустриални нужди и питейно-битово водоснабдяване	Ежегодно	МРРБ ВиК дружества Басейнови дирекции РИОКОЗ
	Контрол върху ползването на водните обекти	Постоянно	Басейновите дирекции РИОКОЗ
	Контрол върху експлоатацията на санитарно-охранителните зони	Постоянно	Областни и Общински администрации
	Мониторинг на повърхностните и подземните води	На тримесечие или съгласно утвърдени планове	ИАОС
	Контрол върху проводимостта на речните легла във връзка с предотвратяване на наводнения и аварии	Постоянно	Областни и Общински администрации Басейновите дирекции
Земи и почви	Мониторинг на почвите в съседство с нови индустриални обекти	Ежегодно или съгласно утвърдени планове	Възложители на инвестиционни предложения
	Мониторинг на почви	Ежегодно или съгласно утвърдени планове	ИАОС
	Прилагане на добри земеделски практики	Постоянно	Общините
Ландшафт	Контрол по изпълнение на рекултивационни мерки след строителство на нови обекти и ремонти на пътища и магистрали	Постоянно	Областни и Общински администрации

Компоненти и фактори на околната среда	Мерки	Срокове	Отговорност
Биоразнообразие и защитени територии	Контрол по спазване на изискванията на Закона за биологичното разнообразие и Закона за защитените територии Рекреационно натоварване на зоните	Преди одобряване и по време на изграждане на обектите Постоянен	РИОСВ Дирекция на Национален парк "Рила" Дирекция на Национален парк "Пирин" Регионални структури на МЗГ Общините Общините
Отпадъци	Контрол за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци	Постоянно	Общините РИОСВ
Шум и вибрации	Мониторинг на шумови нива	При строителство на нови обекти По време на експлоатация - годишно или съгласно утвърдени планове	ИАОС РИОКОЗ Общините
Културно наследство	Наблюдение от археолози и специалисти при изкопни работи за наличие на паметници	По време на извършване на изкопни работи	Общините Техническите ръководители на обекти НИПК

За всяка календарна година възложителят на плана организира и контролира изготвянето на доклад по наблюдението и контрола при прилагането на плана, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или отстраняване на екологичните щети в резултат на прилагането на плана, който да представя в МОСВ не по-късно от 30 април на всяка следваща година.

6. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение №1. Административна карта на Югозападния район за планиране

Приложение №2. Население и територия по области и общини в ЮЗРП

Приложение №3. Резервати в Югозападния район за планиране

Приложение №4. Находища на минерални води в Югозападния район за планиране

Приложение № 5. Транспортна мрежа в Югозападния район за планиране

Приложение №6. Пътна мрежа в ЮЗРП според класа на пътя и по вид настилки

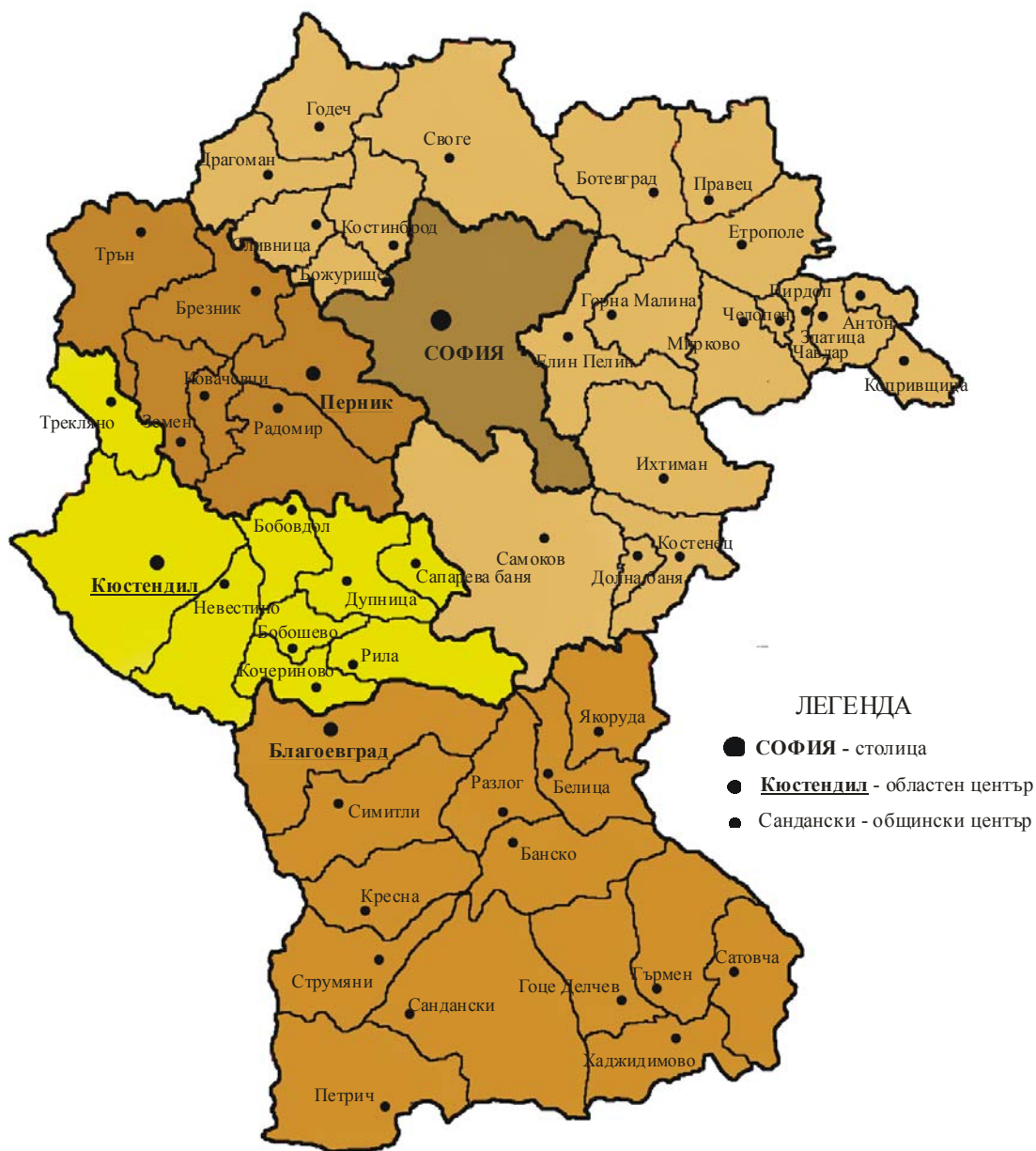
Приложение №7. Население по степен на образование, по области и общини в ЮЗРП

Приложение № 8. Равнище на безработица по области и общини в ЮЗРП за периода 1999-2003г.

Приложение №9. Нетни приходи от продажби на предприятията на един жител за периода 1999-2003г. по области и общини в ЮЗРП

Приложение №10. Райони за целенасочено въздействие в ЮЗРП

Приложение №1. Административна карта на Югозападния район за планиране

Приложение №2. Население и територия по области и общини в ЮЗРП

	Население към 31.12.					Територия към 31.12.2000г. (кв.км)
	1999 г	2000 г	2001 г	2002 г	2003г	
БЪЛГАРИЯ	8190876	8149468	7891095	7845841	7801273	111002
ЮЗРП	2142700	2143110	2097781	2104208	2110036	20306
%	26,16	26,30	26,58	26,82	27,05	18,29
Област Благоевград	345138	343918	339790	336988	335638	6449
Банско	13574	13471	13837	13542	13394	476
Белица	11483	9748	9604	9558	9539	294
Благоевград	80094	79312	78343	77713	77346	620
Гоце Делчев	32716	32745	32480	32309	32136	330
Гърмен	14697	14620	14851	14709	14705	388
Кресна	6568	6432	6105	6006	5948	345
Петрич	56955	57490	57553	57489	57450	650
Разлог	20631	22218	21866	21783	21652	440
Сандански	43407	43442	42853	42487	42475	998
Сатовча	18277	18265	17770	17635	17576	333
Симитли	16488	16353	15919	15606	15531	553
Струмяни	7261	7038	6729	6633	6564	355
Хаджидимово	11966	11870	10830	10609	10551	328
Якоруда	11021	10914	11050	10909	10771	339
Област Кюстендил	170559	168973	160702	158746	156376	3052
Бобов дол	13645	13300	11621	11373	11129	206
Бобошево	4186	4031	3591	3510	3515	135
Кочериново	6746	6419	6345	6237	6220	182
Кюстендил	72465	71988	70010	69034	67723	959
Невестино	5098	4774	4261	4032	3919	440
Рила	4203	4176	3804	3767	3795	361
Сапарева баня	9338	9293	8818	8726	8630	181
Дупница	53364	53572	51161	51026	50250	329
Трекляно	1514	1420	1091	1041	1195	258

Област Перник	153321	151769	148251	146431	144104	2394
Брезник	9252	8953	8433	8361	8256	404
Земен	4594	4400	4063	3972	3980	254
Ковачевци	2500	2327	2088	2022	2263	138
Перник	104949	104720	103870	102790	101012	484
Радомир	25517	25027	24308	23776	23132	540
Трън	6509	6342	5489	5510	5461	573
Софийска област	262151	256270	270459	267879	264988	7062
Божурище	6246	6106	7952	7970	7946	143
Ботевград	36094	35373	35680	35214	34625	519
Годеч	6575	6397	6500	6409	6278	375
Горна Малина	6157	5807	6906	6888	6921	295
Драгоман	6258	6049	6503	6381	6276	324
Елин Пелин	20124	19473	23826	23809	23595	433
Етрополе	14440	14196	13658	13501	13398	372
Ихтиман	17241	16978	19186	19038	19026	542
Копривщица	2758	2655	2643	2599	2557	139
Костенец	15497	15213	15013	14849	14623	302
Костинброд	17324	17007	17786	17720	17630	254
Правец	10084	9802	8861	8802	8962	317
Самоков	41056	40319	41884	41199	40525	1210
Своге	23543	22944	25036	24807	24451	869
Сливница	10893	10687	10299	10242	10064	187
Златица	6052	5945	6627	6497	6367	163
Антон	1630	1595	1799	1796	1776	76
Пирдоп	9296	9086	9301	9196	9108	152
Мирково	3397	3265	3131	3087	3023	208
Чавдар	1347	1312	1403	1402	1405	71
Челопеч	1380	1297	1719	1694	1696	44
Долна баня	4759	4764	4746	4779	4736	67
Област София-град	1211531	1222180	1178579	1194164	1208930	1349
Столична	1211531	1222180	1178579	1194164	1208930	1349

Приложение №3. Резервати в Югозападния район за планиране

Наименование	Категория	Площ (ха)	Разположение
Али ботуш (Славянка)	Резерват	1 628.0	община Сандански, област Благоевград
Баюви дупки (Джинджерица)	Резерват	2873.0	община Разлог, област Благоевград
Бистришко бранище	Резерват	1061.6	Столична община, област София град
Богдан	Поддържан резерват	114.8	община Копривщица, област София
Габра	Поддържан резерват	89.5	община Невестино, област Кюстендил
Ибър	Резерват	2248.6	община Костенец, област София
Конгура	Резерват	1312.0	община Петрич, област Благоевград
Конски дол	Поддържан резерват	32.5	община Сатовча, област Благоевград
Ореляк	Резерват	850.0	община Гоце Делчев, област Благоевград
Острица	Поддържан резерват	136.3	община Перник и община Радомир, област Перник
Парангалица	Резерват	1487.8	община Благоевград, област Благоевград
Риломанастирска гора	Резерват	3445.6	община Рила, област Кюстендил
Скакавица	Резерват	83.0	община Рила, област Кюстендил
Соколата	Резерват	211.0	община Струмьяни, област Благоевград
Тисата	Резерват	574.5	община Кресна, област Благоевград
Торфено бранище	Резерват	784.1	Столична община, област София град
Тъмната гора	Поддържан резерват	30.2	община Гърмен, област Благоевград
Училищна гора	Поддържан резерват	128.7	община Ботевград, област София
Централен Рилски	Резерват	12393.7	община Самоков, област София
Черна река	Резерват	190.0	община Кюстендил, област Кюстендил

Приложение №4. Находища на минерални води в Югозападния район за планиране

Находища на минерална вода	Приложение на минералните води ⁴⁷	Общ дебит l/s	Температура на водата °C	Топлинна мощност		Еквивалентно гориво	
				P			
				θ' 40°C	θ'' 15°C	θ' 40°C	θ'' 15°C
				kW (kJ/s)		t/365d	
Банско	БЛП, КБ, ПБ, БН	3	17-22	-	56	-	43
Баня (Гулийна баня)	БЛП, ХБ, Ор, ПБ, БН	84	54	4916	13694	3697	10201
Бачево	БН, ХБ,	2.4	26	-	110	-	83
Белица	КБ	4	26	-	184	-	138
Благодеевград	БЛП, ХБ, КБ, ПБ	8	56	536	1371	403	1034
Благодеевград-Запад	ПБ, Т	1.66	48-52	57	230	44	176
Влахи		0.21	23	-	7	-	5
Г. Делчевски бани		78	25-43				
Рупите	БЛП, ХБ, КБ, ПБ,	15	74	2135	3705	1608	2791
Г.Брезница	ПБ, ХБ, КБ	2.0	28-36.6	-	169	-	127
Градешница	ПБ, ХБ, КБ	8.3	20-68	443.5	1156	334	870
Добринище	БЛП, КБ, Б, ПБ,	13.14	33-40	-	1181		
Долно Осеново	ПБ, ХБ, КБ	11	50	460	1612	347	1215
Елешница, Св.Варвара	ПБ, Ор, ХБ	5	74-79	763	1285	574	967
Елешница, р.Златарица	Б, КБ	27.0	38.5	-	2652	-	1995

⁴⁷ Съкращенията са както следва: **БЛП** - балнеолечение и профилактика; **ХБ** - хигиенни бани; **КБ** - комунално битови нужди (битово водо- и топлоснабдяване); **ПБ** – плувни басейни, рекреация и спорт; **Б** – бутилиране на натурални мин.води; **БН** – безалкохолни напитки; **П** – обществени перални; **Ор** – отопление на оранжерии; **Ос** – отопление сгради; **Т** – технологични (промишлени нужди)

Регионален план за развитие на Югозападен район за планиране 2007-2013г.

Катунци		2.0	27.0	-	100	-	76
Кромидово	БН, ПБ, ХБ	3	51	138	451	104	340
Левуново	ХБ, КБ, Ор	16	81-86	2913	4588	2194	3456
Марикостиново	БЛП, ХБ, Ор	21.7	52-62	1836	4106	1383	3083
Мусомище	БН, КБ, ПБ	до 1000	22				
Огняново	БН, ПБ	56	41	234	6086	176	4578
Ощава	ХБ, КБ	5	40-56	147	671	112	506
Право бърдо	КБ, ХБ	0.8	18	-	10	-	7
Рила		0.2	27.5	-	10	-	8
Сандански	БЛП, КБ, ПБ, ХБ	19	81	3261	5090	2456	3835
Симитли	ХБ, КБ, Ор	22.84	50-61	1533	39200	1156	2952
Слатино	КБ, ПБ	6.82	20-25.5	-	211	-	159
Спатово		4.0	37.0	-	367,84	-	277
Стоб		0.8	23	-	27	-	20
Хотово	БН, ПБ, ХБ	3.0	38.0	-	288,42		217
Якоруда	КБ, ПБ, ХБ	26.0	42.0	217	2934		
Кюстендил	БЛП, ПБ, БН, Ор, ХБ	23.14	73.0-75.0				
Дупница		0.34	29.5	-	21	-	17
Невестино	КБ, ПБ, БН, ХБ,	41.0	25.2				
Сапарева баня	БЛП, ПБ, Ор, Ос	16.82	35-98	3669	5413	2871	4078
Банкя (Трънска)	БН, ПБ, КБ	36	20	-	752	-	566
Долни Раковец	БН, ПБ,	20	21-31	-	920	-	692
Перник, Бялата вода	Б, БН, ПБ	3.3	27	-	166	-	125
Рударци	БЛП, БН, ПБ	6.39	28.6	-	363	-	273
Белчински бани	БЛП, БН, ПБ, ХБ, КБ	10.30	40.0	-	1076	-	810
Долна баня	ПБ, ХБ, КБ	11.6	62.0	1067	2279	802	1714

Костенец (Курорт Г. Димитров)	БЛП, БН, ПБ, ХБ, КБ	15.0	46.0	376	1944	283	1462
Момин проход	БЛП, ПБ, ХН, КБ	14.85	64.0	1490	3042	1121	2288
Пчелински бани	БЛП, ПБ, Ор, ХН, КБ	6.16	72.0	824	1468	620	1104
Банкя	БЛП, Б, БН, ПБ, ХН	26.5	36.5 (30-38)	-	2382	-	1791
Биримирци	Б	5	31	-	334	-	252
Горна баня	БЛП, Б, БН, ПБ, КБ	7.5	33.0	-	564	-	425
Горни Богров	БН, ПБ	2	46	50	259	37,73	195
Железница	БН, ПБ	16.53	31.0	-	1106	-	832
Илиенци	Б, БН	3.0	45.0	63	376	47,16	283
Княжево	БЛП, Б, БН, ПБ, КБ	7.425	21-36.0	-	419	-	315
Мрамор	Б, БН, ПБ, ХН	3	41	13	326	9	245
Кв. Надежда		3.5	53.5	198	563	149	424
Нови Искър - Ал. Войков	Б, БН	1.0	36.0	-	88	-	66
Нови Искър - Гниляне	Б, БН	0.5	40.0	-	52	-	39
Овча купел	БЛП, ПБ	4.5	31.5	-	310	-	234
Панчарево	БЛП, БН, ПБ, КБ	14.7	39-48.0	215	1751	162	1317
Световрачене	БН, ПБ	6.0	45.0	125	752	94	566
София-център	БЛП, Б, БН, ПБ	19.2	46.0	482	2488	362	1872
София-кв.Свобода	БЛП, БН, ПБ, ХН	7.0	50.0	293	1024	220	770
София-кв.Лозенец	БН, КБ	15.0	48.0	502	2069	377	1556
Требич	Б, БН, ПБ, ХН	1.0	52.0	50	155	38	116
Чепинци	Б, БН, ПБ	5.14	50.0	215	752	162	566

Приложение № 5. Транспортна мрежа в Югозападния район за планиране

Приложение №6. Пътна мрежа в ЮЗРП според класа на пътя и по вид настилки

Клас път	Район за планиране и области	1999 година	2000 година	2001 година	2002 година	2003 година
ОБЩО	България	37288	37301	37296	19280	19265
	%	18.43	18.44	18.44	17.01	16.95
	Югозападен район	6874	6878	6878	3279	3266
автомагистралаи	България	324	324	328	328	328
	%	30.86	36.42	35.98	35.98	35.98
	Югозападен район	100	118	118	118	118
	Благоевград	0	0	0	0	0
	Кюстендил	0	0	0	0	0
	Перник	0	0	0	0	0
	София град	0	0	0	0	0
София	100	118	118	118	118	
първокласни	България	3010	3011	3012	3012	2961
	%	20.43	20.46	20.45	20.45	20.77
	Югозападен район	615	616	616	616	615
	Благоевград	87	87	87	87	87
	Кюстендил	86	86	86	86	85
	Перник	79	80	80	80	80
	София град	0	0	0	0	0
София	363	363	363	363	363	
второкласни	България	3819	3832	3827	3827	4012
	%	16.23	16.18	16.20	16.20	15.43
	Югозападен район	620	620	620	620	619
	Благоевград	155	155	155	155	153
	Кюстендил	54	54	54	54	54
	Перник	66	66	66	66	66
	София град	0	0	0	0	0
София	345	345	345	345	346	
третокласни	България	11866	11897	11894	12113	11964
	%	15.72	15.68	15.68	15.89	16.00
	Югозападен район	1865	1866	1865	1925	1914
	Благоевград	407	407	407	417	426
	Кюстендил	442	442	442	448	438
	Перник	379	379	379	385	394
	София град	0	0	0	0	0
София	637	638	637	675	656	
четвъртокласни	България	18269	18237	18235	0	0
	%	20.11	20.06	20.07	0.00	0.00
	Югозападен район	3674	3658	3659	0	0
	Благоевград	1088	1088	1088	0	0
	Кюстендил	634	634	634	0	0
	Перник	545	544	544	0	0
	София град	0	0	0	0	0
София	1407	1392	1393	0	0	

Вид настилка	Район за планиране и области	1998	1999	2000	2001	2002
Обща дължина	България	37261	37288	37301	37296	19280
	%	18.46	18.43	18.44	18.44	17.01
Обща дължина	Югозападен район	6877	6874	6878	6878	3279
асфалтова настилка	България	32921	32984	33019	33039	18753
	Югозападен район	5903	5775	5783	5783	3172
	Благоевград	1392	1393	1395	1395	659
	Кюстендил	933	933	934	934	518
	Перник	936	936	937	937	508
	София град	0	0	0	0	0
паважна настилка	България	181	175	174	170	83
	Югозападен район	59	58	57	57	2
	Благоевград	0	0	0	0	0
	Кюстендил	0	0	0	0	0
	Перник	14	14	13	13	0
	София град	0	0	0	0	0
	София	45	44	44	44	2
трошено-каменна настилка	България	980	925	912	915	145
	Югозападен район	196	196	196	196	16
	Благоевград	68	68	68	68	0
	Кюстендил	54	54	54	54	13
	Перник	0	0	0	0	0
	София град	0	0	0	0	0
	София	74	74	74	74	3
баластрена настилка	България	238	232	230	222	27
	Югозападен район	131	132	129	129	21
	Благоевград	40	40	38	38	0
	Кюстендил	50	50	49	49	21
	Перник	0	0	0	0	0
	София град	0	0	0	0	0
	София	41	42	42	42	0

Приложение №7. Население по степен на образование, по области и общини в ЮЗРП

	Население по степен на образование към 01.03.2001 г.							
	Висше	Полу-висше	Средно	Основно	Под основно	Неграмотни	Дете	Непоказано
БЪЛГАРИЯ	716863	333671	2826821	2049443	1372722	132888	471686	24807
ЮЗРП	307882	97 475	833 274	430222	288345	16646	116986	6791
%	42,95	29,21	29,48	20,99	21,01	12,53	24,80	27,38
Област								
Благоевград	20 432	11 147	115 644	94 124	71 186	5 599	22 382	659
Банско	902	547	4 883	4 137	2 622	98	766	25
Белица	267	235	2 037	3 020	2 871	394	767	29
Благоевград	9 362	3 061	33 961	16 012	10 646	482	4 412	197
Гоце Делчев	1 890	1 152	10 219	10 121	6 493	285	2 358	53
Гърмен	270	250	3 107	5 330	4 112	484	1 358	23
Кресна	166	128	2 014	1 860	1 660	68	348	11
Петрич	2 606	1 917	19 212	15 762	12 902	1 279	3 921	90
Разлог	1 140	898	8 173	6 021	4 278	191	1 343	37
Сандански	2 106	1 812	15 493	11 046	9 186	765	2 608	93
Сатовча	517	334	4 554	6 314	4 438	252	1 459	21
Симитли	413	267	4 891	5 427	3 703	194	1 116	38
Струмяни	103	83	1 428	2 097	2 302	416	387	13
Хаджидимово	292	263	3 055	3 557	2 817	198	729	15
Якоруда	398	200	2 617	3 420	3 156	493	810	14
Област								
Кюстендил	9 800	7 293	62 121	43 345	29 022	2 010	8 417	526
Бобов дол	225	223	4 038	4 104	2 359	155	622	29
Бобошево	43	103	961	1 409	996	60	113	10
Кочериново	148	181	1 934	2 328	1 633	88	276	19
Кюстендил	5 354	3 189	28 624	17 251	11 232	967	3 708	248
Невестино	27	90	927	1 800	1 401	112	88	21
Рила	144	135	1 257	1 219	844	64	163	18
Сапарева баня	276	304	3 249	2 596	1 954	95	493	14
Дупница	3 576	3 024	20 764	12 265	8 291	459	2 934	158
Трекляно	7	44	367	373	312	10	20	9
Област Перник	9 456	4 822	60 967	42 098	23 891	881	7 315	402
Брезник	186	258	2 893	3 080	1 694	54	338	29

Земен	104	100	1 270	1 535	942	32	141	15
Ковачевци	30	52	606	1 047	353	12	39	16
Перник	8 134	3 636	45 367	26 491	15 020	434	5 322	221
Радомир	874	585	9 105	8 125	4 513	238	1 232	82
Трън	128	191	1 726	1 820	1 369	111	243	39
Област София	12 665	9 904	100 103	80 005	49 703	3 506	16 534	820
Божурище	541	329	3 210	2 154	1 274	30	427	20
Ботевград	2 491	1 603	14 222	9 033	5 772	362	2 345	111
Годеч	209	235	2 260	2 427	1 115	43	295	20
Горна Малина	129	167	2 205	2 861	1 287	36	362	15
Драгоман	179	131	2 111	2 385	1 441	66	284	35
Елин Пелин	1 045	784	9 232	7 498	4 039	153	1 275	46
Етрополе	714	599	5 429	3 697	2 299	74	888	33
Ихтиман	620	607	5 950	5 220	4 810	460	1 588	48
Копривщица	103	101	1 043	786	458	3	165	10
Костенец	670	629	5 719	4 348	2 805	102	828	41
Костинброд	815	618	6 866	5 553	2 947	126	1 020	70
Правец	557	302	2 871	2 819	1 691	140	584	31
Самоков	2 148	1 510	15 021	11 192	8 342	1 321	2 645	134
Своге	734	873	9 139	8 556	4 454	174	1 393	86
Сливница	419	380	4 310	2 981	1 742	64	494	32
Златица	321	252	2 502	1 886	1 147	38	513	30
Антон	47	45	693	588	302	4	126	1
Пирдоп	557	447	3 805	2 497	1 335	88	597	26
Мирково	82	79	933	1 197	705	24	149	10
Чавдар	32	43	485	467	301	13	81	0
Челопеч	83	46	653	546	254	13	111	4
Долна баня	169	124	1 444	1 314	1 183	172	364	17
Област София град	255	529	64 309	494 439	170 650	114 543	4 650	62 338
Столична община	255	529	64 309	494 439	170 650	114 543	4 650	62 338
								4 384

Приложение № 8. Равнище на безработица по области и общини в ЮЗРП за периода 1999-2003г.

	Равнище на безработица (%)				
	1999 г	2000 г	2001 г	2002 г	2003 г
БЪЛГАРИЯ	15,97	17,86	17,32	16,27	13,52
ЮЗРП	12,46	13,65	14,16	13,60	11,56
Област Благоевград	18,53	19,23	18,26	16,14	12,24
Банско	12,61	14,65	11,77	11,15	7,32
Белица	35,27	47,64	49,53	41,45	35,49
Благоевград	11,85	12,43	10,51	10,42	6,22
Гоце Делчев	15,37	12,22	12,52	12,91	8,42
Гърмен	26,82	20,33	22,26	15,98	12,71
Кресна	14,72	15,10	10,74	9,91	8,15
Петрич	12,68	12,65	10,65	9,30	6,66
Разлог	16,19	20,12	15,84	12,42	9,18
Сандански	10,89	11,32	9,08	7,73	5,99
Сатовча	16,28	10,68	13,06	8,83	7,13
Симитли	13,88	14,05	13,72	15,92	9,86
Струмяни	18,74	19,56	17,50	17,08	10,90
Хаджидимово	17,31	11,02	12,78	12,74	9,49
Якоруда	36,74	47,39	45,74	40,07	33,79
Област Кюстендил	12,41	14,29	13,51	13,48	12,81
Бобов дол	5,84	7,15	7,24	12,11	9,40
Бобошево	9,24	12,09	10,51	12,95	11,73
Кочериново	13,47	14,81	12,14	12,01	10,35
Кюстендил	17,28	20,64	19,47	17,74	13,04
Невестино	19,20	20,75	21,07	16,95	15,48
Рила	10,12	10,88	9,69	10,61	11,04
Сапарева баня	13,67	17,45	16,76	14,80	13,53
Дупница	11,25	14,54	13,75	12,95	11,52
Трекляно	11,63	10,30	10,96	11,20	19,20
Област Перник	14,94	16,06	18,74	18,47	16,32
Брезник	13,31	17,84	17,51	20,96	18,16
Земен	11,78	10,13	14,95	16,63	12,69
Ковачевци	12,93	11,78	21,38	14,43	14,26

Перник	11,31	12,77	12,99	13,16	9,78
Радомир	14,97	17,53	16,93	16,80	14,67
Трън	25,34	26,30	28,66	28,83	28,39
Област София	12,20	14,20	15,75	15,47	12,90
Божурище	5,42	6,90	7,43	8,21	7,46
Ботевград	10,65	11,51	13,97	11,65	8,23
Годеч	13,15	12,24	14,68	15,88	12,41
Горна Малина	9,19	11,70	12,97	13,47	9,53
Драгоман	13,89	15,54	13,37	16,77	12,38
Елин Пелин	10,80	12,20	13,22	11,04	8,06
Етрополе	13,85	14,40	13,10	13,61	10,57
Ихтиман	21,92	26,50	27,58	20,66	18,98
Копривщица	11,63	12,65	15,99	16,91	15,75
Костенец	11,25	14,81	15,13	16,67	14,63
Костинброд	10,19	10,12	10,64	11,08	7,91
Правец	16,11	22,92	23,54	19,20	12,55
Самоков	18,17	22,70	25,18	25,20	20,02
Своге	9,82	11,94	12,83	15,57	9,83
Сливница	12,76	13,81	13,45	14,63	8,81
Златица	10,28	10,08	11,89	11,59	10,13
Антон	9,42	12,48	13,10	13,80	14,41
Пирдоп	10,31	11,65	13,81	13,52	11,24
Мирково	9,56	11,90	12,93	9,45	13,57
Чавдар	7,64	10,24	16,10	15,49	19,19
Челопеч	5,61	6,28	11,88	15,37	12,33
Долна баня	26,85	29,86	33,73	30,52	25,87
Област София град	4,20	4,47	4,56	4,45	3,52
Столична община	4,20	4,47	4,56	4,45	3,52

Приложение №9. Нетни приходи от продажби на предприятията на един жител за периода 1999- 2003г. по области и общини в ЮЗРП

	Нетни приходи от продажби на един жител (в хил. лева)				
	1999 г	2000 г	2001 г	2002 г	2003 г
БЪЛГАРИЯ	5,99	7,73	8,90	10,11	11,17
ЮЗРП	205,09	290,79	291,63	307,12	360,29
%	3424,8	3763,3	3276,4	3038,6	3226,7
Област Благоевград	27,05	28,82	31,92	36,10	43,25
Банско	1,79	2,01	2,06	2,43	2,47
Белица	0,85	0,69	0,82	0,76	0,92
Благоевград	7,34	7,60	8,46	8,69	9,77
Гоце Делчев	2,47	2,47	2,91	3,49	4,65
Гърмен	0,50	0,42	0,25	0,53	0,60
Кресна	1,69	1,36	1,39	1,83	2,47
Петрич	2,99	3,31	3,68	4,66	5,40
Разлог	2,18	2,95	3,06	3,78	4,84
Сандански	2,73	3,25	3,69	4,03	4,71
Сатовча	0,74	0,57	0,88	0,94	1,11
Симитли	1,26	1,41	1,48	1,28	1,54
Струмяни	0,99	1,26	1,25	1,26	1,75
Хаджидимово	0,75	1,08	1,42	1,68	1,99
Якоруда	0,77	0,45	0,57	0,76	1,04
Област Кюстендил	20,62	21,90	28,90	27,42	31,23
Бобов дол	12,09	11,72	16,49	15,55	18,29
Бобошево	0,56	0,78	0,67	0,38	0,43
Кочериново	0,97	0,65	0,51	0,39	0,43
Кюстендил	2,57	3,00	3,47	3,43	3,52
Невестино	0,40	0,32	0,53	0,69	0,97
Рила	0,28	0,19	0,72	0,53	0,42
Сапарева баня	0,50	0,62	0,71	0,80	0,87
Дупница	2,76	4,02	4,84	5,00	5,65
Трекляно	0,49	0,58	0,96	0,64	0,65
Област Перник	8,16	9,69	12,92	13,19	15,33
Брезник	0,79	1,13	1,39	1,26	1,24
Земен	0,87	0,88	1,19	1,26	1,44
Ковачевци	0,30	0,35	0,39	0,37	0,33
Перник	3,83	4,67	6,31	6,60	8,42

Радомир	2,02	2,22	3,09	3,06	3,07
Трън	0,35	0,44	0,54	0,64	0,82
Област София	134,06	209,46	191,01	199,01	236,50
Божурище	3,59	3,51	3,49	3,53	3,70
Ботевград	2,72	3,47	4,57	6,26	8,20
Годеч	2,15	3,16	3,78	3,31	3,36
Горна Малина	1,65	1,77	1,94	1,72	1,64
Драгоман	4,31	3,85	4,64	5,11	6,55
Елин Пелин	3,14	5,62	4,78	5,37	6,08
Етрополе	3,32	2,85	3,43	3,38	2,93
Ихтиман	2,06	4,50	4,43	4,13	3,54
Копривщица	1,27	1,85	2,52	3,01	2,68
Костенец	2,80	2,83	5,96	5,30	5,24
Костинброд	10,98	14,76	17,22	14,17	19,10
Правец	1,82	1,68	1,47	1,79	1,78
Самоков	2,52	2,61	3,19	3,15	3,92
Своге	4,48	5,40	6,76	7,79	8,26
Сливница	1,10	1,65	1,94	2,97	3,15
Златица	2,04	2,42	3,13	2,69	2,41
Антон	1,35	1,71	1,91	1,71	2,37
Пирдоп	18,96	46,43	31,91	35,17	55,02
Мирково	33,49	46,34	49,70	43,94	50,44
Чавдар	0,15	0,24	0,22	0,21	0,30
Челопеч	29,41	51,66	32,75	41,34	35,22
Долна баня	0,75	1,16	1,28	2,97	10,60
Област София град	15,21	20,92	26,88	31,40	33,99
Столична община	15,21	20,92	26,88	31,40	33,99

